

Ntoo yì Nsigìnè yìi LUKAS à le ηηwà'ànè aà

NJI'INNŪ ANWÀ'ANƏ YŪ

A aηwà'ànè yŭ aa a le ηηwà'ànə Lukas, mə à le mbə docta aà. Kaa à le ηwa'a ηŭ yŭ mò'ɔ a titi ngǎntoo Kristo jya bê, kaa ηki'i ηŭ baYuda ki mbə. A le mbə ηŭ àkòrə Paul, Paul a kŭ naŋsə ηkɔŋə yi, bo yu karè ηghε ni a nitəə a idigə jŭ ghà'àtə (ffà'à 16.10-17; 20.5-15; 21.1-18; 27.1-28).

Lukas à swòŋ mə yu ηwà'ànə aa a mbo Theophilus tǎ tǎ à naŋsə nzi annù nŭkɔŋ yŭi mə bi di'i ghu mbo, bo bi àjàŋə mə ìnnù ma jŭ i le mfè'è aà. Annù nŭkɔŋ ma yŭ a bê ntoo yŭi ñsigìnə ya nloŋ Yesu Kristo, yŭi mə Azwŭ Nwŭ a le ntsɔ'ɔ yŭi mə tǎ à zi nswonə ntoo ma yŭ a mbô ηgàŋəfumə, ηkε'εnə ajàŋə mə Nwŭ à ka yweensə bê aà (4.18-19). Lukas a di'i nŭ àjàŋə mə annŭ ηgàŋəmfumə, à yŭ bê bi kègə, bo bi à yŭ bê bi bi, a le naŋsə ntswe a nu Yesu aà. Yesu à le ntwon Mateo ηkàŋkwεrə bitax, ñswonə mə kaa yu le ηwa'ǎ aa a ntwon bè bii annŭ yaa a tsinə aa zŭ, yu le mbàŋnè ñzi aa a twon ηgǎŋghirê ìnnù jŭ bi (5.32); ñtwonə a Zacchaeus aa nloŋ mə yu le nzi aa nlɔɔ bè bii mə bi bwe aa, i yweensə waa (19.10). Nğàn mŭŋgwà'à wa mə à le mbwe aa, i di'i nŭ ìbòŋ Nwŭ bo bi ηko mŭlŭŋnə Taà yŭ'ìnə a mbo boò bi (15.11-32).

Lukas à dì'i tsi'à ànnù nîhkonj mə ñtoo yĩ ñsigìnè ya kaa ì si aa tsi'i a mbo baYuda tswê. I tswè aa a mbô mbî ñtsimè, mbə “ñkà'à...a mbo bè bi atoo dānə” (2.32). Yesu à zĩ aa a ñghìrə “tā mu ñù ñtsim à yə ajān mə Nwĩ a yweensə bê aà” (3.6).

Lukas a kî ñdì'i abwarə bāngyè a nsi mi'i Yesu; ñghaa ñlonjə Mary ñdè yĩ, Elizabeth, Martha bo Mary, bìsubika'à bi (10.38-40), bāngyè bĩ ghà'àtè bii mə bi lè si kwetə ñii, mfa'a ghu mbo aà (8.2-3). Nki ñdì'i ajānə mə Yesu à lè mbənkə yi ñghaa a mbo bāngyè bya bii mə bi lè si yè'è ñyonjə ñii a mājji Golgotha aà (23.27). Bāngyè bĩ ghà'àtè lè si yōnə Yesu, ñlōginə a Galilea, ñtswe bo bo a Yerusalem, ñtəə nyə ajānə mə bi lè si kwèentə yi aa (23.40), bo bì àdīgə yii bi lè ntwinjə yi ghu aà (23.55-56), ñyi mfòò ñghɛɛ nyə mə Yesu à ywèènə mē ñi ñwò (24.1-80) ñtigə ñghɛɛ nswonj a bô ñgānyəgānnù ji jya ñìghúm ñtsò mɔ'ó (24.9-10).

Lukas à nanjə ñkwèè fīmfāa a ñi ànnù ñtsà'àtə Nwĩ (3.21; 5.16; 6.12; 11.1; 22.32; 23.34,46). Ka mə Yesu à lè mbə Mu Nwĩ aa, à lè si lògè ñi noò ñtsa'atə ñi Nwĩ ghu tā zi annù yii mə Taà yĩ a lòò aa, i kii kwɛrə mitsyè bo bì mādà'à a mfà'a ifà'à yi ghu. Bì'inə yə mə, mbɔn tā à tso'ɔ ñgāntoò ji jya a titii ñgānyəgānnù ji jĩ ghà'àtə, a lè ñghèè ñlè ñka ñtsa'atə Nwĩ àbèè fu'ù (6.12).

Lukas a ghìrə bi yə ñidorə ñii mə ñtoo yĩ ñsigìnè ñlonjə Yesu Kristo ì zi ñi nu aà, ñlōginə a ñi ìkòò baangel wa a noò yii bi jwe yi aa (2.14) ñghɛɛ nywe'e a noò yii mə Yesu à mājə sê ifà'à yi ñtigə ñkɔ'ɔ ñghɛɛ ñi a aburə fu a mbèè Tà

aà. Ngǎnyөгênnù ji i “tigè ñgha'asè n̄i, ñt̄i waa i luu n̄ ñdorè, bo tigè m̄bu mb̄i waa fu a Yerusalem. N̄tigè n̄tswe n̄i a ndâmà'anw̄i a ñgòñ b̄inòò bits̄im, ñgha'asè n̄i Nw̄i.” (24.52-53).

Bi yatê àñwà'ànè yû aa laà:

1. Nji'í ànnù àñwà'ànè yû 1.1-4
2. Ajàn m̄ bi le njwe Yesu bo bì Jon Ngàn̄mùrè b̄ě ñk̄i bo bì nòò ȳi bo le mburè b̄òñkhè aà 1.5—2.52
3. Ifà'a Jon Ngàn̄mùrè b̄ě ñk̄i 3.1-20
4. Ajàn m̄ bi le mmurè Yesu ñk̄i bo ajàn m̄ bi le ñkwà'ànè yi aà 3.21—4.13
5. Ifà'a Yesu a Galilea 4.14—9.50
6. Nl̄ò a Galilea ñk̄o'ò ñghèè n̄i a Yerusalem 9.51-19.27
7. Ngyà ȳi ñlw̄i'ñj̄im a Yerusalem bo bì maa mb̄èè àla'a 19.28—23.56
8. Ajàn m̄ Mmà'àmbi à le nyweenè n̄i n̄wo, ñd̄i'í ib̄iinù yi a mbo bè ñtigè ñk̄o'ò ñghèè a aburè aà 24.1-53

Innù n̄tsyàmb̄i

¹ Taà Theophilos, bè b̄i ghà'àtè bi gaansè m̄t̄i myaa a ññwà'ànè innù j̄i m̄ i le mf̄è'è a tit̄i b̄i'í aà. ² Bo ñwa'anè aa ajàn m̄ bè b̄i m̄ bi le nyè innù ma j̄u ñlòḡinè a noò ñlòḡinè ñk̄i n̄sènsè n̄i ñtoo ya aa, bi swon̄ a mbo b̄i'í aà. ³ Ajàn m̄ a b̄e laa aa, Taà, m̄ n̄ansè m̄ ñlòḡè noò ñyөгè innù ma j̄u m̄be'enè a lòḡinè, ñwa'atè m̄ a ku'unè m̄ tâ m̄ n̄ansè n̄tsisè ññwa'anè ajàn m̄ innù ma j̄u i le mf̄è'è aa a mbo wò. ⁴ M̄ gh̄irè mùu ajàn m̄ m̄ tâ ò n̄ansè n̄zi annù ñk̄on̄ ȳi m̄ a

tswe ghu nlon ηγòη ìnnù tsìm jii bi swon a mbo wò aà.

Ajàη yii mə bi le ηkè'ènə ànnù nlon ηgaə Jon Ngàηmùrə bə a ηkì aà

⁵ Nòò yii mə Herod à le mbə mfò a ala'a Yudea, ηgàηmà'a Nwĩ yĩ mò'ò à le ntswe ghu, mfe'ε aa a titii àkhirè bē bii mə bi le si fà'à bɔ bi bə bi ηgàηmà'a Nwĩ Abija aà, ikùm ηgwê yĩ i le mbə Elizabeth, ηki mfe'ε aa a ηgwè'ε Aaron ηgàηmà'a Nwĩ wa. ⁶ Akòrè nizĩ yaa bo bitsim a le ntsinə a nsi mi'i Mmà'àmbi, kaa bo wa'à nī àlò'ò tswé nlon mə bo le si lèè bìnòηsè bi Nwĩ ηkii nyu'unə nī ndi'ĩ ji tsi'ĩ tsìmè. ⁷ La kaa bo le ηwa'à ni mu bàηnè tswe nlon mə Elizabeth à le mbə afirə, bo kī ñtigə bilwèn aà.

⁸ A lèè mbə a njwi yĩ mò'ò, a bē ñjwi yii mə ηgàηmà'a Nwi Abija i tswé nì mfà'a a múm ndámà'anwĩ, Zechariah a ká mfa'a ifà'á yi a múm ndámà'anwĩ, ⁹ ñyoηə ni nòηsè ηgàηmà'a Nwĩ maa noò, bi le mmà'a ibirè ñtso'ò yi mə tá à tɔɔ alùmtè a nìkèntə ni mò'ò ni mà'a Nwĩ. A tigə ηkuu ηghεε a múm ndámà'anwĩ. ¹⁰ Nnòò bē bitsim bii le ntswe a abεε aa bi le si tsà'àtè Nwĩ maà noò yii mə à le mbə noò ntɔɔ alùmtè aà. ¹¹ Angel Mmà'àmbi à le ηwĩ'ikè mfe'ε ghu nsi, ntəə a mbèè àbò amà'a nìkèntə ni mò'ò ni alùmtè nyā. ¹² Nòò yii mə à le nyə angel wa aa, mibē mi le nsyənə, nìbɔ'ò tswā yi. ¹³ Angel wa a swon ghu mbo mə, "Tsùu bɔ'ò mbá Zechariah. Wa Nwĩηγòη à yù'ù mə atsà'àtè yò. Ngwê ghò Elizabeth à ka jwe múmbâηnè tá ò tswe ikùm yi ni Jon.

14 A ka yĩ bə annù n̄dorə a mbo wò tâ nũ yò ì nan̄sə mbəŋ,

bè bĩ ghà'atè kii ndoritə nlon mə bi jwe yi aà.

15 Nlon mə à ka yĩ bə ŋũ yĩ ñwè a nsi mi'i Mmà'àmbĩ,

kaa wa'ă milù'ù ka nno, kè mí bònè kè mí tì.

Azwĩ Nwĩ a ka yĩ lwensə yi ləginə a ato'o ndè yĩ.

16 A ka yĩ ghìrə tâ baIsrael bí ghà'atè tâ bì bũ mbìi fu a mbo Mmà'àmbĩ Nwĩŋgòŋ wàà.

17 A ka yĩ tsyă a mbii Mmà'àmbi nĩ àzwĩ ñtoò Nwĩ Elijah bo bì m̄dà'â mi.

A ka yĩ bòn̄sə bità bo bì bòò,

i bəŋkə ŋəŋat̄ii atu tâ bo tswe ni m̄tsyê tsǒ bii ìnnù jyaa i tsinə aà.

A ka yĩ taŋtə bē tâ bì ku'unə a mbô Mmà'àmbĩ.”

18 Zechariah a betə Angel wa mə, “Mè ka zi aa mə akə mə ma yũ ànnù a ka fè'è aa ε? Nlon mə mè tigə nlwèn ŋù, ñgwê ghà a k̄i ñlwen lwen aa ε?”

19 Angel wa a kwi'i ghu mbo mə, “Mè ni Gabriel ȳii mə a təə ni a nsi mi'i Nwĩ, yu wa ȳii mə à too gha mə tâ mə zi ŋkè'ènə ntoo ȳi ñsigìnə ma yũ a mbo wò aà. 20 Lâ, tsǒ mə kaa ò si ntoo ȳi ñsigìnə yũ mə ì ka yĩ fè'ε ni nòò ȳii mə à kù'ùnə aa bii aa, kaa ò ka wa'à bù ñghaa. O ka ghèe ni tìghàà i ywe'e wa noò ȳii mə ìnnù ma jũ i ka yĩ fè'ε laa aà.”

21 Bè bya mə bi le ntəə a abεε aa, bi le nyu'utə Zechariah ki kaŋ ntigə ŋwa'a ni mə a ghìrə àkə a tigə ñtigə a múm ñdámà'anwĩ ñtigə aa ε? 22 Nòò ȳii mə à le mfè'è aa, kaa à le ŋki'ì a ñghàa a mbo bo bù ñzi. Bo tigə ñzi mə ñjèè təə təə ì le yi

wa mûm ndâmà'anwĩ. A le ntigə nseense waa nĩ mbo, ntigə ntswe nĩ tìghàà.

²³ Nòò yĩ mə à le mmànşə afà'â yi a mûm ndâmà'anwĩ aa, a tigə nlo mbi yi a ndùgə yu.

²⁴ A tì mə bə nĩ mú àtìi noò, ñgwê yĩ Elizabeth a tswé nĩ mú, ntigə tswe tsi'ĩ a nda mə bì tsuu yi lõ yə atu bisàn bintaà. ²⁵ Ntigə nswon nĩ mə, “Mmà'àmbí à lèntè mē ñghirə ma yú ànnù a nu mə aa, a mfi'i ndìrê atu a atu mə a tìtì bè.”

Ajàn yĩ mə bi le ñkè'ènə a mbo Mary mə à ka jwe Yesu aà.

²⁶ Bisàn bi le ntsyà bi nto'o ajàn yĩ mə Elizabeth à le ntswe nĩ mu aà, Nwĩ a too angel Gabriel a njò'ò àla'a Nazareth a ala'a Galilea. ²⁷ A le ntswe nĩ ñkì a mbo mûngòò mánşyè yĩ mə ñù yĩ mò'ò yĩ mə ìkùm yi i le mbə Joseph, nlo a atsə Mfò David aa, à le ñkosə. Ìkùm mûngòò mánşyè ma ghù i le mbə aa Mary. ²⁸ Angel wa à le nzi ghu mbo nswon mə: “Mə tsà'àtə ghó! Mmà'àmbí à tswe bu yu, à kì mē ñniş mbəonə yĩ ñwè a nu wò.”

²⁹ Mary à le mbə'ò tsi'ĩ ànnù nîşkonə a ajàn yĩ mə à le nyu'u annù ya mə angel wa à le nswon aà, ntigə ñwa'a nĩ mə ma yú m̄buu atsà'àtə a di'ĩ aa àkè le. ³⁰ Angel wa a swon ghu mbo mə: “Tsuu bə'ò mbâ Mary, wa ìbòn Nwĩngòn ì tswe a mbo wò. ³¹ O ka tswe nĩ mu i jwe mûmbânè ì tswé ìkùm yi nĩ Yesu.

³² A ka yĩ bə ñù yĩ ñwè tâ bì ka twonə nii nĩ Mu Nwĩngòn Àkò'òntsirə.

Yaweh Nwĩngòŋ à ka yĩ ghìrè yi nĩ nìfò tsi'ĩ tsò ta bì taà yĩ David.

³³ A ka yĩ bə Mfò a ɲgwè'ε Yacob, i lwĩ'ĩ nĩŋkoŋ, kaa tâ ànnù nifò yi tâ wa'à nĩ ñlwĩ'i tswê."

³⁴ Mary a betè angel wa mə: "Mè bùrə ni mũngòò mǎngyè, kaa mè lɛè ɲwa'à ɲũmbâɲnè zi, mbə ma yũ ànnù a fɛ'è aa mə akə lɛ?"

³⁵ Angel wa a kwi'i ghu mbo mə, "Wa Azwĩ Nwĩ a ka kusə gho tâ àdà'a Akò'òntsirə tâ à kuu a nu wò. Ma mùu ajàn, mu wa mə ò ka jwe aa, wa yĩ mə à làa mǎnsə aa, bi ka yĩ tigə twoŋə yi ni Mu Nwĩ.

³⁶ Wa'atə ɲũ ɲgwè'è ghùù, Elizabeth. Bi swonə ni mə kaa mbə a wa'à bɔɔ jwê. La tsĩtsòŋ, yumbon à tswè mē ni mu a ni bĩsàn bi nto'o, ka mə à lwèn mē si'i si'i aà. ³⁷ Kaa ànnù yĩ tsu sɪ ghu tswé mə mbə Nwĩ a wa'à ghìrè."

³⁸ Mary a kwi'i mə, "Yê, mè laa mbə abù'u Mmà'àmbĩ, tâ a fɛ'ε a nu mè wa ajàn mə ò swonə aà." Angel wa a tigə mǎma'atə yi ɲghɛɛ yi.

Ajàŋ mə Mary, à lɛ ɲghè a ɲghantə Elizabeth aà

³⁹ Tsi'ĩ maa noò Mary a burè ñtanɲə njoò ji mmà'àtə ɲghèè a ɲjò'ò àla'à yĩ mò'ɔ yĩ mə ì lɛ ntswe a atu nta'a a Yudea aà. ⁴⁰ A ghèè mē aa, ɲghèè ɲkuu a nda Zechariah ntsa'atə Elizabeth.

⁴¹ Mary à yù'ù mə atsà'àtə Elizabeth aa, mu wa a litè ñnaŋ ghu nibùm, Azwĩ Nwĩ a lwensə Elizabeth ⁴² a tɔŋnè ñswonə mə, "Nwĩ à nǎnsə nniŋ mbɔɔnə a nu wò a titii bǎngyè, mɔɔnə ì kî ñtswe a nu mu wa yĩ mə ò ka jwe aà! ⁴³ Ma

yù ànnù yì wè, ajàṅ mə ndè bì Mmà'àmbí ghà à zi ṅghantə gha aa, a fɛ'ɛ a nu mè aa a ya aa ɛ?
 44 Nlon mə ajàṅ mə mè ghìrə nyu'u atsà'àtə yo aa, mu ghù a nìbùm m1ə à ghìrə nlitə nnaṅ nì nìdorè. 45 Mbɔɔnə a nu wò m̀bâ m̀anḡyè, yìi ò lɛ mbii mə ànnù ya yìi mə Mmà'àmbi à lɛ nswon a mbo wò aa, mə a ka fè'è tsi'ì maa ajàṅ aà."

Ikòdò yìi mə Mary à lɛ nyəə aà

- 46 Mary a swon mə,
 "Ibii nú gha tsim i gha'asə Mmà'àmbí;
 47 ntii gha i doritə nlon Nwĩṅgòṅ ṅgəṅnyweensə gha
 48 nlon mə à wà'àtə m̄ə gha, àbù'ú yi yìi mə à nì t̀kùm aà.
 Nlon mə, nloginə tsítsòn, bə bitsim ka tigə twon
 n̄i gha nì ṅù yìi mbɔɔnə i tswe ghu nu aà,
 49 nlon innù j̄i wè j̄ii mə Mmà'àmbí yìi à n̄i Nt̄ii
 aa à ghìrə a nu mè aà, ikùm yi i laa m̀an̄sə aà.
 50 A ko mil̄ṅnə bə b̄ii mə bi bɔ'ɔ n̄ii aa miwaa miwaa.
 51 A nàsə m̄ə n̄ikwɛɛ n̄di'ì ada'a yi,
 n̄sɛnsə ṅgǎṅnɛɛ nu bo bì innù j̄ii mə bo m̀òntə a m̀úm nt̄ii bo aà.
 52 A siḡisə m̄ə bif̄ɔ b̄i wè a ìbərə bo, ṅṅentə b̄it̄ikùmə.
 53 A j̄è'è mə ṅgǎṅj̄i, n̄lwensə waa n̄i ṅjoo j̄i siḡinə,
 m̀baṅnə m̄furə b̄ə b̄ii mə bi tswe n̄i ṅjoo aa bi kwɛɛṅkə n̄i àbo ṅɛ'ɛ.
 54 A z̄i m̄ə a ṅkwetə ṅgàṅàfà'á ȳi Israel,

ɲwa'atə ɲko m̀lɪɲnə ỳi mə à le kà'à ɲloɲ ɲgaa
yàà

⁵⁵ ɲswon a mbo b̀itaà bi'inə,
a mbo Abraham bo b̀i ɲgwè'è ỳi, ɲlwi'i ɲɲkonə.”

⁵⁶ Mary à le ntswe bo Elizabeth bisàɲ bi tarə
mbu mb̀i yi fu.

*Ajàɲ mə bi le ɲjwe a Jɔn ɲgàɲm̀urə bè a ɲki
aa*

⁵⁷ Nòò ɲjwe Elizabeth à le ɲkù'u, a jwe
m̀mbàɲnə. ⁵⁸ ɲgàɲmbèè ndugə jyaa ɲi ɲgwè'è
yàà bi le nyu'u ànnù ỳi wè ỳi mə Nwɲgòɲ à le
ɲghìrè ghu nu aa, bo bo bitsim tigè ɲdoritə.

⁵⁹ A bè mə ɲi ɲjwi ji nifwaa aa, bi z̀i a ɲjètə
mu wa, ɲlɔɔ mə bi tswè ikùm yi ni Zechariah, ni
ỳi taà ỳi, ⁶⁰ lâ ɲdè ỳi a tuu tsi'ɲi ɲit̀i, ɲswon mə,
“ɲgaɲ, ikùm yi à ni Jɔn.”

⁶¹ Bè bya swon ghu mbo mə, “kaa ɲù tsù a
ɲgwè'è bù kaa à s̀i ɲi ikùm ma ghù tswè.” ⁶² Bo
tigè ɲghaa a mbo Zechariah ɲi m̀bô m̀betə yi mə
à kon mə bi tswe ikum mu wa ɲi wò aa ε?

⁶³ Zechariah à le m̀betə taafèrè ɲɲwa'anə ghu
mə, “Ikùm yi à ni Jɔn.” Annù a le ɲgha'a waa
bo bitsimè. ⁶⁴ Tsi'ɲi maa noò, ɲtsù Zechariah i
ɲa'anə, àlèè yi a fèèɲkè, à bù ɲka ɲghaa fu, ntigə
ɲgha'asə Nwɲ. ⁶⁵ ɲìb'ɔ le ntswa bambèè ɲdùgè
bi bya, ɲgàn ya i sèèɲə fya ala'a nta'a Yudea tsi'ɲi
tsimè. ⁶⁶ ɲù ɲtsim ỳi mə à le nyu'u ɲgàn ya aa,
a le si m̀òntə atù yi ghu ntigə m̀betə ni mə, “Mu
mà ghù à ka ỳi bè aa àkè aa ε?” ɲloɲ mə a le
nlaa mə àdà'a Mmà'àmbi a le ntswe ghu nú.

Ntoo ỳi mə Zechariah à le ɲkè'ènə aa

67 Azwĩ Nwĩ a le nɔwensə Zechariah ta bi Jon,
a tigè nswonə nĩ ntoò Nwĩ mə,

68 “Tá bĩ'inè ka ngha'asə a Mmà'àmbi Nwĩngòn
baIsrael,

nlon mə à zĩ mē ñkwetə bê bi, ntsu'u atú yaa.

69 A fi'isè mē a Nğanɔwèensə bè yĩ mə à tìi aa a
mbo bĩ'inè,

a bə nù àtsə nğanàfà'á yi David

70 tsi'ĩ ajàn yĩ à le ñkà'à ntsya a nɔm nğanɔtoò
ji jii laa aa a nɔu'u,

71 mə yu ka yĩ yweensə yi'inè a mbô nğanɔkĩbàà
ji'inè,

i kwerə yi'inè a mbo bè bii mə bi naa yi'inè aà,

72 i di'i ibònɔ yi yii mə à le ñkà'à a mbo bità bi
bitàà bi'inè aà,

i kii wa'atə a akàà yi yĩ làà yá,

73 là'a akàà ya mə à le nɔwàrè bo taà yi'inè
Abraham aà.

74 A le ñkà'à mə yu ka kwerə yi'inè a mbo
nğanɔkĩbàà ji'inè,

tá bĩ'inè tigə mfa'a ghu mbo kaa wa'à bo'ò,

75 ni mánjĩ yĩ à laa mmanɔsə ñki ntsinə a nsi mi'i
yu a ni nòò yi'inè ntsim faa atu nsyê.

76 Wò, mú ghà, bi ka yĩ tigə twonə nĩ gho ni
nğanɔtoò Nwĩngòn Akò'òntsirè.

Nlon mə ò ka yĩ ghèe a mbii Mmà'àmbi, a nnaɔsə
mánjĩ yĩ.

77 I tigə ghìrə tá bè bi zi mə bo ka yĩ yweenə aa
mə mbə bi li'inè ifansə innù jyaa,

78 i tsyà aa a nɔm nko mìlɔnè Nwĩngòn yi'inè,
a ajàn mə àbèè a ka yĩ ló a aburə i fu'u sigə a nu
bĩ'inè,

79 a mfa ñkà'à a mbo bè bii mə bi tswe a mûm
 mfi idigè,
 a adigè àliləŋə niwo aa,
 i ki tsisə m̀kòrê mi'inè tâ m̀ ka ntəə ni m̀anji
 m̀bɔɔnê."

80 Mu wa à le ñkwe, ntii a mûm Azwi Nwi,
 ntswe ni a nta'a miwèè miwèè, nywe'e a noò yii
 mə bi le ndi'ì yi a mbo baIsrael aà.

2

*Annù àjàŋ yii mə bi le njwe Yesu aà
 (Mt. 1.18-25)*

1 A bə maa noò Mfò Kaisa Augustus a swəŋ mə
 tâ bi səŋ bê tsi'ì bi tsim a itoo itoo jii mə baRoma
 bi le si bu'utə aà. 2 Nòò wa mə ànnù səŋ bè ma
 yú yii mə a le mbə yi ntsyambii a le mfè'è aa,
 Kwirinius à le mbə Gûmnàà a mbù'u Syria. 3 Nù
 ntsim à le ntigə ŋghɛɛ mə yu ŋwà'ànə ikùm yi a
 nikurə bo.

4 Joseph à le nlò a njò'ò ala'à Nasareth yii ì
 le ntswe a Galilea aa, ñki ñkɔ'ɔ ñghɛɛ nikurə
 ni Bethlehem nii mə ni le ntswe a ala'a Yudea
 aa, a bê àdigè yii mə bi le njwe Mfò David ghu
 aà. Joseph à le ŋghèè ghu aa nlon mə à le mbə
 ñú àtsê David aà. 5 A le ŋghèè ghu mə yu ghɛɛ
 ŋwà'ànə ikùm yi bo yì Mary yii mə à le ñkosə ní
 ñgwê yì aà. Mary à le ntswe ni mù. 6 Ajàŋ mə bo
 le ntswe a Bethlehem aa, a tsigè mu wâ; 7 njwe
 mù yì yì ntsyambii yì mbànè, nlimtə yi ní ìbà'a
 itsè'è, ñnɔŋsə yi ní àkhì miji naà nlon mə kaa
 àdigè a le ŋwa'à a mbo bo wa ndà bigi tswè aà.

Bìtsèè bi mbi bo bi baangel

⁸ Bìtsèè bi mbi bí mɔ'ɔ bi lɛ ntswe maa mbèè àla'a, a atu nta'a, mbe nî mbî jyaa. ⁹ Bo kà mē aa mbe nî mbî jyaa jya aa, Angel Mmà'àmbi a wi'ikè mfe'ε a nsi mbo. Nkà'a Mmà'àmbi yîi mē i ηwèènè tsi'i ηwèènè aa, i ta ηkarisə waa, nìbɔ'ɔ nî wè ni tswâ waa, ¹⁰ la angel wa a swon a mbo bo mæ: “Nî tsuu bɔ'ɔ bê, wa mē zî aa nî n̄too yî n̄sigìnè a mbo bù, yîi mē i ka zî ni n̄dorə nî wè a mbo ηù n̄tsimè. ¹¹ Bi jwè mē Ngànywèènsè ghùù, mē ni Kristo Mmà'àmbi aa, a itugə mbi s̄i, a nikurə Mfò David. ¹² Alènsè yîi mē a ka d̄i'ì a mbo bù aa, a bə mē, nî ka ghεε yə mu yî n̄bɔrə tâ bì limtə yi ni ibà'a itsə'è, n̄n̄η yi ni àkhì miji naà.”

¹³ A ghèə ki mànşə, n̄tsũntsò baangel yî wè bi lô a aburə nsigə, nyəə nî ikòò ηgha'asə nî Nwî ghū, n̄swonə ni mē,

¹⁴ “N̄gha'a a mbo Nw̄ngòn yîi mē à tswe a aburə ηkɔ'ɔ n̄sirə aà,
m̄bɔɔnə a mbo bè fàa nsye bìi mē Nw̄ngòn
a doritə nlon ηgaa yàà aà.”

¹⁵ Nòò wa mē baangel bya bi lɛ mbù mma'atə waa ηkɔ'ɔ ηghεε a aburə aa, b̄tsèè bi mbi bya bi tigè ηghaa bo ni bo mē, “N̄i gh̄irə b̄i'inè ghεε a Yerusalem, ηghεε nyə annù yîi mē a fe'ε ghū, Mmà'àmbi a ke'enè a mbo b̄i'inè aà.”

¹⁶ Bo lɛ ntswa'atə ηghεε nyə Mary ni Joseph ni mu wa a n̄ŋ a akhì miji naà. ¹⁷ B̄tsèè bi mbi bya bi yə mu wa ηkè'enè a mbo bo ajàn yîi mē baangel bya bi lɛ nswon nlon mu wa aà. ¹⁸ Ngòn bè b̄tsim bìi mē bi lɛ nyu'u aa, bi lɛ nyerə ànnù ya mē b̄tsèè bi mbi bya bi lɛ nswon

aà. ¹⁹ Mary à le nlògə innù jyâ tsim n̄ləə a n̄tii yu ntigə mməontə n̄i àtú yi ghu. ²⁰ Bìtsèè bi mbi bya bi le mbù n̄lo ntigə mbiì nghèè waa, n̄yəə n̄i ìkòò ñgha'asə n̄i Nwī ghu nlon ànnù yīi mə bo le nyu'u ñki nyə a boontè tsi'í wa ajàn yīi mə baangel bya bi le nswon aà.

Ajàn yīi mə bi le ntswě ikum Yesu aà

²¹ Njwī i tsyà mə ji nifwaa, a ajànə mə bi le n̄jetə yi aa, bi tswé ìkùm yi ni Yesu, ìkùm wa mə angel wa le mfa mbon tá bi tswe ni yu a ato'o aà.

²² Nòò à le ñkù'ù mə tá taà yi bó ñdè yi ghìrə annù n̄s'í waa tá bo laa nyonə ni nòn̄sə Moses, bo lògə Yesu mə tá bo bo k'ò nghèe a Yerusalem, tá bo ghèe ndì'ì yi a mbô Mmà'àmbi, ²³ ñyon ajàn mə a le ntswe bi ñwà'ànə a ni nòn̄sə Mmà'àmbi aà, “Mfòò àjèè m̄an̄gyě n̄tsim yīi à ni múmb̄an̄nə aa, bi ntswe n̄i n̄l̄ə̄ yi n̄i àyàrə ayoo a mbô Mmà'àmbi.” ²⁴ Bo le nghèè aa ta i kii mà'à Nwī, “ni bìbugìrəm̄ikuu bi baa bo bì b̄itso'ò b̄i kègə bi baà.” I yonə n̄i ajàn yīi mə nòn̄sə Nwī à le ndì'ì aà.

²⁵ Nù yī m'ò'ò à le ntswe a Yerusalem, ìkùm yi i bə Simon, a bə nù yīi mə m̄innù mi le n̄tsinə, a kii bo'ò n̄i Nwī. Azwī Nwī a tswé ghu nu, a yu'utə n̄i noò yīi mə Nw̄ngòn̄ à ka yī lə'ətə mintii mi baIsrael aà. ²⁶ Le bon̄ Azwī Nwī a lèè ndì'ì ghu mbo mə à ka yī yə Ayò'ò Nwī Mmà'àmbi wa i b̄on̄ kwo. ²⁷ Azwī Nwī a le tintə yi mə tá à zi a ndàmà'anwī maa njwi mə bi le n̄z̄i ni mu wa aà. Ta bì Yesu n̄i ñdè yī bi z̄i m̄ə ni ghu a n̄l̄wensə

nòŋsè aa ²⁸ a ɲɛ̀ yi ntugitə a mbo yu, ɲgha'asə Nwí ñswon mə,

²⁹ “Mmà'àmbi, mà'àtə tá àbù'ú yó tá à ghɛɛ ní
 m̀bɔɔnə
 nyòŋə ní ɲìghàa nò;

³⁰ ñlon mə mi'í ma mi yè mē ànnũ nyweensə bè,

³¹ yíi mə ò tãntə mē ñləə a nsi mi'i bè b̀tsimè
 aà,

³² a bē ɲkà'à a ɲka ndì'i mánjì ghò a mbo bè bi
 itoo dàŋ,

i zì ní ɲìgha'a a mbo bē bo baIsrael aà.”

³³ Taà yí bó ñdè yí bi le nyerə ñlon annù yíi
 mə bi le nswon mbi'i ɲgaà yí aà. ³⁴ Simon a tigè
 ñniŋ m̀bɔɔnə a nu bo nswon a mbo Mary, ndè
 yí, mə,

“Mu ghùlâ à ka yí ghìrè tá bè b̀i ghà'àtè wo, i k̀i
 ɲentə b̀i ghà'àtə a ala'a baIsrael.

A ka yí bə alənsə yíi mə bè ka yí tigə ɲghàa ñlon
 ɲgaà yí, i tuu ní ànnũ yí,

³⁵ tá munwi ñtsò tá à k̀i nso ntiì ghò.

Tá ñnnù jii mə bè b̀i ghà'àtè m̀òntə a m̀intiì bo
 aà, tá b̀i ghìrè tá ì fɛ'ɛ nlaa.”

³⁶ ɲgàntòò Nwí yí m̀angyè yí mò'ɔ à le ntswe
 ghu, ìkũm yi i bə Anna, a bə mu Fanuel, yíi mə
 à le ñlò a ɲgwè'ɛ Asher aà. A ti bə aa bon à
 lwèn mē. A le nyɔ'ɔ ntswe bó ñdoò yí tsi'í ìlòò ji
 sàmbaa a kwò. ³⁷ A tigè ntswe tsò ɲkwì'i m̀angyè
 i ìlòò m̀ighum mi nifwaa ñtsò ji ñikwà. Kaa à le
 k̀i'ì nù ndàmà'anwì m̀mà'àtə, ɲgha'asə ní Nwí,
 ñsi'isə ní ìbiinù yi ti ji, ntsà'àtə ní Nwí a nítugə
 bo b̀i a si'inə. ³⁸ A le ɲk̀i nzi tsi'í maa b̀ãntə noò,
 m̀fa mbi'ikə a mbo Nwí, ɲghaa ñlon ɲgaà mu

wâ, a mbo bè bitsim bii mə bi le si be ni mə tâ Nwĩngòŋ à tsu'u atu Yerusalem aà.

³⁹ Nòò yĩi mə bo le nghìrè innù tsim ònyonə ni nòŋsə Mmà'ambi aa, bo le mbù mbii fu a Galilea, nghεε a nikurə bo a Nazareth. ⁴⁰ Mu wa à le ntigə ŋkwe, ntswe ni mītìì, ŋki nluu ni mītsyè; ìbòŋ Nwĩ i tswê ghu nù.

⁴¹ Taà yĩ bó òndè yĩ le si kò'ò ni a Yerusalem a atù àlòò a atù àlòò a noò ìkòò Passa. ⁴² Nòò yĩi à le mbə ìlòò nighùm ntsò baa aa, bi logè yi bo bo kò'ò nghèè ghu tsi'ĩ ajàŋ yĩ bi le si ghìrè aà. ⁴³ Bo mǎŋsə mə ìkòò wa ŋka ŋkwεε, mu wa, là'à Yesu, a benè ntswe a njim a Yerusalem, kaa taà yĩ bó òndè yĩ wa'à zì. ⁴⁴ Là bo le si wa'atə ni mə à tswe a titìi bè bii mə bo bo le si zìnè aà, ntigə nghεε, ntəə nitəə ni jwi yĩ mǎfùurə; òlòò yi a mbεε ìkà'á jyaa bo bi ògǎŋgwè'ε jyaa. ⁴⁵ Bo lòò mē yi kaa wa'à yə, mbu mbii fu a Yerusalem a nlòò yi ghu. ⁴⁶ Njwĩ i tì mē tì tsyà jì tarə, bi yē yi a ndàmà'anwĩ a tswê a titìi bìdìi bi innù, nyu'utə nĩ ànnù yĩi mə bo le si swon aa, ŋkii mbetə nĩ ìbetə a mbo bo. ⁴⁷ Bè bitsim bii mə bi le nyu'u ànnù yĩi mə à le si ghàà aa, bi le nyerə nlon mītsyè mii mə à le ntswe ni mu aa, bo bi ìkwi'i jii à le si fa aà. ⁴⁸ Nòò yĩi mə bi le nyə yi aa, ànnù le ntsyà waa, òndè yĩ a swon ghu mbo mə, “Mú ghà, ò ghìrè nì bĩ'ì lálà aa a ya le? Ye ajàŋ mə ò fa ŋgĩ'i a mbo bĩ'i taà ghò, bĩ'ì ghàà òlòò nĩ ghò aà.”

⁴⁹ A kwi'i a mbo bo mə, “Nì ghìrè òghaa òlòò nĩ gha aa a ya le? Nì sì zi mə a ku'unə a mbo mè mə tâ mè tswe a nda Taà ghà aa ε?” ⁵⁰ Là, kaa

bo le ηwa'ǎ nji'ĩ ànnù yǐ mə à le si swonə a mbo bo aa nanşə ñzi.

⁵¹ A le nlò ñyonə waa bo bo sigə nghèè fu a Nazareth. A tigè ñyu'unə nî waa. Ndè yǐ à le nanşə nləə innù ma jû tsi'ĩ tsim a mûm ñtiï yu.

⁵² Yesu à le ntigə ηkwe ni mîtsyè bo bì àjîηə nû, Nwîngòη bo bì bè kòηè ni yi.

3

*Ajàη mə Jɔn Nğàηmùrə bè a ηkì à le si swon
annù Nwĩ aǎ*

(Mt. 3.1-12; Mk. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

¹ A le mbə nî ìlòò jǐi mə i le nywe'e nighúm ñtsò ñtaà a noò yǐ mə Tiberias à le mbə Kaisa aa, Pontius Pilate a bə Gumnaa a Yudea, Herod a sa'à nî Galilea, mumaà yi Philip a sa'à nì Ituria, ni Trachonitis Lysanias a sa'à nì Abilene, ² Annas bo Kaifas bə ηgǎηmà'a Nwĩ jǐ wè; nìghàà ni Nwĩ ni le nzǐ a mbo Jɔn mu Zecharias a nta'a miwèè miwèè, ³ a tigè ηkarə ibu'ù itoò tsim jǐi i le ntswe a Jordan aa, ñswonə ni mə tá bè bəηkə mîntiï myaa, ηkwere ηkì tá bì li'inə ifansənnù jyaa. ⁴ A le si ghìrè ma laà a bə aa ajàη yǐ mə bì ηwa'anə a mûm àηwà'ànə ηgàηntoò Nwĩ Yesiah aa mə, “Njǐ ηù i tɔηnə ni a nta'a miwèè miwèè ñswonə ni mə,

‘Nì nanşə a mânjǐ Mmà'àmbi,
ñnanşə iyaà ji tá ì tsinə,

⁵ Nwĩ à ka tsirə idigə miborə ì tsim,
i kii sigisə mînta'a mǐ wè bo bì mǐ kègə
mîtsim,
i ghìrè tá ìdìgè jǐ ηòrìkě tsim tá ì tsinə.

I lwensə mibirə m̀tsim t̄a m̄n̄j̄ à laanə.

⁶ T̄a mu n̄j̄ ntsim t̄a à yə aj̄an̄ mə Nw̄i a yweensə b̄ə aà. ”

⁷ Nnòò b̄ə ȳi ghà'atè i le si z̄i a Jordan mə t̄a Jon à murə waa a ηk̄i. A swon̄ a mbo bo mə, “Bù b̄oo bi n̄o, a gh̄uu aa a wà'àsə wò mə t̄a n̄i khə alwint̄on̄ə Nw̄i ȳi mə a z̄i aa ε? ⁸ T̄a n̄i ka ηkoonə m̄int̄a m̄ii mə mi d̄i'i mə n̄i b̄ən̄k̄è m̄ə m̄int̄i muu mma'atə ib̄i gh̄uu. Ntsuu i ki swon̄ə ni mə, “Taà ȳi'ī à ni aa Abraham'. M̄ə swon̄ a mbo bù mə Nw̄i à z̄i àj̄an̄ mə mb̄ə yu b̄ən̄k̄è ηgò'ò j̄u i tigè mb̄ə b̄oo bi Abraham. ⁹ Tsi'ī ts̄its̄on̄ wa bi n̄on̄s̄ə m̄ə n̄jàà n̄l̄oo n̄i n̄w̄á it̄i gh̄u tsi'ī m̄in̄ḡan̄! It̄i ts̄im j̄ii mə kaa i si m̄int̄a m̄i siḡin̄ə koonə aa, bi ka w̄á mm̄à'a a m̄o'ò t̄a ì khi.”

¹⁰ Nnòò b̄ə wa i betè yi mə, “B̄i'ī ka tigè gh̄irè aa mə ak̄ə aa ε?”

¹¹ A kwi'i a mbo bo mə, “N̄u ȳi mə à tswe ni ìts̄è'è ji baa aa, t̄a à fa ȳi m̄o'ò a mbo n̄u ȳi mə kaa à s̄i n̄i yi tswè aà. N̄u ȳi à ki ntswe ni m̄ij̄i aa, t̄a à ka nyatə a mbo b̄è.”

¹² Nḡǎ̄kwerə tax i le ηki nzi mə b̄i murə waa a ηk̄i, mb̄et̄ə yi mə, “N̄d̄i'inn̄u, b̄i'ī gh̄irə ȳi'ī ηgaa mə ak̄ə le?”

¹³ A kwi'i a mbo bo mə, “N̄i ka ηkwerə tsi'ī àyoo ȳi n̄i tswe n̄i ηkwèrə aa, n̄tsuu ki kwèrə i tsyà.” ¹⁴ B̄isogyè le ηki mb̄et̄ə yi mə, “N̄gaa ȳi'ī ì b̄ə la aa ε? B̄i'ī ka gh̄irə mə ak̄ə aa ε?”

A kwi'i a mbo bo mə, “N̄i tsuu njoo b̄ə ni fik̄òrè i ki tw̄ε kwèrə. Ntsuu ib̄an̄n̄n̄u a atu b̄è ki

tswεε, i kwεrε nî ñjoò jyaa, ñki mbeentε mε ñkabε yîi mε bi tu ghuu ghua aa i kù'ùnê.”

¹⁵ Ajàn mε bè bya bi le si wa'atε mε ànnù yî wè yî mɔ'ɔ a ka fè'è aa, bo bitsim le si tigε mbetε nî ìbetε ñlon ñгаа Jɔn mε à laà mbε yu mbε Ayɔ'ò Nwî wa aa ε? ¹⁶ Jɔn a fâ àkwi'i a mbo bo bitsim mε, “Mè murε ghua aa a ñki, lâ ñù yî mò'ɔ à tswe ghua yîi mε a yòñε a ñjim mε, à kò'ònε ntsyà gha, kaa mè tε'è ki'ì kù'ùnè mε mbε mè fεè mìnkìrè mi ntâm mi bê. A ka yî ki murε ghua aa a múm Azwî bo bi a mum mɔ'ɔ. ¹⁷ Ayoo nsεgε misàn a tswe ghua abo, à ka sεgε mîsàn mya i tii ntsà'a tsim fi'isε i tigε ghotε misàn mya a múm àta yu, i bàñnε tɔɔ ntsà'à jya a ni mɔ'ɔ yîi mε i khi kaa wa'à ñmè aà.”

¹⁸ Ma mùu ajàn Jɔn à le si di'itε waa ni bîmânji bî ghà'àtè ñswonε nî ñtoo yî ñsigìnè ya a mbo bè. ¹⁹ Lâ, Jɔn à le ñghàantε Herod yîi à le mbε Gúmnaà aa ñlon mε à le ñkwεrε Herodias, ñgwê ñdîm yî, ñki ñghirε innù ji bi ji ghà'àtè ji mɔ'ò. ²⁰ Herod a ku'ùsè mbu ñghirè bê ànnù yî tînsè, ñtswa Jɔn mîfi a ndâtsañè.

*Ajàn yîi mε bi le mmurε Yesu a ñki aà
(Mt. 3.13-17; Mk. 1.9-11)*

²¹ Nòò yîi mε bi le murε bè bitsim a ñki aa, Yesu à le ñki nzi bi murε yi a ñki. Bi mùrè mē yi a kâ ntsa'atε Nwî, àbùrè a ña'anè. ²² Azwî Nwî a lô a aburε nsigε ntəε ghua atu mbε tsó bugirəmikuù. Nji i lô a aburε ñghaa nswonε mε, “O ni mú ghà yî mbànñè yîi mε mè kònε aà, mε nanşε ndoritε ñlonε ghô.”

*Nkànjətsə Kristo**(Mt. 1.1-17)*

²³ Yesu à ɛ ɲka nloginə ifà'à yi aa bonj à bə mē
 ìlòò mighum mi ntarè, bə wa'atè nì mə à nì mu
 Joseph yïi mə

à ɛ mbə mu Heli.

²⁴ A bə mu Matthat,

a bə mu Levi, a bə yï Melchi,

mbə yï Janni, mbə yï Joseph.

²⁵ A kî mbə yï Mattias, a bə yï Amos,

mbə yï Nahum, yï à ɛ mbə mu Esli,

mbə yï Naggai,

²⁶ a bə mu Maaf,

a bə mu Mattathias, mbə mu Semein,

mbə yï Josech, mbə yï Joda,

²⁷ a bə mu Joanan, mbə yï Rhesa

ɲkî mbə mu Zerubabel, mbə mu shealtiel,

mbə mu Neri,

²⁸ mbə yï Melchi,

mbə yï Addi, mbə yï Cosan,

mbə yï Elmadam, mbə yï Er,

²⁹ mbə yï Joshua, mbə yï Eliezer,

mbə mu Jorim, mbə mu Matthat

mbə mu Levi,

³⁰ a bə yï Simeon,

mu Yuda, mu Joseph,

mu Jonam, mu Eliakim,

³¹ a bə mu Melea, a bə yï Menna,

a bə yï Mattatha, mbə mu Nathan,

mbə mu David

³² a bə mu Jesse,

mbə mu Obed, mbə mu Boas,

mbə mu Sala, mbə mu Nahshon

33 mbə mu Amminadab, mbə mu Admin, mbə
 yî Arni,
 mbə yî Hezron, mbə mu Perez,
 mbə mu Yuda
 34 mbə mu Yakob,
 mbə mu Isaac, mbə mu Abraham,
 mbə mu Terah, mbə yî Naho,
 35 a bə mu Serug, mbə mu Reu,
 mbə mu Peleg, mbə mu Eber,
 ηki mbə mu shela,
 36 mbə mu Cainan,
 mbə mu Arfaxad, mbə mu Shem,
 mbə mu Noah, mbə mu Lamech,
 37 a bə mu Methuselah, mbə mu Enoch,
 mbə mu Jard, mbə mu Mahalaleel,
 mbə mu Cainan,
 38 a bə mu Enos,
 mbə mu Seth, mbə mu Adam,
 Mbə mu Nwĩ.

4

*Ajàη yîi mə Devil à ɛ ηkwà'ànè Yesu aà
 (Mt. 1.1-11; Mk. 1.12-13)*

1 Yesu a lô wa ηki Jordan, Azwĩ Nwĩ a luu ghu
 nu, nlogə yi ntsyasə a nta'a miwèè miwèè 2 a tswé
 ghu mitugə mi njwi mighum mi nikwà, Devil a
 kwà'ànè yi. A ni ndùu njwi mà jû, kaa à ɛ ηwa'ă
 ayoò tsu jî; ηjwi jya mighum mi nikwà kà maa
 ntsya, ηjî i yanè yi. 3 Devil a swon ghu mbo mə,
 “Mbə ò bə Mu Nwĩ, ò swon a mbô ηgò'ò yû mə
 tâ ì bəη ntigə abaà.” 4 Yesu a kwi'i ghu mbo mə,

“Bi ηwa'anə a mûm àηwà'ànə Nwĩ mə, ‘kaa ηù à si ntìi tswe nlon aa tsi'ĩ àbaa yuyu bê.’ ”

⁵ Devil a bú ñlogə yi ηkɔ'ɔ ηghεε ni ghu a ndəη, ndi'i itoò tsim jii mə bìfò bi mbi bù sa'a aa ghu mbo tsi'ĩ ni mû ñtsirè nòò, ⁶ ñswon ghu mbo mə, “Mè ka fa ada'a a mbo wò mə tâ ò ka mbu'utə itoo mà jû tsi'ĩ tsim tâ ì ki ηka ηgha'asə nî ghô; ñlon mə bi fà mə itoo mà jû tsi'ĩ tsim a mbo mə, mə tswê nì mîdà'à a mfa a mbo ηù yii mə mè kòηə aà. ⁷ Tsîtsòn, m̀bə ò bii mə ò ka mii gha, bon mə ka fa itoo mà jû tâ ò tigə mbu'utə.” ⁸ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, “Bi ηwa'anə a mûm àηwà'ànə Nwĩ mə,

‘Ka mii tsi'ĩ Mmà'àmbi Nwìηgòn ghò, ηkii ηka mfa'a tsi'ĩ ghu mbo yuyu.’ ”

⁹ Devil a bú ñlogə Yesu ηghεε ni ghu a Yerusalem, ñte'ε yi wa atu nidòò ni ndàmà'anwĩ, ñswon ghu mbo mə, “Mbə ò bə Mu Nwĩ, ò tso'ɔnè ñlo fàa atu nda nnàηə a nsyê; ¹⁰ ñlon mə bi ηwa'anə a mûm àηwà'ànə Nwĩ mə, ‘Nwĩ à ka swon a mbo baangel bi nlonə gho mə tâ bì ka mbe nî ghô,’

¹¹ ηki mbu nswon mə,

‘Bo ka tigə ηεε gho i tugitə a mbo bo a ndəη mbì'ì ò tumè àkòrê yo a nî ηgò'ò.’ ”

¹² Yesu a kwi'i ghu mbo mə, “Aηwà'ànə Nwĩ a swon mə, ‘Tsùu a Mmà'àmbi Nwìηgòn ghò kwà'ànə.’ ” ¹³ Nòò yii mə Devil à le m̀nsə a ηkwà'ànə Yesu aa, à le mmà'àtə yi ηghεε yi,

nywe'e a noò yïi mæ à le mbù ntswe nî àbwarø yï dån aà.

Ajàŋ yïi mæ Yesu à le nlògìnə afà'â yi a Galilea aà

(Mt. 4.12-17; Mk. 1.14-15)

¹⁴ Yesu a mà'atè m̀bu mb̀i fu a Galilea, nluu ni màdà' à mi Azwĩ Nwĩ. Ngàn nlon ɲgaa yĩ i gheè nĩ ìdìgè tsim jĩi mæ i le ɲkarisə Galilea aà. ¹⁵ Yesu a gheè nĩ mb̀i n̄tigə ndi'i nĩ ànnù Nwĩ a ndànghòtə baYuda, bə bitsim bi gha'asè n̄i.

Ajàŋ yïi mæ bi le ntuu Yesu a Nazareth aà

(Mt. 13.53-58; Mk. 6.1-6)

¹⁶ Yesu a gheè a Nazareth a adigə yïi mæ à le ɲkwe ghu aà; à gheè m̄ə aa ɲkuu a ndāghòtə a ajàn yïi mæ à le si gha'asə ɲghirə a n̄wĩ̀̀gòŋ aà, m̀biinə ntəə a ndəŋ a ntwon ɲìghàà ni Nwĩ, ¹⁷ bi f̄à àŋwà'ànə ɲgànntoò Nwĩ Yesaiah ghu mbo, a ɲà'à àŋwà'ànə ya, nyə adigə ya yïi mæ bi le ɲŋwà'ànə ghu mə,

¹⁸ “Azwĩ Mmà'àmbi a tswe a nu mè, nlon mæ à tsò'ɔ gha mə mè mè ka nswon ntoo yĩ òsigìnə a mbô ɲgànɲf̄um.

A tòo gha mə tâ mè ke'enə a mbo ɲgànɲetsan mə bi ka fi'isə waa,

i kii swonə a mbo b̄ifè'ènə mə tâ bi ka nyə idigə. Bè b̄i mæ bi ni'i n̄i waa laa bi ka kentə a ni'i bo,

¹⁹ i kii kè'ènə a mbo bə mæ nòò yïi mæ Mmà'àmbi à ka ghìrə ìbòŋ a nu bo aà à kù'ù m̄ə.”

²⁰ A màŋsè m̄ə aa, ɲkusə àŋwà'ànə ya mfa fu a mbo ɲgànɲafà'à òdànghotə w̄à, n̄tigə ntswe a

nsyê. Mi'i mi bê bitsim wa nda mi bəŋkè òtigè nlii nni. ²¹ A lògìnè òtigè nswon a mbo bo mə, “Sii, ànnù yii mə bi ŋwa'anə fàa adigə aŋwà'ànə aa, a fè'è mē mboontə nì yu'ù.” ²² Bè bitsim bi le si tigè nswon innù jì sigìnè òlon ŋgaà yì. Nkii yerə nì mighàà mi mboonə mii mə le si fè'è ghu ntsù aà; òtigè nswon nì mə, “À sì tsi'i mu Joseph wa à ghuà bə aa ε?”

²³ Yesu a swon a mbo bo mə, “ Mè zi mə nì ka swon nighàà nì nānaa nuà a mbo mə, 'Dokta, tsu'u ibinù ghò; i ghèè nì mbii swon mə tá mè kì ŋghirə innù jì yeyerə jii mə nì kì yu'u mə mè kì ghirə a Kapernaum aa, fàa nikurə bù.' ” ²⁴ Yesu a ghèè nì mbii nswon mə, “Tsi'i annù nŋkòn, mə swon a mbo bù mə kaa bi si ŋgàŋntoo a ala'a bo bii. ²⁵ La mè swon tsi'i ànnù nŋkon a mbo bù mə, bikwi'i bi bāŋgyè bī ghà'àtè bi le ntswe a ala'a Israel wa noò Elijah, mə Nwī a le ntsetə aburə atu ilòò ji tarə nì bisàŋ bi nto'o, kaa mbəŋ wa'à loo, mīkwenè yì ntì a kuu wa ala'à. ²⁶ Kaa Nwī à le wa'ă Elijah a mbo nù dāŋ too ntsyatə māŋgyè Zarephath yuyu yii mə à le ntswe a ala'a Sidon, mbə ŋkwi'i māŋgyè aà. ²⁷ Ŋgàŋəkīkwen i le ntswe a ala'a Israel ŋgha'a wā noò ŋgàŋntoò Nwī Elisha; a kī mme tsi'i Naaman, nù baSyria yii mə bi le ghùrə akīkwen yi.”

²⁸ Bè bitsim bii mə bi le ntswe wa ndāŋghòtə aa, bi yù'ù mə annù yii mə Yesu à swon aa, òtòŋə waa i nanşè òlwi, ²⁹ bo binè, òtii yi mfè'ε nì ghu wa múm ala'a bo, òlogə yi ŋkò'ò ŋghε nì ghu a mbèè nta'a yii mə bi le mboò ala'a ya ghu aà, a adigə yii mə mbaa i le ntswe ghu aa mə bi binşə

yi ghu. ³⁰ La Yesu a bâɲnè n̄tsya a tit̄i bo ɲghɛɛ yi.

*N̄u ȳi m̄'ɔ ȳi m̄ à lɛ n̄tswe n̄i àzw̄i ȳi b̄i aà
(Mk. 1.21-28)*

³¹ Yesu a ma'atè n̄sigə ɲghɛɛ a Kapernaum, ȳi m̄ à ni n̄jò'ò àla'a ȳi m̄'ɔ a Galilea aà. A bə a n̄jw̄iɲgòɲ a gheè ɲka ndi'i n̄i ànnù Nw̄i. ³² Bè yerè a ajàn ȳi m̄ à lɛ si di'i aà, n̄lon̄ m̄ n̄ighàa ni ni lɛ n̄tswe ni àdà'à. ³³ N̄u ȳi m̄'ɔ à lɛ n̄tswe wa ndânghòtə m̄ à lɛ n̄tswe n̄i àzw̄i demon ȳi b̄i. A yè m̄ Yesu aa, nyə'ə tsi'i n̄i n̄ji ȳi n̄t̄i, n̄swon̄ m̄, ³⁴ “Ah! M̄'atè yi'i! O tswɛ aa n̄i àkè bi'inè, a Yesu, mu Nazareth? O zi aa a nt̄a ɲgi'i a nu b̄i'i aa ε? Wa m̄ zi ɲù ȳi m̄ ò ni ghu aà. O bə aa Yu wa ȳi m̄ à Laa m̄ansə, n̄lo a mbo Nw̄i aà.”

³⁵ La Yesu a wenè yi n̄swon̄ m̄, “Kutə n̄tsú ghô, fɛ'è ghu n̄u!” Azw̄i ȳi bi ya a ma'a ɲù wa a n̄syɛ a tit̄i bo, m̄fɛ'ɛ ghu n̄u, la kaa wa'a yi bâɲnè n̄ləənsə.

³⁶ Bè b̄itsim̄ b̄i bi lɛ n̄tswe wa nda aa, bi yerè n̄tigə n̄swon̄ə bo ni bo m̄, “Aa ajànə mbuu n̄ighàa akə a yuà aa ε? N̄lon̄ m̄ à wenə izw̄i j̄i bi ni àdà'à bo bi m̄it̄i i fɛ'èkè.” ³⁷ N̄gàn ȳi i lɛ ɲghèè a idigə tsim̄ maa mbù'ù àlà'à.

*Ajàn ȳi m̄ Yesu à lɛ ɲghùrə b̄i b̄i ghà'atè aà
(Mt. 8.14-17; Mk. 1.29-34)*

³⁸ Yesu a ma'atè n̄dânghòtə ya ɲghèè ɲkuu a nda Simon. Maa noò n̄ɲsə Simon a tswé ni fibà ȳi n̄t̄i. Bi twon̄ə yi m̄ tá à zi ɲkwɛtə yi. ³⁹ Yesu a z̄i n̄təə wa mbèè ìkùu m̄an̄gyè wa, ɲwenə fibà wa n̄swon̄ m̄ tá à ma'atə yi. A swon̄ m̄ ti m̄ansə

aa fibà wa a ma'atə mângyè wa a burè m̀bìnnè ntigə nłoo mijì fa a mbo bo.

⁴⁰ Nòò à kà m̄ə aa ntso, b̀è b̀ìtsim b̀ii m̄ə bi l̄e ntswe ni ñgàn̄mighòò, j̄ii m̄ə i l̄e tswe ni m̄ighòò tsi'í ibəñ ibəñ aa, bi logè ñzi ni ju a mbo Yesu; a n̄òñsè m̀bô mi a atu bo ȳi m̀ò'ò ȳi m̀ò'ò, ñghurə waa. ⁴¹ Ìzwĩ j̄i bi i l̄e ñki mf̄e'ε a ato'o b̄i ghà'atè, ñyə'əñə m̄ə, “O laa mbə Mu Nwĩ!” L̄a Yesu a wenè waa kaa wa'à mà'atè m̄ə tâ bo ghaa nlon̄ m̄ə ñzwĩ jya i l̄e nzi m̄ə Yesu à laa mbə Ayo'ò Nwĩ w̄a.

Ajàñ m̄ə Yesu à l̄e si d̄i'ì annù a nd̄an̄ghòtə àà (Mk. 1.35-39)

⁴² Abèè a kà m̄ə aa mfu'u Yesu a ma'atè m̄um àla'a ya ñghèè a adigə ȳii kaa b̀è l̄e ñwa'à ghu tswê. B̀è bya bi tigè nłoo n̄ii, ñghεε nyə adigə ȳii m̄ə à l̄e ntswe ghu aa, kaa wa'à bù mbii m̄ə à ma'atə waa. ⁴³ La Yesu a swon̄ a mbo bo m̄ə, “M̀è tswe ni ñka nsèènsə ntoo ȳi ñsiginè ñlon̄ə annù nifò Nwĩ ya a mikurə mi m̀ò'ò; ñlon̄ə m̄ə à n̄i ñji'í ànnù ȳii m̄ə bi l̄e ntoo gha f̄aa mbi ghu aà.”

⁴⁴ Maa ajàñ a tigè ñghεε ntigə nswon̄ə n̄i ànnù Nwĩ a m̄um ndan̄ghòtə j̄ii i l̄e ntswe a Yudea aà.

5

Ajàñ ȳii Yesu à l̄e ntwon̄ N̄ḡǎnyəḡənnù j̄i j̄i ntsyàmb̄ü aà

(Mt. 4.18-22; Mk. 1.16-20)

¹ Yesu à l̄e ntəə a mbèè àtsùmə nta'a a Gennesaret, b̀è tinè ñzi ghu mbèè a nyu'u ñighàà ni Nwĩ. ² A yê ìkanu'u j̄i baa i tswe wa aghəñə

ηκὶ ἴι μὲ ἠγάηnlêmbwè ἴι ἰ ἠ ἠswe ἠ ἵu aa, ἰ ἠ ἠmà'atè ἠfè'ε ἠghèè a ἠs'ì ἠmbunjà ἵyaa. ³ Yesu a kuu wa mûm àkanu'u ya yì mɔ'ɔ yîi mē a ἠ mbē yî Simon aa, ἠswoḡ ghu mbo mē tā à tintē nlo ἠ ἵu wa aghəḡ ηκὶ ἠkuntē ἠ ἵu. Yesu a tigè ἠtswe wa mûm àkanu'u ntigè ἠdì'ì ἠ ἠ bē bya ghu.

⁴ A mǎnsè mē a ἠdì'ì waa laa, ἠswoḡ a mbo Simom mē, “Ghèntē a adigē yî tsòtē ἠmā'a mbunjya yo ya ghu tā ko mbwè.”

⁵ Simon a kwi'ì ghu mbo mē, “Masa, bî'ì ghìrē nzwi nû yî'ì ἠtugē kàa tsi'ì ἠkô àyoò! Lâ ἠmbē yîi mē â swōḡ wô aa, mē ka mē'a mbunjya yâ.”

⁶ Bo mē'a mē mbunjya ya maa noò aa, ἠmbwè ἠì ghà'atē ἠì kwo ghu, ἠmbunjyá ἵyaa ἵyaa ἰ tigè ἠlɔɔ ἠàà ἠtèèḡkē. ⁷ Bo tigè ἠtswōḡ ἠgǎḡakòrē ἵyaa ἴi mē ἰ ἠ ἠswe ἠì àkanu'u ἵi mɔ'ɔ ἵyaa mē ἰ zi ἠkwetē waa. Bo zî bo bo lwensè àkanu'u ἵyaa ἵi baa ἰ luu, ntigè ἠlɔɔ ἠ ἠ bē ἠsigē ἠkoḡ a mûm ἠkî. ⁸ Simon Peta, à yè mē ma la, ἠkenē a ἠsi Yesu ἠswoḡ mē, “Lò ghō a mbèε mē ἠmbâ Mmà'àmbî ἠlōḡ mē mē ἠ ἠ ἠghìrē ἠnnù ἵi bî.”

⁹ A ἠ ἠswoḡ laa ἠlōḡ mē annŭ kōntsù a ἠ ἠswa ἵi bo bî bē bî mɔ'ɔ bya bîi mē bo bo ἠ ἠswe aa, ἠlōḡ ἠdùu ἠbwè ἠmya ἠmîi mē bo ἠ ἠko aà. ¹⁰ Ma yû a ἠ ἠki ἠmbē annŭ kōntsù a mbo Jōn ἠ Jems, ἠgǎḡakòrē Simon ἵi mɔ'ɔ, bîi mē bî ἠ ἠmbē boḡ bî Zebedee aà. Yesu a swōḡ a mbo Simon mē, “Tsùu kî bo'ɔ bē; ἠlōḡḡḡ tsîtsōḡ, ò ka tigē koo aa bē.” ¹¹ Bo ἠ ἠswuḡ ἠkanu'u ἵyaa ἵyaa ἠfè'èsē a ἠtā'a ἠmā'atē ἠjoò tsîm ἠtigē ἠyoḡ ἠ ἠ Yesu.

*Ajàŋ yïi mə Yesu à le ghùrə nû àkikwen aà
(Mt. 8.1-4; Mk. 1.40-45)*

¹² Yesu à kà mē aa ŋghεε wa njò'ò àla'a ya yï mò'ɔ, nù mò'ɔ a zî, yïi mə nû yï ì le nluu nî àkikwen aà. A yè mē Yesu aa, ñwò ghu nsi à kùu kuu. Mbu'u mbo ghu mbo nswon mə, “Mmà'àmbî, ò bə kòn bon, ò ghèrə nû yà ì laà.”

¹³ Yesu a nāsè àbô yi mmɔɔntə yi ghu, ñswon ghu mbo mə, “Mè kònê; tâ nû yò ì laa.” Akikwen ya a le ŋki mburə ŋghensə nsigə ghu nû. ¹⁴ Yesu a wa'àsè yi mə tâ tsuu a mbo nù ló swonə; lâ mbaŋnə nswon ghu mbo mə, “Ghèε ndi'i ibiinú gho a mbo ŋgàŋmà'anwî. Mfa ayoo mmà'a Nwî yïi mə Moses à le nlèè aa tǎ dî'i a mbo bə mə nû yò ì làà mē.”

¹⁵ Ka mə Yesu à le nswon ma mùu ajàŋ aa, ñgàn ya ì le bàŋnè mbu sèènə sèènə. Nnòò bē ì le si tigə nzi a nyu'utə ànnù yïi mə à le si dî'i aa, bo bì mə tâ à ghurə mighòò myaa. ¹⁶ Lâ Yesu a ma'atè waa ŋghεε a nta'a miwèè miwèè a ntsà'atə Nwî ghu.

*Ajàŋ mə Yesu à le ŋghùrə mbwenkə aà
(Mt. 9.1-8; Mk. 2.1-12)*

¹⁷ A bə mə a njwi yï mò'ɔ, Yesu a kâ ndi'i annù Nwî, baPharisai bo bì ñgǎŋndi'i binòŋsə bii mə bi le nló a mikurə mì tsim a Galilea ni Yudea, bo bì Yerusalem aa, bi tswê ghù. Yesu à le nluu ni màdà' à mi Mmà'àmbi a ŋghurə mighòò ghu. ¹⁸ Bi tì mē ti yə bə bì mò'ɔ bi zî, mbe'e nû yï mò'ɔ yïi mə à le mbwenkə aa ni fikùù. Bo le si lòò mǎnjî yïi mə mbə bo tsyá ghu nte'ε nû nighòò wa a nsi Yesu.

19 Mbə yïi mə ñnòò bē i le ntswe nluu idigə, kaa mánjï yïi mə mbə bo tsyâ ghu a wa'à bə aa, bo le ñkɔ'ɔ a atu nda, ñsaa ñikàn, ñtsurisə fikuu fya nsigisə nte'ε ñû ñìghòò wa a nsi Yesu. 20 Yesu à yè mə ajànə abïintii yïi mə bə bya le ntswe ni yu aa, nswonə mə, “Ñùmbâñnè, wa bi li'ìnè mə ifansə innù jò.” 21 Ñgǎñdi'i binòñsè bo bi baFarisai bo logìnè ñtigə mbetə mə, “Ghuù ñù mə a ghàa mighàa m̀bəgìtə ñi Nwí ghu aa à ni wò aa ε? Ñù tsù à tswə ghu mə mbə a li'ìnə ibi bó ñtsyatə Nwí aa ε?”

22 Yesu a zî innù jii mə bo le si betə ñi waa bo ni bo aa, ñkwi'i a mbo bo mə, “Ni betə ibetə jû a múm ñtii bù aa a ya? 23 A laà ñyanşə aa a nswonə mə, ‘Bi li'ìnə ñfansənnù jo,’ kè a nswonə mə, ‘Bìñnə ñka ntəə aa ε?’ 24 Lâ m̀ ka ghìrə tâ ñi zi mə Mu Ñù a tswə ñi àdà'à fàa atu nsyə a nli'ìnə ñfansənnù bē.” A ghàa mē laà ñtigə nswonə a mbo mbwènkè wa mə, “Mè swòñ a mbo wò, bìñnè, m̀be'e fikuu fo fya ñghèè gho a nda wò.” 25 Mbwènkè wa a kî m̀burə m̀bìñnə a nsi bo, m̀be'e fikuu fya mə à ghìrə nnòñ ghu aa, ñtigə ñghèε ñii a nda yu, ñgha'asə ñi Nwí. 26 Annù kontsù a kò waa bitsimè. Bo tigè ñgha'asə ñi Nwí, ñìbɔ'ɔ ni tswâ waa, bo tigè ñswonə ñi mə, “Bì'ï yê innù jï swèrè ñswerə siï.”

*Ajàn yïi mə Yesu à le ntwonə Levi àà
(Mt. 9.9-13; Mk. 2.13-17)*

27 Ma yú ànnù a tsyà mē a kâ m̀fε'ε nyə ñù ñkwèrə bitax yïi mə ñkùm yi i le mbə Levi aa, a tswé a nda ñkwèrə bitax. Yesu a swonə ghu mbo

mə, “Zi ŋka nyònè nàâ.” ²⁸ A biìnè m̀ma'atə njoò tsim, ŋka yonə nii.

²⁹ Levi a gheè ŋghirə adina yí wè a nda yu a mbo Yesu. Ngǎŋkwərə bitax bî ghà'atè ni bè bi mɔ'ɔ bi lɛ ŋki nzi ghu bo bo tswé a atu atetè ñji. ³⁰ BaFarisai bo bi ngǎŋdi'i nòŋsə a bo logìnè ŋka nnurəkə nlon ngǎŋyəgənnu Yesu, nswonə ni mə, “A ghirə àkè mə tâ ò ka nji ŋkii nno bu bi ngǎŋkwərə bitax bo bi ngǎŋghirə innu ji bi aa ε?” ³¹ Yesu a kwi'i a mbo bo mə, “Bè bii mə bi tswé bitii aa, kaa bi si docta lɔɔ, a docta aa a lòò tsi'i bə bii mə bi ghòò aà. ³² Kaa mə si zi aa a ntwonə bə bii mə innu jyaa i tsinə aà, mə bəŋnə nzi aa a ntwonə ngǎŋghirə innu ji bi mə tâ bo bəŋkə m̀ntii myaa.”

*Abetə ñlonə annu nsi'isə ibiinu ti ji
(Mt. 9.14-17; Mk. 2.18-22)*

³³ BaFarisai bya bi swonə ghu mbo mə, “Ngǎŋyəgənnu Jon i gha'a si'isə mibii mi nu myaa ti ji ŋkii ntsa'atə nî Nwî. Ngǎŋyəgənnu baFarisai i kii ŋghirə malâ, lâ i jo i bəŋnè ñji ŋkii nno.” ³⁴ Yesu a kwi'i a mbo bo mə, “Mbə ò ghirə bə bii mə bi zi a adigə niyo'ɔ aa bi si'i nè ñji wa noò mə ndoo m̀ŋgen wa à tswé a titii bo aa ε? ³⁵ Nòò a zi mə bi ka lògə ndoo m̀ŋgen wa lò'òsə tâ bo tigə nsi'isə ni mibii mi nu myaa ti ji maà noò.”

³⁶ A lɛ ngheè nî mbii ŋki nswonə nighàà nî nãnaa a mbo bo: “Kaa nu à si asà'a atsə'è nî atsə'è yí fii sàtə ŋkɛɛ nî yí lwèn ghu; à bə ghirə maa ajànə bonə à sàtə atsə'è yí fii ya, kaa àsa'a atsə'è yí fii ya bo bi yí lwèn ya kaa wa'à bòontè.

37 Kaa nù a wa'à nì m̀l̀ù'ù m̀i fii kii nlogè nniṅè nì ṅgùù m̀l̀ù'ù yì òlwenè; à bə ghìrè ma la boṅ m̀l̀ù'ù m̀i fii mya ka bwi ṅgùù ya, i saa, le boṅ mi k̀i m̀è ǹta ṅgì'i ǹi ṅgùù yá. 38 Bi b̀aṅnè òniṅè nì m̀l̀ù'ù m̀i fii laa a ǹi ṅgùù m̀l̀ù'ù yì m̀fi. 39 Annù yì m̀'ò a k̀i m̀bè m̀ə Kaa nù ỳi m̀ə à no m̀l̀ù'ù m̀i lwènè aa, kaa à si m̀l̀ù'ù m̀i fii bù òlò; nlon m̀ə a nswonè nì m̀ə, 'M̀i lwèn mya mi b̀onè.' "

6

Ajàṅ ỳi m̀ə bi le mbetə Yesu ǹi àbetè òlon njw̃ṅg̀on aà

(Mt. 12.1-8; Mk. 2.23-28)

1 A le mbə a njw̃ṅg̀on baYuda, Yesu bo bi ṅg̃ṅyeg̃ṅnù ji k̀a ǹtsya a m̀úm òsò m̀sàṅ, ṅg̃ṅyeg̃ṅnù ji i kyâ ǹi m̀sàṅ mya mi m̀'ò, nnwugè ṅkurə. 2 BaFarisai b̀i m̀'ò bi betè waa m̀ə, "Ǹi ghìrè annù ỳi m̀ə ǹoǹsè à s̀i bii m̀ə bi ka ṅghìrè a njw̃ṅg̀on aa a ya?" 3 Yesu a kwi'i a mbo bo m̀ə, "Ǹi leè ṅwa'ă annù ya m̀ə Mfò David a le ṅghìrè a noò ỳi m̀ə ǹji i le nyanè yi bo bi b̀è b̀ii m̀ə bo bo le ntswe aa twon aa è? 4 Ajàṅ à le ṅkuu a ndânw̃i òlogè abaa a Nw̃i ya ṅkurə ṅki mfa ỳi b̀è b̀ii m̀ə bo bo le ntswe aa è? Lâ b̀i'ìnè zi m̀ə ǹoǹsè à d̀i'i m̀ə mbə a kurə tsi'i ṅg̃ṅm̀à'anw̃i ṅkurə abaa ma ỳa!" 5 Ntigè nswon a mbo bo m̀ə, "Wa Mu Ǹù à ǹi Mm̀à'ambi ỳi a asa'a njw̃ṅg̀onè aà."

Ajàṅ ỳi m̀ə Yesu à le ṅghùrè ṅù ỳi ǹikwèè ni le ṅkwo aà

(Mt. 12.9-14; Mk. 3.1-6)

⁶ A bú mbə a njwĩngòŋ yĩ mò'ò, Yesu a kuu a ndānghòtə ŋka ndi'i ànnù Nwĩ ghu. Nù yĩ mò'ò a tswé ghu mə ñikwèè ni nĩ mà'à ni ɛ ŋkwo. ⁷ Ngǎŋdi'i nòŋsə bo baFarisai bi lii mə bo ka yə tâ à ghurə ŋù a njwĩngòŋ tâ bo niŋ ànnù ghu nù ɛ. ⁸ Lâ à ɛ nzi immòòntê jyaa, ntigə nswon wa mbô àku ñikwèè wa mə, “Zi ntəə faà.” A kĩ mbiinə nzi ntəə ghu. ⁹ Yesu a tigè mbetə waa mə, “Nòŋsə à laa mbii aa mə mbə bi ŋghirə aa ibòŋ a njwĩngòŋ kè ibi aa ɛ? Mə bi yweensə ñù kè mə bi zwiətə aa ɛ?” ¹⁰ A tigè mbəŋkə yi, ñlii waa ntsya ŋkarisə, ñswon mə, “Sintə abô yô.” A kĩ ŋghirə tsi'i maa ajàŋə. Abô yi ya a tiì. ¹¹ Bi yə mē laà, m̀nt̀t̀ŋ myaa mi lwĩnè bo tigè ñghaa bo ni bo ŋwa'a ni mə bo ka ghìrè ni Yesu mə akè ɛ?

Ajàŋ yii mə Yesu à ɛ ntsò'ò ŋǎŋtoò ji ñighùm ñtsò baa aà

(Mt. 10.1-4; Mk. 3.13-19)

¹² A bə a nĩ ñjwi mà jya Yesu a kò'ò ŋghèè a atu nta'a a ntsaatə Nwĩ ñtigə ŋghèè nle a ntsà'àtə Nwĩ ntsà'àtê. ¹³ Abèè a fù'ù mē, a twon ŋǎŋyègənnũ ji, ntsò'ò waa ñighùm ñtsò baa, ntwonə waa nĩ ŋǎŋtoò ji. ¹⁴ A ɛ ntwon Simon yii mə à ɛ ntswě ikùm yĩ ni Peta aa, bo Andrew, mumaà yĩ, ni Jems abò'ò Jɔn, ni Philip bo Batholemiah, ¹⁵ ni Mateo bo bi Thomas, ni Jems yii mə à ɛ mbə mu Alfeus, ni Simon yii mə bi ɛ si kii ntwonə ni Zealot aa, ¹⁶ a bò'ò Judas mu Jems, ni Judas Iscariot, wa yii a ɛ mfèè Yesu aà.

Ajàn mə Yesu à le ŋka ndi'i nî ìnnù òkii ŋghurə nî ògànighòò aà
(Mt. 4.23-25)

¹⁷ A tigə òsigə bo bo nsigə ntəə a adigə nibərə, bo bì ònòò ŋgǎnyəgənnù ji nî ònòò bə yī ghà'atə yī i le nł a ala'a Yudea bo bì a ala'a Yerusalem ts'i tsim, bo bì itoo jii i le ntswe a aghəŋə ŋkɪ Tai bo bì a Sidon aà. Bə ma bù le nzɪ aa mə bi zɪ a nyu'u annù yī à le si swonə aà, mə tã à ki ntsu'u mighòò myaa. ¹⁸ A le ŋki mfi'i izwɪ jɪ bi a ito'o bə bii i le si fa ŋgi'i a mbo bo aà. ¹⁹ Nnòò bə bya le si to nî a mmòontə yi nlon mə àdà'à a le si fè'è ghu nu ntsu'u nî waa.

Nìdore bə àjəŋnə
(Mt. 5.1-12)

²⁰ A ŋentə mi'i mi nlentə ŋgǎnyəgənnù ji ghu, nswon mə, “Mbɔɔnə a mbo bù bii mə nì fumə aa, nlon mə ànnù nifò a aburə à nî à yuu.

²¹ “Mbɔɔnə a mbo bù bii mə òjɪ i yanə ghuu tsitsòn aa, nlon mə nì ka ji i yurə. Mbɔɔnə a mbo bù bii mə nì yə'ə tsitsòn aa nlon mə nì ka yɪ wyètə aà.

²² “Mbɔɔnə a mbo bù mə mbə bə kã mbaa nî ghuu, ŋka mfurə nî ghuu, ŋkii mbəgītə nî ghuu, mme'e nî m̀k̀m̀ muu mə nì nì ŋgǎŋghirə ònnù jɪ bi nlon ŋgaa Mu Nù aà. ²³ Nì ka ndoritə nlitə nnanə nì nìdore maa njwɪ nlon mə m̀tsɔ'ɔnə mi afà'á muu a aburə mi gha'à. A nî àjàn mə bità bi bitaa buu le si ghirə a nù ŋgǎntoo Nwɪ aà.

²⁴ “Lá ŋgi'i ì tswe a nu bù bya bii nì nì ŋgǎnkabə aa, nlon mə nì kwèrə mə òjoo jya jii i ghirə nì doritə aà.

25 “Ngi'i ì tswe a nu bù bya bii nì jì nyurə aa, nlon mə nì ka yì tigə ntswe nî nji.

“Ngi'i ì tswe a nu bù bii mə nì wyè tsítsòn aa nlon mə nì ka yì tigə jəɲnə i yè'ə.

26 “Ngi'i ì tswe a nu bù mə mbə bè bītsim ka swonə nî innù jì sigìnə nlon ɲaa yùù nlon mə a nì ajàn mə bità bi bîtaà byaa bi le si ghìrə a nu ɲǎɲntoo Nwî jì mbwe'esè aà.”

Nka ɲkɔŋ ɲǎɲkîbàâ jô

(Mt. 5.38-48; 7.12)

27 Lâ nì naɲsə yu'utə annù yï mə swon a mbo bù aa mə, “Ka ɲkɔŋ nî ɲǎɲkîbàâ juu, ɲkii ɲghìrə nî ìbɔŋ a nu bè bii bi bàà ghuu aà. 28 Ka niŋ mbɔɔnə a nu bè bii mə bi niŋ ndɔɔ a atu bù aa, ɲka ntsa'atə nî Nwî a atu bè bii mə bègìtə nî ghuu aà. 29 Mbə ɲù à fɛɛ gho faa niŋha'a lâ, ò ku'ùsə mbəɲtə mbèè yï mɔ'ɔ mfa ghu mbo mə tâ à fɛɛ. Belə mə ɲù à kwɛrə akutə yo ò tso'ò àtsə'ê yo yï mà'à ɲyon ɲkù'ùsə ghu. 30 Ka mfa njoo a mbo ɲù ntsim yï mə a lontə a mbo wò aa. Bɛɛ mə ɲù a zi nlògə ayoò yo, ò tsuù gho bŷ betə kwɛrə. 31 Ma mùu ajàn ka ɲghìrə a nu bè i innù jya jii mə o kòŋə mə bì ka ɲghìrə a nu wò aà.

32 “Mbə ò ka ɲkɔŋə tsi'ï bè bii mə bi kòŋə nî gho aa, bon Nwî à ka tso'ɔ ifà'à gho aa mə akə aa ε? Nlon mə tsi'ï ɲǎɲghìrə innù jì bi i kii ɲkɔŋə nî bê bii mə bi kòŋə waa aà. 33 Mbə ò ka ɲghìrə ìbɔŋ tsi'ï a nu bè bii mə bi ghìrə ìbɔŋ a nu wò aa bon Nwî à ka tso'ɔ ifà'à gho aa mə akə aa ε? Nlon mə tsi'ï bè bí bi kii ɲghìrə maa ajànə. 34 Mbə ò ka ntso'osə ɲkabə tsi'ï a mbo bè bii mə ò zi mə

bo ka bŭ fa fu aa, boŋ Nwĩ à ka tso'ɔ ifà'â gho aa mæ akè aa ε? Tsi'ĩ ñgǎŋghìrè ìnnù jĩ bì i tso'ɔsè ñkabè a mbo ñgǎŋghìrè ìnnù jĩ bì ji mɔ'ɔ ta bŭ kwerè ndùù ma wa fu. ³⁵ Lâ nì banè ñka ñkoŋ ñgàŋkîbââ juu, ñka ñghìrè nî ìbòŋ a nu bo. O yĩ tĩ tso'ɔsè ñû nî ñkabè ò tsuu ki wa'atè mæ ò ka bŭ kwerè fu bæ boŋ mĩtso'ɔnè mi ifà'â mo mi ka yĩ gha'a tâ nì tigè mbè boɔ bi Nwĩŋgòŋ Ako'òntsirè. Nloŋ mæ Nwĩ a ghìrè ìbòŋ a nu bè bii mæ kaa bi si miyà fa aa bo bì a nu bè bii ìnnù jyaa i bi'ĩ aà. ³⁶ Ka ñko mĩlèŋnè bè tsi'ĩ tsó Taà ghùù a kii ñko mĩlèŋnè bè aà.

Annũ ñka ntwi mĩl'ò mi bê bĩ mɔ'ò
(Mt. 7.1-5)

³⁷ “Tsee mĩl'ɔ mi bê bi mɔ'ɔ ki twitè boŋ kaa bi ka wa'à nì muu kii ntwitè. Tsuu ki swoŋè nì mæ ñù à wó ìsa'à boŋ kaa bi ka wa'à kii ñswoŋè nì ma ò wó ìsa'à. Ka nli'ĩnè ifansènnù bê tâ bì kii nli'ĩnè ifansènnù jò. ³⁸ Ka mfa nì ñjoo a mbo bè boŋ bi ka kii fa ni a mbo wò. Fìgì yĩ ñsigìnè yii mæ bi tsigè, nnìŋ nìŋ, a nàŋsè nluu aa, yii mæ à lùu ntigè ya'anè aa, à nì yii mæ bi ka swĩ'i a mùm àbo atsè'è yii mæ ò nòŋsè mĩtù'u wò aà. Ma la a bè mæ fìgè yii mæ o fa ni a mbo bè aa, à nì fìgè yii mæ bi ka kii ki fa ni a mbo wò aà.”

³⁹ A le mbù ñnaa nìghàà a mbo bo mæ, “Mbê mĩfè'ènè a ka ntsyasè nì mfè'ènè yĩ m'ò'ɔ aa ε? Boŋ bo bitsim ka wa'á a mùm àtaa ghèè ñwo aa ε? ⁴⁰ Kaa mbè ñgàŋyègènnù a wa'á ñgàŋndì'innù tsyâtè bê. Lâ ñù yii mæ à yègè ànnù maŋsè aa, a ka bè aa tsi'ĩ tsó ndì'innù yĩ.

41 “A ghirê àkè mē ò ka nyē nī àbà'a ati yī a tswe a nīlī'i ndīm ghò kaa ŋkī'ì nī koonē yī à tswe a nīlī'i wò aa yē aa ε? 42 Kè mbē ò tsyá aa la nswon a mbo ndīm ghò mē, ‘Ndim ghà, zi ta mē fi'i abà'a ati ya a nīlī'i wò,’ mē mbē ò tuu koonē wa yī à tswe nīlī'i wò ki yē aa ε? Wò, ñgàṅàbagilè, fòo ntsyá mbī mfi'i koonē wa a nīlī'i wò, bon ò ka nanse yē abà'ati ya a nīlī'i ndīm ghò i fi'i.”

Ati bo bi finta fi

(Mt. 7.16-20; 12.33-35)

43 A wa àtī yī sigìnè a si mîntà mī bi koonē. Kaa àtī yī bi wa'à nī mîntà mī sigìnè kīi koonē. 44 Bi zi mbuu ati yī a nī ghu ntsya aa a ñjim mîntá mi. Kaa mbē ò wa'á maṅgòrē a nī àtī ñjōṅ kyá, kaa wa'á ajòò a nī ntsìbìnjòṅ ki ŋkya. 45 Nù yī sigìnè a fi'isē aa innù jī sigìnè a ntīi yu yī i luu nī ñjoo jī sigìnè aà, nù yī mbi a kīi fi'isē aa ñjoo jī bi a ntīi yu yī i luu nī ñjoo jī bi aà. Nlon mē ntsù ñù i ghàà aa innù jīi i luu ghu ntīi aà.

Biboo binda bi baà

46 Bù twonē nī gha mē Mmà'àmbi, Mmà'àmbi, la kaa kī'ì nī ànnù yī mē mē swonē a mbo bù aa ghirè aa a ya aa ε? 47 Nù ntsim yī mē à zi a mbo mē ñyu'u nī ñghàà na ŋkīi mfa'a nī ànnù yī mē mē swonē aa, 48 à bē aa tsi'ì tsò ñù yī à ghèe a mbòò nda, nanse ntonē atsenda ya a tsotè ñsigē a nī àlânse ṅgò'ò. Nòò yī ñkī i le nluu aa, àkànē ñkī a zī ñtum nda ya, kaa kī'ì nda ya tsigitè bē ñlon mē bi le nnanse ṅghurē i tīi aà. 49 Là ñù yī mē a yu'u kaa kī'ì ghirè aa, à bē aa tsi'ì tsò ñù yī

mə à ghùrə nda tì tumè àtsə aà. Nòò yïi mə ñkĩ i le nluu aa, àkàñnə ñkì a zî ñtum nda ya i burè ñghensə ñwò yi, ñjoo nda jya i bi'i tsi'i tsim, bwe yïi mə a tswe ghu aa a gha'à!

7

Ajàñ mə Yesu à le ñghùrə ñgàñàfà'à àtu bisogyə ñkhì ñù baRoma aà
(Mt. 8.5-13)

¹ Yesu à mən̄sə mə a nswon̄ ñnnù ji j̄ii mə à le n̄lòò mə bè yu'u aa tsi'i tsim, ñkuu ñghεε a ala'a Kapernaum. ² Atu b̄isogyə ñkhì ñù baRoma ȳi mò'ò, à le n̄tswe ni ñgàñàfà'a ȳii mə à le nan̄sə ñk̄on̄ ñk̄on̄ aa, a ghòò ñtigə tsi'i a ñkwô. ³ A yù'ù mə mə Yesu a z̄i aa, n̄too b̄il̄ii bi baYuda ghu mbo mə tâ bi zi n̄twon̄ə yi tâ à zi ñghùrə ñàñàfà'à ȳi wâ. ⁴ Bo z̄i mə a mb̄εε Yesu aa nan̄sə mbu'u mbo ghu mbo nswon̄ mə, “Wa à ni ñù ȳii à kù'ùnə mə mbə ò kwetè yi ⁵ ñlon̄ mə à k̄on̄ə ala'à yi'inè yù, à le ñghùrè yu ñghurè ndân̄ghòtə ȳi'ï yù.”

⁶ Yesu a yòñə waa bo bo ghεè. Bo ghèè mə ñtigə ñku'u a nda aa, àtu b̄isogyè ya a too b̄isubika'à bi mə bi ghεε nswon̄ ghu mbo mə, “M̄mà'àmbi, tsuu ñgi'i yə a n̄z̄i b̄ə, ñlon̄ mə kaa mə s̄i ku'ùnə mə mbə ò z̄i ñkuu a nda m̄ə. ⁷ Kaa m̄ə gh̄irə wa'à k̄i m̄m̄oontə mə m̄ə kù'ùnə a n̄z̄i a mb̄εε wò. Lâ, gh̄ensə ñghàà tsi'i ñighàà n̄i fùùrè bon̄ ñgàñàfà'à ghà gh̄u à ka t̄ii. ⁸ N̄lon̄ mə m̄ə laa mbə ñù, ñtswe n̄i b̄ə b̄ii mə bi tswe n̄i àdà'a a atu m̄ə ñsa'a n̄i ghà, m̄ə k̄i ñtswe n̄i àdà'a a atu b̄isogyè b̄ii mə mə sa'a aà: M̄ə b̄ə swon̄ ni ȳi mò'ò mə, ‘Ghèê!’ bon̄ à ghèê; m̄ə k̄i nswon̄ ni ȳi mò'ò mə,

'Zi!' a kî ñzî; Βεε mè ki nswon a mbô àbù'û ya mæ 'Ghìrè yulà ànnù!' a kî ñghìrè."

⁹ Yesu à yù'ù mē ànnù ya yïi mæ à le nswonə aa, nyerə, mbəŋkə yi nswon a mbo nnòò bē wa mæ i le si yòŋə yi aa mæ, "Mè swòŋə a mbo bù mæ, tsi'í a ala'a baIsrael, kaa mè leè ñki'í abəŋə abiiintii mà yû yê."

¹⁰ Bè bya mæ bi le ntoo aa i le mbù mbiì ñghèè fu a nda, mbiì nyə mæ ñgàŋàfà'á wa à tìi mē.

Ajàŋ mæ Yesu à le nyweensè mú ñkwì'i màŋgyè aà

¹¹ Abàŋtə a tsysà mē, Yesu a ghèè a ñikurə ni mɔ'ɔ mæ bi le si twonə ni Nain. Ngǎŋyogəŋnù ji bo bì ñnòò bē le ñghèè bo bo ghu. ¹² A ghèè mē ñka ñku'u a ntsùbù'ù yïi i le si kuu wa ñikurə, nyə bi be'è àku ñûmbâŋnè yî mɔ'ɔ yïi à le mbə tsi'í yùyu a mbô ñdè yï, ñdè yï wa a kî mbə ñkwì'i màŋgyè, ñnò bē i yonə nii. ¹³ Mmà'ambí a yé yi, ñko miìŋnè yï, ñswon ghu mbo mæ, "Tsèe ki yè'è." ¹⁴ Ngheε mmòòntè fikuu fii bi le mbè'e aku ñû wa ghu aa, bìbè'è bya bi təè tsi'í la, a swon mæ, "Mújòŋ, mè swòŋə a mbo wò mæ tá ò biìnè!" ¹⁵ Ñku wa a biìnè ñtswe, nloginə ñka ñghaa. Yesu a fá yi fu a mbô ñdè yï.

¹⁶ Nìbɔ'ɔ le ntswa ñû ñtsim, bo gha'asè Nwí ñswonə ni mæ, "Ñgàŋntoò Nwí yî ñwè à fè'è mē a titii bì'inè;" ñki swon mæ, "Nwĩŋgòŋ à kî mē nzi ñghantə bē bi." ¹⁷ Ngàn ma yû mbi'i ñgaà yï i le nseɛnə a mbù'u Yudea tsim bo bì itoo jì i le ntswe ñkoontə ghu aà.

*Ntoo jii mə Jɔn Ngàŋmùrə bə ɲkì à le ntoo àà
(Mt. 11.2-19)*

¹⁸ Ngǎŋyɛgǎnnù Jɔn i le nswonɛ innù ma jù tsi'í tsim ghu mbô. ¹⁹ Jɔn a twonɛ ɲgǎŋyɛgǎnnù ji ji baa ntoo waa a mbô Mmà'àmbi mə bì ghɛɛ mbetə mə, "O ni yu wa mə à tswe nî ñzi aa, kè bî'i ka nyu'utə aa yî dàn aa ε?" ²⁰ Ngǎŋntoo ji jya i ghɛɛ ñyə yi mbetə yi mə, "Jɔn Ngàŋmurə bə ɲkì à toò yî'i a mbo wò mə tâ bî'í zi mbetə gho mə, 'O ni yu wa yîi à tswe nî ñzî aa ε? Kè bî'í ka nyu'utə yî dànə aa ε?' "

²¹ A ti bə tsi'í maa noò aa Yesu à ghurə mighòò mí ghà'àtə a nu bə bo bì mighòò mi ɲkwonɛ bə; mîfi'i izwî jî bi a ato'o bə, ɲki ɲa'a mi'i mi bifə'ənə. ²² A tigə ɲkwî'i a mbo bo mə, "Nî ɲghɛɛ nswonɛ annù yîi mə ni yə ɲki nyu'u aa a mbo Jɔn. Bifə'ənə yə idigə, bîbwenkə bi təə, àkikwenə a sigə ni a nu ɲgǎŋakikwenə, ikwotu i yu'ù nì innù, bìku bìnnə nì nìwô, bi swonə nì ntoo yî siginə a mbo ɲgàŋəfumə. ²³ Mbɔɔnə a nu ɲù yîi mə kaa à si ɲù yîi mə mə ni ghu aa jɲkə aà."

²⁴ Nòò yî mə ɲgǎŋntoo Jɔn jya i le mbu ɲghɛɛ waa laa, a lòginə ɲka ɲghaa annù ñlonɛ ɲgaa Jɔn ñswonə ni mə, "Nî le ɲwa'atə mə ni ghɛɛ a nyə aa akə a nta'a miwèè miwèè aa ε? I ɲkɲkà'à yîi mə fîfərə a tsikə aa ε? ²⁵ Nî le mfè'è ɲghɛɛ aa a nyê àkə aa ε? A ɲù yîi mə à le ɲwe'ε itsə'è jî siginə aa ε? Bə bîi mə bi we'ε ijàn itsə'è majya ñnanşə ntswe nî siginə aa, i tswe aa a nto'ò bifò. ²⁶ Lá nì le nnanşə ɲghɛɛ aa a nyê àkə aa ε? A nyə ɲgàŋntoo Nwî aa ε? Ìŋə, lá mə swonə a

mbo bù mə à tsyàtə ɲgàɲntoò Nwĩ. ²⁷ A ni yu wa yĩ mə bi le ɲɲwà'ànè ɲlɔɲ ɲgaa yĩ aa mə, 'Yê, mè ka too ɲgàɲntoò ghà a mbĩi wò, yĩ mə à ka ghèe naɲsə mánjĩ ghò aà.'

²⁸ Mè swòɲə a mbo bù mə kaa ɲù tsù à sì ghu tswé a titìi bè bii mə mánɲyè à jwe aa, mə à kò'ònə ntsyà Jɔn. Lá ɲù yĩ mə à kè'ə nsigə nlwi'i a múm ànnù nifò Nwĩ aa, à kò'ònə ntsyà yì."

²⁹ Bè bìtsim bo bì ɲgǎɲkwere tax bii bi le nyu'u annù ma yù aa, bi le mbeentə mə Nwĩ à ghìrê ànnù yĩ atsinə aà, ɲlɔɲ mə a waa a ɲkì aa a le mmurə Jɔn aà. ³⁰ Lá baFarisai bo bì ɲgǎɲndì'i nòɲsè bi le ntuu waa ɲkà'a Nwĩ ya yĩ à le ɲkà'a nlon ɲgaa yàa aà, nlon mə bi le ntuu mə tá Jɔn à wa'a waa a ɲkì murè aà. ³¹ Yesu a gheè ní mbĩi ɲswon mə, "Mbə mè figìnè ɲìwàà ni bê búlà aa a ní àkè le? Bo naɲsə mbə aa tsi'ĩ tsó àkè aa ε? ³² Bo bə aa tsi'ĩ tsó bônkhə bii bi sigitə ntswe a nsaanə mitaa, bí mɔ'ɔ bi twonə ní bí mɔ'ɔ nswonə ni mə,

'Bĩ'ĩ bu'ù ìkòò niyɔ'ɔ a mbo bù kaa ni wa'à benè, bí'ĩ yə'è, m̀ma'a atsàà niwo, kaa ni wa'à k̀ì ɲyè'ə.'

³³ Mè swon laà aa nlon mə Jɔn ɲgàɲmurə bè a ɲkì à le nzĩ kaa wa'à ɲii abaa kurè kaa wa'à ɲii milù'ù nô, ni swon mə, 'A tswe ni demon.'

³⁴ Mu ɲù à zĩ m̄ ɲji ɲkii nno, ni swon mə, 'Yə ɲì! A ni leènàà, m̀bə àbàrə milù'ù! ɲkì mbə nsúkà'a ɲgǎɲkwere bitax bo bì ɲgǎɲghìrə innù jì bì!' ³⁵ Lá bɔɔ bii mə mìtsyè mi Nwĩ mi jwe aa, bi di'i mə innù Nwĩ i tsinè."

Ajàṅ mə Yesu à le ṅghεε a dugə Simon ṅù baFarisai aà

³⁶ Nù baFarisai yí mò'ɔ à le ntwonə yi mə tá à zi ṅji a nda yu. ³⁷ Nòò yíi mə à le zì òtswe ṅka ṅji aa, mǎṅgyě òkureə wa yí mò'ɔ yíi à le mbə ṅù ṅghìrə ònnù jì bì aa, à le nyu'u mə à tswe ṅji wa nda ṅù baFarisai wâ, òzi ònî mighurə mǐ lùmtè a ònî òtsìṅ ṅgò'ò àlàbasta, ³⁸ A zì mǎ ṅghεε ntəə a ṅjǐm Yesu, a mbèε mǐkòrə yu ṅka nyə'ə, ntswu ònî mǐkòrè mǐ ònî mǐlàà, òlogə ònòṅtù jì nyε'ε ònî mǐkòrè mǐ mya ghu, ntigə ònɔṅə ònî mǐkòrè mǐ, ṅkǐi nyɔ'ɔ ònî mǐghurə mǐ lùmtè myâ. ³⁹ Nù baFarisai wa mə à ghìrə ntwonə Yesu aa, à yè mə ànnù ya mə mǎṅgyè wa à le sǐ ghìrə aa, nswon a mǐm ònìi yu mə, “Nù ghù à ghìrə mbaa bə ṅgàṅntoò Nwǐ bon à zi ṅù yíi à ònî ghu aa, òzi mbuu mǎṅgyè ghù mə a mòòntè yi aà, òlon mə à ònî ṅgàṅghìrè ònnù jì bǐ.”

⁴⁰ Yesu a swon ghu mbo mə, “Simon, mə tswe ònî ànnù a swon a mbo wò.”

A betə yi mə, “A ònî àkè le ònì'ònnù?”

⁴¹ Yesu a swon ghu mbo mə, “ṅgàṅtsò'òsə ṅkabə yí mò'ɔ à le ntswe ònî ṅgàṅmǐkarè jì jì baa, yí mò'ɔ a tswâ ònì, ònî òbà'atə ṅkabə silva ṅkhì jì ntaà,* yí mò'ɔ a kǐi ònìswa ònì ònî òbà'atə ṅkabə silva mighum mǐ ntaà, ⁴² Tsǒ mə a le ntsyànə a mbo bo a ntu aa, a ma'atè waa bitsimè. Swon a mbo mə, ò mòòntè mə, a ka kòn ghuu ò kòn yi ò tsyàtè yí mò'ɔ aa ε?”

* **7:41** 500 denarii, ṅkabə baGrikia, denarius yí òfùùrè a le mbə ṅkabə ṅgàṅfà'a a atù ṅjwǐ.

⁴³ Simon a kwi'i mæ, “Mè wà'atè mæ, nù wa mæ nù nìkarè nya ni le n̄gha'atè aà.” Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, “Wa ò kwi'i tsi'i sigìnè.” ⁴⁴ Ntigè mbəŋkə a nu mən̄gyè wa, nswon a mbo Simon mæ, “O yə mən̄gyè ghū aa ε? Nòò yīi mæ mè ghìrə ŋkuu a nda wò aa, kaa ò ghìrə wa'ă ŋkì fa mæ tá mè si'i mikòrə ma ghu. Lâ à bəŋnè mē n̄si'i mikòrə ma nì mlàâ mi, n̄ye'ε n̄i ìn̄ŋtū jì. ⁴⁵ Kaa ò ghìrə ŋwa'ă mighègê ma n̄onè, lâ n̄loginè ni nòò yīi mè ghìrə n̄zì ŋkuu faà aa kaa à ghìrə ŋwa'à kentə a n̄onè mikòrə mâ. ⁴⁶ Kaa ò ghìrə ŋkì'i atū ya nì mighurə yò'ò. Lâ, à bəŋnè mē n̄yò'ò mikòrə ma nì mighurè. ⁴⁷ Ma mùu ajàn mè swon a mbo wò mæ, ìnnù jì bī jì jya mæ i gha'a aa, bī lī'ìnè mē. A laa ma mùu ajàn n̄lon mæ à ghìrə ndi'i àkòŋnè yī wè aà. Lâ nù yīi mæ bī lī'inè ìnnù jì bī jì jì kə'ətè aa, a kii ndi'i n̄i àkòŋnè yī kə'ətè.”

⁴⁸ Ntigè mbəŋ nswon a mbo mən̄gyè wa mæ, “Bī lī'ìnè mæ ifansənnù jò.”

⁴⁹ Bè bīi mæ bī le si jì bo bo aa, bī le n̄lògìnè n̄tigè nswonə bo ni bo mæ, “Ghuù nù à bə aa wò mæ a lī'ìnè ifansənnù bē aa le?” ⁵⁰ Yesu a swon a mbo mən̄gyè wa mæ, “Ab̄iintì yò a ywèensè mē ghò, ghèè n̄i m̄boonè.”

8

Bəŋgyè bī Mò'ò bī bī le si yònè Yesu aà

¹ A kà mæ aa man̄sə ŋkuu wa m̄m n̄jò'ò àla'a bo bī mikurə, n̄tigè ndi'i n̄i ànnù Nwī ŋkii nzi ni n̄too yī n̄sigìnè n̄lon annù nifò Nwī. A le mbə bo bī ŋgəŋyègənnù jì jya n̄ghūm n̄tsò baa mæ à le

ntsɔ'ɔ nî ñgǎŋntoò ji aà ² bo bì bàngyè bì mɔ'ɔ bìi mə à le ñghùrè waa nî ìzwĩ jĩ bi bo bì mighòò myaa: Mbə Mary yĩ bi le si twonə ni Magdalene aa, yĩ mə à le mfi'i ìzwĩ ji sàmbaa ghu ato'o aa, ³ ñki mbə Juana, ñgwɛ Tsuza, yĩ mə à le si lèntə njoo Herod aà, ñki mbə Susana, bo bì bĩ mɔ'ɔ bĩ ghà'àtè. Bàngyè ma bú bitsim bi le si fa nî njoo ñkwetə nî waa ghu.

Nìghàà nî nàà ñlonə ñú mbwe'è ñjoo

(Mt. 13.1-9; Mk. 4.1-9)

⁴ Nòò yĩ mə nnòò bē i le nzĩ ñghotə, ñlo aa a idigə idigə nzi ghu mbèè aa, a ghaà a mbo bo ni nìghàà nî nàà: ⁵ “Nù m̀bwè'è ñjoo à le ñghèè a mbwe'e ñjoo ji; ñjoo jya jĩ mɔ'ɔ i wô a ndô mânjĩ, bè təəntə ghu, bìsiñ bi kĩ ñsyɛ jĩ mɔ'ɔ ñkurə. ⁶ Jĩ mɔ'ɔ i wô a atú àlǎnsə ñgò'ò; i tòò mé aa, mbù ñyɔrə ñlon mə kaa i le wa'à nî ñkĩ tswé. ⁷ Jĩ mɔ'ɔ i wô a titi kèrè kərə; i kà mé aa ñko'ɔ aa kèrè kərə wa a limtè i kwô. ⁸ Jĩ mɔ'ɔ i le ñki wo nî àdìgə nsyɛ yĩ sigìnè, ñko'ɔ tsi'ĩ sigìnè, ñki mfa ñgwè'è m̀ji i gha'à.” A swon mē manʂə aa, ñtɔŋnə nswon mə, “Nù yĩ mə à tswe ni itɔŋnè aa, tâ yu'ù.”

Nji'ĩ ànnù yĩ mə Yesu à le si ghàà ni mighàà mĩ nǎnaa aà

(Mt. 13.10-17; Mk. 4.10-12)

⁹ Nòò yĩ mə Nğǎnyəgənnù ji i le mbetə yi nî ñji'ĩ nìghàà nî nǎnaa ma nù aa, ¹⁰ a swon mə, “Nwĩ à fa m̀tsyè mə tâ nì zĩ innù jĩ lò'òsè ñlon annù nifò yi; la a mbo bè bĩ mɔ'ɔ, bi naa a mbo

bo aa nàà, tâ bo ti yə, kaa bo wa'à kà nyə, kè ti yu'u, kaa a wa'ă a atu bo ka nlaa.

*Yesu à tò'òtə ñji'í nìghàà nî nănaa ma nû
(Mt. 13.18-23; Mk. 4.13-20)*

¹¹ “Ñji'í nìghàà nî nănaa ma nû ì bə aa mə: 'Njoo ñgwè'è jya à ni nìghàà ni Nwí. ¹² Jya jii mə ì le ñwò a ndómânjĩ aa à ni bə bya mə bi yu'u; Satan a zĩ mfi'i nìghàà ni Nwí nya a ntii bo, tătâ bo tsuu bĩ ì yweenə. ¹³ Jya mə ì le ñwò a atu alãnsə ñgò'ò aa a bə bə bĩ mə bo ki nyu'u nìghàà ni Nwí aa, bo kwerə ni nìdorè; kaa ajàn bē ma bũ kaa bi sì ni migañ tswé. Mbii aa tsi'í ni mú àtiti noò. La noò yĩ mə àkwà'ànə Satan a zi aa, bo wò. ¹⁴ Nğhεε nî njoo jya mə ì le wò a titii kərə kərə aa, à ni bə bya mə bi yu'u nìghàà ni Nwí, la a mûm ntswëntii yaa, njoo mbi bo bi ñkabə, ni ìnnù yĩ mə n̄jyă nû jyaa ì yè'ətə aa ì fém ñghirə kaa mîntà mii mi koonə kaa mi wa'à tii. ¹⁵ Ntīgə ñghεε nî njoo jya mə ì le ñwò a adīgə nsye yĩ ñsigìnə aa, à ni bə bya mə bi ki nyu'u nìghàà ni Nwí bi tswa ntugitə a mum ìntii yĩ ì laa ñki mbəñ aà, ntīgə ñkoonə mîntà a njim àtànəntii.’

*Lâm yii mə bi kosə mbañə ñkusə nî àntòò aà
(Mk. 4.21-25)*

¹⁶ “Kaa ñù à laa ñwa'à nî lâm kosə m̄bu nlògè nî àntòò ñkusə ghu, kaa ki'ì kii ñkosə nniñə ni a ñji'í ìkùù. Nù a kii ñkosə lâm, a tε'ε aa a atu atətè tà ñù ti kuu a nda a yê ñkà'à wâ. ¹⁷ Nlɔñ mə kaa àyòò tsu a s̄i alò'òsə tswé mə a ka yĩ wa'à fè'è nyentə. Kaa ànnù yĩ lèèntè yĩ tsu a wa'à k̄i ntswe ghu yii mə kaa bi ka yĩ wa'à zĩ. ¹⁸ Maa

ajàŋ, nì ka ntsyəsə nî ghuu ajàŋ yïi mə ni yu'u aà; ñloŋ mə nù yïi mə à tswe nî ju i gha'atè aa, bî ka bú kù'ùsè, lâ nù yïi à tswe nî ju i kə'ətè aa, tsi'ï jya mə à mòntə mə yu tswe nì ju aa, baa bəŋnə bú kwərə ghu mbô."

Ndè bî Yesu bo bî bɔɔ bi maà yï bi mbâŋnə

¹⁹ Ndè bî Yesu bo bî bɔɔ bi maà bi bî mbâŋnə bi zî wa adigə mə à le ntswe ghu aa, kaa mánjî yïi mə mbə bi zî ghu mbèè kaa wa'à ghu tswé ñloŋ mə bè le ntswe ntsya ŋkarisə yi. ²⁰ Bi kè'ènè ghu mbo mə, "Ndè ghò bo bɔɔ bi maà bî mbâŋnə bi təə a bæε nloɔ nî ñyə wò." ²¹ A bāŋnə ŋkwi'i a mbo bo mə, "Ndèghà bo bî bɔɔ bi maà ba bî mbâŋnə, à ni bè bïi mə bi yu'u niğhàà ni Nwî ŋkii ŋghirə nî ànnù yïi mə a swon aà."

*Ajàŋ yïi mə Yesu à le ŋghirə Afisè a bɔrə aà
(Mt. 8.23-27; Mk. 4.35-41)*

²² A bè mə a njwi yï mɔ'ɔ Yesu a kuu a mum àkànu'u bo bî ŋgǎŋyəgənnù ji ñswon a mbo bo mə, "Nì ghirə bî'inè dan ghèè fii njii àtsùmənta'à." A swon mə aa, bo bo kuu ntigə ŋghεε. ²³ Bo kà mə aa ŋghεε aa, a wò filó. Afisè yï tìi yï mɔ'ɔ a ká ntsya wa atsumənta'a, ikànə ŋkì i tigè ñkuu wa mùm àkànu'u nloɔ nî ñkòŋsə, bo tigè tsi'ï a ntsū nìwò. ²⁴ Ŋgǎŋyəgənnù Yesu i ghèè ntsigə yi nswon mə, "Masa, Masa, wa bî'inè ka kwokə!"

Yesu a biinè wenə afisè ya bo bî ikànə ŋkì jî tìi jîi mə i le si zî nloɔ nî ñkòŋsə àkànu'u yà aà; i burə kentə, idigè i bɔrə mə tük. ²⁵ Yesu a betə waa mə, "Abiintìi yuu a fè aa ε?"

Nìbo'ɔ le ntswa waa bo kî ñyerè ntigè nswonè bo ni bo mæ, “A nî àjàn ñû kè à yuà mæ a ghàantè nî àfisè bo bì ìkan ñkì i yu'unè nii aa ε?”

Ajàn yï mæ Yesu à le ñghùrè ñû yï mæ à le ntswe ni bìdemon àà
(Mt. 8.28-34; Mk. 5.1-20)

²⁶ Bo lô ñtigè ñghèe a ala'a baGerasens yï a le ntswe a ndànşə Galilea. ²⁷ Ajàn mæ bo le nzi mfe'ε wa mûm àkànu'u aa, ñù yï mò'ɔ yï mæ à le nlò wa mûm ñjò'ò àla'a ntswe ni bìdemon, à le nzi ñtsi'i waa; ñù ma ghû à le si karè tsi'i ñswèrè ñswèrè a nî àndanə noò. Kaa wa'à ni a nda lê, mbañnə nletə ni aa itu misyè a adigè yï bi le si twin bē ghu aà. ²⁸ Nòò yï mæ à le nyə Yesu aa, ñyè'ə tsi'i nìtì, ñwo ghu nsi, ntəñnə nswon mæ, “Bì'i ò tswe aa nì àkè, a Yesu, Mu Nwĩngòn yï Akò'òntsirè? Mè bu'u tsi'i mbo tâ ò tsuu ñgi'i a nu mè lǒ dì.” ²⁹ A le ti bə aa bon Yesu à swon mē a mbo àzwĩ yī bi ya mæ tâ à fe'ε wa nu ñù wā. (Nlon mæ àzwĩ yī bi ma yú a le si tswa nî ñù wa mà'à ni a nsyε ñgàà jī ghà'àtè; bi tigè mbe nī, ñkoo nī nī àtsan bo bì mfika'à. Ka mæ bi le si ghìrè maa ajàn aa, a tentè nī àtsan ya, ìzwĩ jya i ghìrè a khê ñghèe ni nta'a miwèè miwèè.)

³⁰ Yesu a ghèè nî mbi mbetə yi mæ, “Ikūm gho à ni wò aa ε?” A kwi'i mæ, “Nnòò.” A le nswon laa nlon mæ ìzwĩ jī bi jī ghà'àtè i le ñkuu ghu nú. ³¹ Ìzwĩ jya i bu'ù mbo ghu mbo mæ tâ tsuu lǒ swon mæ tâ bo fe'ε ghèè ñkuu a mûm àtaa yi tsò ñtso.

³² Akàrè bìkwinjàm yī mɔ'ɔ a le si jī maa kè'è àdìgè; ìzwĩ jya i tigè mbu'u mbo a mbo Yesu

mə tâ à ma'atə tâ bo kuu wa nu bîkwiŋyàmè. A beentè. ³³ Ʒzwĩ jĩ bi jya i tigè m̀fè'ε wa nu ǹu ǹtigè ŋkuu wa nu bîkwiŋyàmè. Akàrè bîkwiŋyàm ya a tigè m̀bĩŋkə wa mbaa, nsigə ŋkuu wa m̀m̀m̀ àtsùmənta'a ŋkəŋkə.

³⁴ Nòò yĩ mə b̀è b̄ii mə bi le si tsèè akàrè bîkwiŋyàm bya bi le nyə annù yĩ mə a le mfè'è aa, ŋkhè ŋghεε nswəŋ a m̀m̀m̀ ǹjò'ò àla'a bo bì àla'a ya tsim. ³⁵ Bè tigè m̀fè'ε ŋghεε a nyə ànnù yĩ mə a le mfè'è aà. Bo ghèè m̄ə aa nyə Yesu bo bì ǹu wa mə Ʒzwĩ jĩ bi jya i le mfè'è ghu nu aa, a tswé a nsyε a m̀ikòrə Yesu, ŋwε'ε atsè'è, m̀tsyē mi mi k̄i ǹtswe siginè; ǹibo'ɔ ni tswā waa. ³⁶ Bè b̄ii mə bi le ntswe ghu wa noò mə Yesu à le ŋghìrè Ʒzwĩ jĩ bi jya i fè'è a nu ǹu wa aa, bi tigè ŋkε'εnə n̄i a mbo bo a ajàn yĩ Yesu à le ŋghùrè yi aa. ³⁷ Bè bya b̀itsim b̄ii mə bi le nlò wa mbù'ù àla'a Gerasens aa, bi swəŋ a mbo Yesu mə tâ à ma'atə waa ŋghεε yi; ǹlɔŋ mə ǹibo'ɔ n̄i wè ni le ntswa waa; maa ajàn a b̄u ŋkuu wa m̀m̀m̀ àkànu'u mb̄ii yi. ³⁸ Ǹu wa yĩ Ʒzwĩ jĩ bi jya i le mà'atè yi aa, a bu'ù m̀bo mə yu yònè Yesu. La, a tuu, nswəŋ ghu mbo mə, ³⁹ “B̄ii ŋghèè a nda wò, ǹtigè ŋkè'ènə n̄i innù jĩ ȳyərə j̄ii mə Nw̄i à ghìrə a nu wò aà.” Ǹu wa a ŋghεε yi ǹtigè nlaansə n̄i ànnù yĩ mə Yesu à ghìrə a nu yu aa wa ǹjò'ò àla'a tsimè.

Mu Jairus yĩ m̀angyè bo bì m̀angyè wa yĩ mə à le mm̀dòntə atsəŋə atsè'è Yesu aà (Mt. 9.18-26; Mk. 5.21-43)

40 Nòò yïi mæ Yesu à le ntoo ñkì wa mbhì aa, nnòò bhê ì le nzì mbooyi, nlonj mæ à le ti bə aa bonj bo tigè ñyu'utə nni. 41 Nù yï mò'ɔ yïi mæ ìkũm yï ì le mbə Jairus aa, yïi mæ à le mbə ndii a ndânghòtə aa, a zî a mbo Yesu. A zî mē aa ñwò ghu nsi, mbu'u mbo ghu mbo mæ tâ à yonə yi tâ bo yu ghεε a nda yu, 42 nlonj mæ à le ntswe nî njonj mumàng yê yï yïi mæ à le mbə ìlòò ñighúm ntsò baa, a ghòò ñkwo ñghεε nii aà.

Ajànj mæ bo yu le si ghèè aa, nnòò bhê wa ì le si yònə ñtigə ntii nî Yesu. 43 Màngyè yïi mæ àləə a le si zî ghu nu a njm ìlòò ñighúm ntsò baa, kaa ñu yïi mæ mbə a tswaa wa'à bə aa, 44 a yônə a njm Yesu, mòmòntə a atsənjə atsə'ə yi; à mòòntə mē ñka manjə aa, àləə ya mæ a le si zî ghu nu aa, a tswanə.

45 Yesu a betə mæ, “Nù yïi mæ à mòòntə gha aa, àà wò aa ε?” Tsò mæ kaa ñu tsu à le wa'à bii mæ yu mòmòntə yi aa, Peta a tigè ñswonj mæ, “Masa, nnòò bhê ghù ì gha'a si'i, ntinə nî ghô!”

46 Lâ Yesu a swonj mæ, “Nù yï mò'ɔ à mòòntə ghâ; mē yu'u mîdà'à mi fè'ε a nu mē.” 47 Mbə yïi mæ mòngyè wa à le nyə mæ kaa mbə yu wa'à lèontə aa, a tigə mfe'ε, ntsìgìnə, ñwə a nsi Yesu, ntigə ñghaa a nsi bə bîtsim ñkε'εnə annu yïi a ghîrə ñghîrə yu mòòntə yi aa, bə bîtsim bii mæ bi le ntə ghu aa bi yu'ù. A tigè ñswonjə ajànj yïi mæ yu le mburə ntii wa noò mæ yu mòòntə mæ atsənjə atsə'ə Yesu ya aà. 48 Yesu a tigè ñswonj a mbo mòngyè wa mæ, “Mú ghà, wa àbiiintii yo a ghurə ghô; tigə ñghèè nî mòmòonə.”

49 Ajàŋ yïi mə à lɛ mburə ka ki ghàà aa, nù a lô wa nda ndii ndâghotə wa nzï ñswonɔ ghu mbo mə, “Wa mú ghò wa à kwò mê; tsuu ŋɔi'i a mbo Ndì'innù bũ ki fa.”

50 Yesu à yù'ù mē aa ŋkwi'i mə, “Tsuu bɔ'ɔ bē, bii tsi'i bii bonɔ à ka tìi.” 51 Nòò wa mə à lɛ nghèè ñku'u wa nda aa, kaa à lɛ wa'à bii mə tâ nù dàn à bu ŋkuu ntsyatə Peta ni Jɔn ni Jems bo bì ta bì mu wa nì ndè yï. 52 Bè bitsim bii mə bi lɛ ntswe ghu aa bi lɛ si yè'è m̀bu'u nî nù jyaa nlonɔ mu mànɔyè wâ; la Yesu a swonɔ a mbo bo mə, “Nì tsuu ki yè'è; nlonɔ mə kaa à si aa kwò kwô, a bwii aa bwii.” 53 Bo wyê yi, nlonɔ mə bo lɛ nzi mə mu wa à kwò mē aà. 54 La Yesu a tswa ñkwɛɛ ni mu wa, ñswonɔ mə, “Mu, biiñê.” 55 Azwî mu wa a bũ m̀bii fu, a burè m̀biiñə ŋgaa yï mò'ô; Yesu a swonɔ mə tâ bì lɔɔ ayoo niji mfa ghu tâ à ji. 56 Taà yï bô ndè yï nanɔsè ñyerə tsi'i mbənnù; lá a kwàntə waa mbii bo lɔ nswonɔ annù yïi mə a fe'ɛ a mbo nù.

9

Ajàŋ mə Yesu à lɛ ntoo Ngănyəgənnù ji nighùm ntsò baa a abɛɛ aà

1 Yesu a twonɔ ŋănyəgənnù ji jya nighùm ntsò baa mfa mitii bo bì àdà'a mə, bo ka mfi'i izwî jï bi ŋkii ŋghurə ni mighòò. 2 Ntigə ntoo waa mə tâ bo ghɛɛ ŋka nswonɔ annù nlonɔ annù nifò Nwî ñkii ŋghurə ni mighòò. 3 A kà mē aa ntoo waa nswonɔ mə, “Nì tsuu ayoo tsu lɔ lɔgè, kě ati yï tswî'i, kě abàà, kě miji, kě ŋgabə, ntsuu itsè'è ji baa lɔ lɔgè. 4 Nì ghɛɛ ŋghèè ñkuu a nda yïi nì

kùu ghu aa, nì tswê ghu, nywe'e noò yï mə nì ka lě bŭ fè'ε ghèè. ⁵ Bεε nì ghεε ηkuu a adigə bi tsuu ghuu kwεrə, nì ghīrə ti fè'ε ghu, nì yêth àbīrə yï mə a tswe a mikòrə bù aa, a ndi'i mə kaa bŭ bo sī nī ànnŭ tsŭ burə.” ⁶ Bo tigə m̀ma'atə ηghèè ntsya nì a itoo itoo nswonə nī n̄too yï siginè ya, ηkii ηghurə nì bə a idigə tsimə.

*Ajàη mə atu Herod a le mbùurə àà
(Mt. 14.1-12; Mk. 6.14-29)*

⁷ Nòò yï mə Herod yï mə à le mbə Mfò a ala'a Galilea aa, à le nyu'u innù ma jŭ aa, àtŭ yï a le mbùurə, n̄bɔ'ɔ tswā yi, nlon mə bə bŭ mɔ'ɔ le si swonə nì mə Jɔn Ngàn̄mùrə bə a Nki à bù mē m̄biinə nì n̄wô.

⁸ Bŭ mɔ'ɔ swonə nì mə, Elijah à bù mē m̄biī fu, bŭ mɔ'ɔ kii n̄swonə nì mə ηgàn̄ntoò Nwŭ yï m̄biī mbii yï mɔ'ɔ à bù mē m̄biī fu. ⁹ Herod a swonə nì mə, “Mè k̄i kwyê àtu Jɔn, ghuù ηù mə mè bù n̄tigə nyu'u nī ànnù n̄lon ηgaà yï aa à nì ghuu aa ε?” N̄tigə n̄lɔɔ nì mə yu l̄iginə yə yi.

*Ajàη mə Yesu à le n̄jε'ε bē n̄tsù'ù ji n̄taà àà
(Mt. 14.13-21; Mk. 6.30-44; Jn. 6.1-14)*

¹⁰ Nòò yï mə ηgàn̄too jya i le mbù m̄biī aa, bo le kè'ènə innù jii mə bo le ηghīrə aà a mbo Yesu, A swŭntə waa, n̄lɔgə waa bo bo lô ηghεε ntswe a ala'a Bethsaida. ¹¹ Nòò yï mə bə bŭ ghà'atə le nyu'u mə bo tswe ghu aa, bi yonə yi ghu. A kwεrə waa ghu n̄tigə ηghaa a mbo bo nlon annù nifò Nwŭ ηki ηghurə bē bii mə n̄ghòò le ntswe a nu bo aà.

¹² Itugə i lògìnè mē ñka mfii, ñgǎñyөгəñnù ji jya ñìghúm ñtsò baa i zì ghu mbo nswon mə, “Mà'atə nnòɔ bē ghú tâ bo ñghεε mə mbə bo kuu a mùm m̀ikurə bo bì a mb̀εε ifò jù mə mbə bi yē àyoo ghu ñji kè ñki nyə adigə yì lè ghu, ñlon mə àdìgè yù mə b̀i'ìnè tswe ghu aa kaa bè s̀i ghu ghurə aà.”

¹³ Yesu a kwi'i a mbo bo mə, “Bù bumbon ñi fa ayoò bo ji.”

Bo swon ghu mbo mə, “Kaa b̀i'ì s̀i ñi m̀iji m̀i d̀an tswé, ñtsyatə ñkya abaa ji ntaà ñi m̀bwè mi mbaa. Mbə a bə ỳi mə b̀i'ìnè tswe ñi ñjè'ê bè bú b̀itsim bon b̀i'ìnè tswe ñi ñghεε nyuu m̀iji a mbo bo.” ¹⁴ Bè b̀ii mə bi lè ntswe ghu aa lè mbə mb̀anə ñtsù'ù ji ntaà.

A swon a mbo ñgǎñyөгəñnù ji jya mə, “Ñi ghìrə tâ bo tswe a nsyε ñkìrə ñkìrə, tâ bè tswe ñi àkìrè ỳi fùurè m̀ighum mi ntaà.”

¹⁵ Bo lè ñghìrè tsi'ì maa ajàn bè bya b̀itsim tswé a nsyê. ¹⁶ A logè ñkya baa jya ji ntaà bo bì m̀bwè mya mi mbaa, ññentə m̀i'ì mi a ndon, ntsa'atə Nwì, ñniñ mboonə ghu, mbatə mfa a mbo bo mə bì fa a mbo bè byà. ¹⁷ Bè b̀itsim lè ñji nyurə, bi ghotè àbùgè, ñwùkê ji i luu ñkyè ñìghúm ñtsò ji baà.

Ajàn mə Peta à lè ñkè'ènə ñù ỳi Yesu ñi ghu aà

(Mt. 16.13-19; Mk. 8.27-29)

¹⁸ A bə ñjwi ỳi mò'ɔ Yesu a kà ñtsa'atə Nwì tsi'ì yù. Ñgǎñyөгəñnù ji i tswé ghu mbèè, a betə waa mə, “Bè bi swon ñi mə mə bə aà wò aa ε?”

¹⁹ Bo kwi'i mæ, “Jon Ngàn mùrə bə ɲkì.” Bi mɔ'ɔ mæ, “Elijah.” Bɪ mɔ'ɔ swonə nɪ mæ, “Ngànntoò Nwĩ yĩ mbii mbii wa yĩ mɔ'ô.”

²⁰ A betə waa mæ, “Lâ nɪ swon yuu ɲgaa mæ mɛ laa mbə wo aa ε?”

Peta a kwi'i mæ, “O nɪ Ayo'ò Nwĩ wâ.”

Ajàn mæ Yesù à ɛ ɲghàà nlon ɲgĩ'i yii yu ka yə i kwo aà.

(Mt. 16.20-28; Mk. 8.30—9.1)

²¹ Yesu a kwántə waa nswon mæ tâ bo tsuu a mbo ɲù tsũ lõ swonə. ²² ɲki mbu nswon a mbo bo mæ, “Mu ɲù à ka yə mbuu ɲgĩ'i jĩ ghà'atə tâ bità bi ala'a, bilii bi ɲgǎmà'a Nwĩ, nɪ ɲgǎndi'ɪ nònşə, tâ bi tuu yi, nzwitə yi, a ti bə nɪ ɲjwi ji tarə, a bũ ɲyweenə nɪ nɛwô.”

²³ A swon a mbo bə bitsim mæ, “Mbə ɲù tsù à ka nlɔɔ a ɲka nyonə a ɲjim mɛ a tuu ibii nũ yĩ, mbe'e ati bǎnə bǎnə yi ɲka nyonə nàa tsi'ɪ ɲjwĩ tsimə. ²⁴ Nlon mæ ɲù ntsim yii mæ a lõ a nyweensə ibiinú yi aa, à ka bǎnə bwε; lâ ɲù ntsim yii mæ a lõ a mbwê ibiinú yi nlon ɲkwitú gha aa, a ka bǎnə yweensə. ²⁵ Mbə a kwetə ɲù tsù aa nɪ àkə mæ mbə a tswe nɪ mbi yũ ntsim mbanə mbwε ibiinú yĩ kə yĩ nyə ɲgĩ'i aa ε? ²⁶ Mbə ɲù tsù a ka ndirə atu nlon ɲgaa yà bo bi ɲghàà na, bəə bon Mu ɲù à ka yĩ kii dirə atu mbi'ɪ ɲgaa yĩ a noò yii à ka yĩ zĩ a mum ɲgha'à nɪ, nɪ ɲgha'a nɪ Ta bo bi baangel bi bii bi laa mǎnşə aà. ²⁷ A mbũ ɲghèè ghu, mɛ swon a mbo bù tsi'ɪ annù nikon mæ, bə bɪ mɔ'ɔ bi təə faà bii

mə kaa bi ka yĩ wa'à kwo, nywe'e noò yĩi mə bi ka yĩ yə annù nifò Nwĩ aà."

*Ajànə mə Yesu à ɛ mbəŋkə yi aà
(Mt. 17.1-8; Mk. 9.2-8)*

²⁸ Njwi i tsyà mē ji nifwaa, a ajàn mə à ɛ nswon innù ma jú aa, a logè Peta, ni Jems ni Jon, bo bo kɔ'ɔ ŋghɛɛ a atu nta'a a ntsà'atə Nwĩ ghu. ²⁹ Bo kà mē aa ntsa'atə Nwĩ aa, n̄s̄i yĩ bo bì ñkèrê yĩ i ñkwensə, ìtsè'ê ji i tigè m̄fu'u n̄ɛɛŋkə. ³⁰ Bô ghè mē aa ki yə, bè bi baa bi tigè ñghaa bo bo. A bə Moses bo Elijah ³¹ b̄ii mə bi ɛ nz̄i a múm n̄igha'a, ñŋweenə, ñka ñghaa bo bo, nlon ajànə à ka yĩ m̄ansə ifà'â yi m̄à'atə mbi yu a Yerusalem aà. ³² F̄ilo f̄i ɛ n̄ansə ntswe a mi'i Peta bo bì bə bya mə bo bo ɛ ntswe aà. Bo ghè mə ki w̄i'ìnə, ñyə n̄igha'à ni bo bì bə bya mə bo bo təə aà. ³³ Ajàn mə bə bya ɛ ñghèə mm̄à'atə Yesu i lò aa, Peta a swon mə, "Taà, a bɔŋ mə b̄i'ìnə tswe faà aà. Tá b̄i'ĩ ghurə m̄intàn mi ntarə, tá yĩ f̄uùrə ì tswe a mbo wò, yĩ m̄ɔ'ɔ ì tswe a mbo Moses, tá yĩ m̄ɔ'ɔ ì tigè ntswe a mbo Elijah." (Kaa à ɛ ŋwa'ă annù yĩi mə yu swonə aa z̄i.)

³⁴ Ajànə à ɛ mburə ki ghàà aa, mbà'à i wi'ikè ñzi ñkusə waa. N̄ibɔ'ɔ ni tswa ñḡənyəḡənnù jyâ. ³⁵ Bo yu'ù ñj̄i i ghaà wa múm mbà'à ñswon mə, "A ni Mú ghà yĩ m̄ə tsò'ɔ aa à ghulà; ni ka nyu'u annù yĩi a swonə aà."

³⁶ Nòò yĩi mə ñj̄i ya ì ɛ ñkentə aa, bo tigè ñyə Yesu tsi'ĩ yùyù. Bo ɛ ñkutə m̄intsú myaa, kaa ñki'ì ànnù yĩi mə bo ɛ nyə aa a mbo ñù tsù maa noò swonə.

Ajàn mæ Yesu à le nghùrə múmbâhñè yîi mæ a le ntswe nî à zwî yî bi aà

(Mt. 17.14-18; Mk. 9.14-27)

³⁷ Abèè a fù'ù mê, Yesu bo bi ñgǎnyəgəñnù ji jya bi sigə wa atu nta'a, ñnòò bê yî wè i zî ñtsi'i yi. ³⁸ Nù yî mò'ò wa a titii ñnòò a tɔɲnè ñswon mæ, “Ndì'innù, mè bu'ù mbô, kwetə a mú ghà ghú, ñlon mæ à ni tsi'i mu yîi mæ mè tswe ni ghu aà. ³⁹ Azwî yî bi a yi naɲsè ñko mu ghù ñma'a a nsyɛ, nghirè a wi'ikè mbo'o, a tsigè yi, àjwò'ò a tigè mfe'ɛ ghu ntsù. A naɲsè ñwukə yi kaa wa'à wàɲsè mbii mma'atə yi. ⁴⁰ Mè ghìrə mbu'u mbo a mbô ñgǎnyəgəñnù jo mæ tâ bi fi'i azwî ya, kaa bo wa'ă mfi'i zî.”

⁴¹ Yesu a swon mæ, “Oò, bù bê bii mæ bi sî nî àbiiintii tswê, kaa innù jyaa i wa'à tsinè aa, mè ka bŭ tswe bi'inè i kii ki tswa ntii gha nlon ngaà yùù i ywe'e aa a noò àkè aa ɛ? Zi ni mu ghò wa faà.”

⁴² A kà mæ aa zi ni ghu, àzwî yî bi ya a kô yi mma'a a nsyɛ ntsigə ntigə ñlɔɔ tsi'i ñsàtê. Yesu a wenè àzwî yî bi ya, nghurə mu wa mfa a mbo taà yî. ⁴³ Bè bitsim le nyerə a ajànə mæ bi le nyè mida'a mi Nwî aà.

Ajàn mæ Yesu à le mbù ñghaa annù ñlonə ànnù nîwô yi aà.

(Mt. 17.22-23; Mk. 9.30-32)

Ajàn mæ bo le mburə ki wa'a ma jû ñnnù mæ à le nghirè aa, a swon a mbo ñgǎnyəgəñnù ji mæ, ⁴⁴ “Nî naɲsə nyu'utə ñghàà nù ta ni kuu a atu bù. Bi ka fa Mu Nù a mbo bè.” ⁴⁵ Lâ kaa bo le ñwa'à yu'u tâ àtù yaa a laa ghu. Nlon mæ bi le

nlò'òsè a mbo bo mə tâ bo tsuu zi; bo kii m̀bo'ò ni a mbetê yi.

Nù yï à kò'ò ntsirə aa à nî wò?
(Mt. 18.1-5; Mk. 9.33-37)

⁴⁶ Bo le nlògìnè ñka nswuñə, mbetə nî waa bo ni bo mə nù yï mə à kò'ò ntsirə a titii bo aa à ni wò aa ɛ? ⁴⁷ Yesu a zî ànnũ yï mə bo le si wa'atə ni a ntii bo aà, ñlogə m̀uñkhə nte'ɛ a mbèɛ yu, ⁴⁸ ñswon a mbo bo mə, “Nù ntsim yï mə à kwere mu ghù ni ñkũm gha aa, à kwèrə aa ghâ. Nù ntsim yï mə à kwèrə gha aa, à ki ñkwere nù yï mə à le ntoo ghâ aà. Nlon mə aa yu wa yï à kè'ə a titii bù ñsigə nlwĩ'ĩ aa, à bəñnə mbə aa yu yï à kò'ò ntsirə aà.”

Nù yï mə kaa à si annũ yï'inè tuu aa, à bii àà ñjìm yï'inè

⁴⁹ Jon a swon mə, “Taà bĩ'ĩ ghire nyə ñú yï m̀ò'ò a fi'ĩ ni ñzwĩ jĩ bi a ato'ò bə nî ñkũm gho, bĩ'ĩ tsu'unə yi nlon mə kaa à si ñú àkòrə yï'inè yï m̀ò'ò bə aà.” ⁵⁰ Yesu a swon mə, “Nì tsuu nni ki tsu'unə bə, ñlon mə nù yï mə kaa à si annũ yï'inè tuu aa, à bii aà ñjìm yï'inè.”

Ajàn mə ñikurə ni Samari ni m̀ò'ò ni le ntuu a ñkwere Yesu aà

⁵¹ Ajàn mə nòò à le ñkòontə mə bi ka bũ kwere Yesu fu a aburə aa, a kwere ñtì yi, ñtanjə mə yu ghèɛ a Yerusalem. ⁵² Ntoò bə a mbii yu mə tâ bi ghèɛ nnañsə ñikurə ni Samaria ni m̀ò'ò a mbo yu. ⁵³ La bə bya bi tuu ñkwèrê yi, ñlon mə bo le nzi mə à le si tsyà aa bə tsyà ñghèɛ ni a

Yerusalem aà. ⁵⁴ Ngǎnyөгênnù ji, Jon bo Jems, yè mē maa ajàn, mbetə yi mə, “Mmà'àmbi, ò bèentə mə tâ bǐ'i twonj mɔ'ɔ tâ ì lo a aburə nsigə ntɔɔ waa aa ɛ?” ⁵⁵ Yesu a bəŋkə yi ŋwenə waa.* ⁵⁶ Bo tigè ñlo ŋghèè a nìkurə ni dān.

*Annù bē bii mə bi tswe nī ŋka nyòŋə Yesu aà
(Mt. 8.19-22)*

⁵⁷ Ajàn mə bo ɛ si ghèè a mǎnjǐ aa, ñu yǐ mò'ɔ a swonj mə, “Mè ka ki yòŋə nī gho a nī ŋgòŋ ìdìgə tsim jǐi o ghèè ghu aà.”

⁵⁸ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, “Itso ì tswe nì mǎmborə myaa, bisiŋ bi kǐ ñtswe nī ñdǎ jyaa, la kaa Mu Nù à sǐ ni àdìgə yǐi mə mbə a nŋsə àtú yi ghu mmiintə aa tswé.” ⁵⁹ A mbo ñu yǐ mò'ɔ a swonj mə, “Zǐ ŋka nyòŋə nàà.”

A bǎŋnə ñkwi'i mə, “Mmà'àmbi, ləə tâ mē bii ŋghɛɛ mfoo ntwinjə taà ya'a.” ⁶⁰ A swonj ghu mbo mə, “Mà'àtə tâ biku ka ntwinj biku bi bē byaa. Lǎ a mbo wò, ghɛɛ ŋka nswonj ntoò ànnù nifɔ Nwǐ.”

⁶¹ Yǐ mò'ɔ a swonj mə, “Wa mē ka ki yòŋə noo Mmà'àmbi. La mà'àtə tâ mē foo ŋghèè mfa filo fi bē a ndùgə ya'a.”

⁶² Yesu a swonj ghu mbo mə, “Nù yǐi mə à tswa aso afà'à mbu mbəŋkə yi ŋka nlii nǐmə aa, kaa à sǐ ku'ùnə a ŋkuu a múm ànnù nifɔ Nwǐ.”

* **9:55** ŋwà'ànə jǐ mɔ'ɔ ì ku'usə yuà ànnù: “Kaa nì sǐ mbuu azwǐ yǐi mə nì tswe nì yuu aa zǐ; ñlonj mə kaa Mu Nù à ɛ ŋwà'à zǐ aa a ta ŋgi'ì a nu bə, à ɛ mbǎŋnə zǐ aa a nyweensə bə.”

10

Ajàŋ mə Yesu à lɛ ntoo bê bi mɔ'ɔ mîghum mi sàmbaa ntsò baa mə bì tsya mbïi yaa laa

¹ Ma ya à ghèə ki tsyǎ Mmà'àmbi a bú ntsɔ'ɔ bê bi mɔ'ɔ mîghum mi sàmbaa ntsò baa ntoo waa mə tâ bo tsya mbïi yǐ ñka nzinə bi baa bi baa ŋghɛɛ nî ìtoo nî ìdìgè tsi'ĩ tsim jii mə yu ka bɔŋ zǐ ghu aà. ² A kà mē aa ntoo waa nswon mə, “Miji mi bè mē a nsoo gha'a lá bìfù'ù bânḡnə ñkə'ətə; nì ka ntsa'atə Nwî mə tâ Mmà'àmbi m̀b̀ôn ñsòò à too ḡḡǎfà'à tâ ì ghɛɛ mfù'ù mijî mi myâ. ³ Nì ghɛɛ lá, a ajànə mə m̀tooo ghuu aa, nì ghɛɛ tsi'ĩ tsɔ mbinjèrə a titii bitakurə. ⁴ Nì tsuu mú àbàa ñkabə tugitə, ntsuu abàà kii tugitə, ntsuu ntam kii tugitə, ntsuu ki təə a ntsà'àtə ñu tsu a mânjì. ⁵ Bɛɛ nì yi ḡghèè ñkuu nî ñda yǐi nì ñkuu ghu aa nì fòò ñswon mə, ‘A Mbɔɔnə kuu fàa nda laa.’ ⁶ Bɛɛ mə ñu m̀b̀ɔɔnə a tswe ghu bon mbɔɔnə ya ì ka kuu ghu nù, a tsuu ghu tswe bon mbɔɔnə yùù ya ì ka bìi kuu fu a nu bù. ⁷ Bɛɛ nì ghɛɛ ñkuu nî ñda yǐi nì kuu ghu aa, nì lwi'ĩ maa nda ñka ñji ñkii nno nî àyoo yǐi bi fa a mbo bù aà. Nlon mə wa bi tswe nì ñka ntú ḡḡǎfà'à. Nì tsuu a m̀ila'a ki kuu ghɛɛ, ì kuu bìi. ⁸ Bɛɛ nì yi ḡghèè ñkuu a atoo, bɛɛ bi kwɛrə ghu siginə, nì ka ñji ayoo yǐi bi fa a mbo bù aà. ⁹ Nì ghurə m̀gh̀òò m̀ii mi tswe a nu bè ghu aa, ntigə nswonə ñkɛ'ɛnə a mbo bo mə, ‘Wa annù nifò Nwî a zǐ mē ñkoontə a nu bù.’ ¹⁰ Lá, mbə nì yi ñkuu nì atoo bi tuu ghuu ghu kwɛrə, nì fɛ'è ñghɛɛ a m̀m̀f̀ǎḡnə ñswon mə, ¹¹ ‘Abìrə ala'à yuu yǐi mə

a ghìrə mbanə a mìkòrə bǐ'í aa, bǐ'í yètè, a ndì'i mə kaa bǐ'inè sǐ nǐ ànnǔ tsu tswé. Lâ bǐ'í swon a mbo bù mə ànnù nifò Nwí a zǐ mē ñkoontə a nu bù.' ¹² Mè swon a mbo bù mə ñgi'i àtoo mà ya a njwí ntsò'òtə mǐsa'a ì ka yǐ tsyàtə yǐ Sodom.

Njò'ɔ ɪla'a jii kaa i le ñwa'ǎ ntoò Kristo bii àà (Mt. 11.20-24)

¹³ “Ñgi'i yǐ ñwè ì tswe a mbo wò mbâ Chorazin, bo bì a mbo wò mba Bethsaida, nlon mə bi le mbaa bə ghìrə innù jǐ wè jǐ wè jù mə bi ghìrə a ala'a bù aa a ala'a Tai kè Sidon bon bi lèè mbəñkə mǐntǐ myaa tetè, ñtigə ñwε'ε itsè'ə ñgi'i ñki mfu'u atú yaa nǐ àbú. ¹⁴ Lâ a ka yǐ swèrə a mbo bù wa jwí ntsò'òtə mǐsa'a ì tsyàtə a mbo Tai bo Sidon. ¹⁵ Ñгаа yò ì bə mə akə aa ε, a Kapernaum? O ghìrə ñwa'atə mə bi ka ñentə ibii nú ghoi kò'osə gho a aburə aa ε? Wa bi ka yǐ mà'à gho ò sigə ñghεε a bāñnsyê.”

¹⁶ Yesu a swon a mbo ñgǎnyəgənnù ji jya mə, “Nù yǐ mə a bǐ ànnù yǐ nǐ swonə aa, à bii aa annù yâ. Nù yǐ a ntùú ànnù yǐ nǐ swonə aa, a kǐ ntuu aà ghâ. Nù yǐ mə à tùu gha aa, à kǐ ntuu aa yu wa yǐ mə à le ntoo gha aà.”

Ajàñə mə bə bya mǐghum mi sàmbaa ntsò baa le mbù mbii àà

¹⁷ Bə bya mǐghum mi sàmbaa bi le mbii nǐ nìdorə nswon mə, “Mmà'àmbi tsi'í bìdemon bi ghìrə nyu'unə nǐ yi'i nlon ikúm ghô.”

¹⁸ A swon a mbo bo mə, “Mè ghìrə nyə Satan a lô a aburə ñwo tsi'í tsǒ mbəñ yǐ ñwà'àkè. ¹⁹ Yê nǐ, mè fà mē àda'a a mbo bù mə nǐ ka ntəentə

a atu no bo bì bàṅgaa bí bí, ñkii ṅgha'a nî àdà'a ṅgàṅkìbàà wa kaa tâ àyòò tsu wa'à ghuu lænsè. ²⁰ Lá ta nì tsuu kí doritè bə mə ızwí jî bí yu'unə nî ghuu, nì ka ndoritè nì bə mə bí ṅwà'ànè mē mikûm muu a aburə aà."

*Ajàṅ mə Yesu à le ndoritè aà
(Mt. 11.25-27; 13.16-17)*

²¹ A bə maa noò, Yesu a doritè a mûm Azwí Nwí ñswon mə, "Taà, mē fâ mbi'ikè a mbo wò a Mmà'àmí àbùrè bô ñsyè nlon mə ò lè'òsə innù jûla a mbô ṅgàṅmitsyè bo bì bə bíi bí zi annù aa, mbàṅnè ñdì'i a mbo bɔɔ bí bɔrè. Ìṅṅ, Taà ghà, a bē àjàṅ yíi mə a le mbòṅè gho mə tâ ò ghirè aà.

²² Taà ghà à fà mə ìnnù tsim a mbo mē. Kaa mbə ñù wa'ă ñù yíi Mu à nì ghu aa zi ntsya a Ta. Kaa ñù a wa'ă a Ta ṅkí nzi ntsya Mu, mə mbə a tsuu ṅú yíi mə Mu à tsò'ò mə yu dì'i a Ta ghu mbo aa bə."

²³ Yesu a bəṅkè yi nswon a mbo ṅgǎṅyègènnù jì jya mə, "Mbɔɔnə a mbo mi'i mii mə mi yə annù yulà mə ni yə aà, ²⁴ ñlon mə mē swòṅə a mbo bù tsi'í annù ñkòṅə mə, ṅgǎṅntoo Nwí jî ghà'àtè bo bì bifò bí ghà'àtè bí le sí yè'ètè a nyə ma juù ìnnù mə ni yə aa, la kaa wa'à yē. Nyə'ətə nì a nyu'u innù jû mə ni yu'u aa kaa wa'à yu'u."

Nìghàà nî ñnanaa nlon ṅú baSamaria ṅgàṅàbòṅəntii

²⁵ ṅgàṅndì'i nòṅsè yí mò'ò à le ṅkwà'ànè yi nswon mə, "Ndi'innù, mbə mē ghirè mə akə mbon jì ilòn aa ɛ?"

26 A betè yi mæ, “O twonɔ nyæ mæ bi ɲwa'anə a mûm àɲwà'ànə nɔɲsə aa mæ akə aa ε?”

27 A kwi'i mæ, “Tigə ɲkɔɲə Mmà'àmbi Nwĩɲɔɲ ghò nĩ nti ghò tsim, nĩ ntswënti yò i tsim, ni mti mo mitsim bo bi ni mitsyê mo mitsimə. I kii tigə kɔɲə ndim ghò tsɔ ibi nũ ghò.”

28 Yesu a swon ghu mbo mæ, “O kwi'i tsi'i siginè. Ka ɲghirè ma mùu ajàn bon ò ka tswe nti.”

29 Ajàn mæ à le si lòo ndi'i mæ ànnu yi a tsinə aa, a bú mbetə Yesu mæ, “Ndim ghà aa wò aa ε?”

30 Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, “Nũ yĩ mò'ɔ à le nló a Yerusalem ɲka nsigə ɲghɛɛ a Yeriko, biyərə bi tswâ yi, ntso'otə itsə'è ghu nu, nanşə ɲghɔɔ yi tsi'i siginè, a tigə ɲkwo, bo ma'atə nlo waa,

31 Nganmə'a Nwĩ yĩ mò'ɔ à le ɲka nzi maa mânji, à zĩ mē mfe'ε ghu nu aa, ndanşə mbèè, nstya yi. 32 Mu Levi yĩ mò'ɔ à le ɲki nzi nyə, ɲghirə tsi'i maa ajàn, ndanşə mbèè ntsya yi, 33 Lâ nũ baSamaria yĩ mò'ɔ yĩ à le ɲka ɲghɛɛ a nighaa yu aa, à le nzi nyə, ɲko milɲnə yĩ. 34 ɲghɛɛ ghu mbèè, nsi'i ila'à ji jya, nniɲə afù ghu ɲkwerə, ntswesə yi a atu nàa yu, nlogə yi ɲghɛɛ ni ghu a nda biɲi, a nlèntə yi ghu. 35 Bo yu le ghu, àbèè a fù'ù mē, a ghē yu ki ghèè, mfi'i ibà'atə ɲkabə silva ji baa,* mfa a mbo nũ n̄lèntə ndâ biɲi wa, nswon mæ, ‘Ka nlèntə n̄i, bɛɛ mæ a logə ɲkabə ntsyà yulà, bon maa bũ bənsə fu, a noò yĩ mæ bi àa.’ ”

* **10:35** 2 denarii, ɲkabə baGrikia, nduũ yi ibə tsɔ ɲkabə ɲgànàfà'à ɲjwi ji baà.

³⁶ Yesu a betě ndì'ì nònşè wa mə, “O wà'atə mə ndim nù wa mə bìyərə bya le nghòò yi aa, a titì bə buà bi tarə, à ni wò aa ε?”

³⁷ A kwi'i mə, “Nù wa mə à le ηko mìlìηnə yì aà.” Yesu a swon ghu mbo mə, “Ghèε ηki ηka nghìrè maa ajànè.”

Ajàη mə Yesu à le nghantə Martha bo Mary aà

³⁸ Yesu bo bì ηgǎnyəgənnù ji i le ghèè ηkuu a nìkurə nì mɔ'ɔ, mǎηgyè yì mò'ɔ, ìkùm yi i bə Martha, a twonè yi a nda yu, ³⁹ Muma bì mǎηgyè wa, ìkùm yi i bə Mary a tswé bo yu. Yesu à zì mē aa, a zì ntswe yi tsi'ì a mbèε mìkòrə Yesu, nyu'utə nî ànnù yìi à le si dì'ì aà. ⁴⁰ Lâ Martha à le si nwùgə nù yi, ηwa'a tsi'ì annù a nghìrə mǎji a mbo bìgì byá. A le nzì nswon a mbo Yesu mə, “Mmà'àmbì, ò si yə mə à nî ànnù yì bi mə mumaà à ghìrə, mə à mà'atə gha tsi'ì mē mē, mē yə nì ηgì'ì a ni mǎji mù aa ε? Ghàantə yi tâ à zi ηkwetə ghâ.”

⁴¹ Yesu a swon ghu mbo mə, “Martha, Martha! O nwùgə nù yò si'i a ni ìnnù jì ghà'atè! ⁴² Ayoo yì fùùrè a ku'unə a ntswe nì yù. Mary à tsò'ò mə mbèè yì sigìnè kaa mbə nù a wa'à ghu mbo kwerè.”

11

Yesu à dì'ì Ngǎnyəgənnù ji mǎnjì ntsà'atə Nwì (Mt. 6.9-13; 7.7-11)

¹ Yesu à le si tsà'atə Nwì a adigə yì mɔ'ɔ, à mǎnşè mə aa, ηgǎnyəgənnù yì yì mò'ɔ a swon ghu mbo mə, “Mmà'àmbì, dì'ì ntsà'atə

Nwî a mbo bî'î, tsǒ mə Jon à ɛ ndì'ì a mbo ngǎnyəgênnù ji aà." ² Yesu a swonj a mbo bo mə, "Nî kii ti tsà'àtè Nwî nì swonj mə: 'Taà yî'î, ghìrə tâ bî'î ka ngha'asə Ikûm ghô. Tâ ànnù nifô yo à zi. ³ Ka mfa miji mii mə mi ku'unə a mbo bî'î aa a njwi njwî; ⁴ ñki ñka nli'inè nî ìfansənnù ji'î, nlonj mə bî'î ñkii nli'inə nî jî bê bii mə bi fànsə a nu bî'î aà; ntsuu ki bii bî'î ka ηwo nî àkwà'ànə bê.' "

⁵ A bú nswonj a mbo bo mə, "Mbə nù nìbô ghùù a ghèè a mbo nsûkà'á yî nî ntiitugə nswonj ghu mbo mə, 'Nsú ghà, tso'osə gha nì ñkya abaa ji tarə; ⁶ nlonj mə nsú ghà yî mò'ò à lo nighaa a asà'a agha'a nzi, kaa mə wa'à nî àyoo niji a mfa ghu mbo tswè.' ⁷ Mbə nsú yî wa a nɔŋə a ikuu ñkwi'î ghu mbo mə, 'Tsùu ñgi'î a mbo mə fa; mə tsètè mə abà'á yâ, bî'î bì boò ba nɔŋtè; kaa mbə mə wa'à bù mbiinə a mfâ àyoo a mbo wò.' ⁸ Mè swòŋ a mbo bù mə, mbə tuu bìnə fa ayoo ghu mbo mə à ni nsûkà'á yî aa, lá nyonə ajàn yî mə à ghèè nî mbii ñka mbetə kaa wa'à lò aa, à ka bìnə fa njoò tsim jii mə a lòò aà.

⁹ Ma mùu ajàn, mə swòŋə a mbo bù mə: Nî ka mbetə bonj bi ka fa a mbo bù; nì ka nloò bonj nì ka yə; nì ka ñkwentə bonj bì ka ña'a fa a mbo bù. ¹⁰ Nlonj mə nù ntsim yîi a betə aa, a kwerə; nù ntsim yîi mə a kii nloò aa a yê. Nù yîi mə a kwèntə aa bi kii ñna'a ghu mbô. ¹¹ Tà yî tsù à tswe a titi bù mə mbə mú yî a betə fibwè, a tswe ti fa fibwè mbanə mfa bə no ghu mbo ¹² ké a betə nìbòò ni ηgu ghu mbo a bāŋnè mfa bē àŋgaa ghu mbo aa ε? ¹³ Mbə bù bii mə nì ni

ngǎnghìrè innù jî bi aa, nì zi ajàn yîi mbə nì ka mfa njoo jî sigìnè a mbo bɔ̀ɔ buu, nì sî wa'atè mə mbə Taà ghùù yîi mə à tswe a aburə aa a nan̄sə ɲkɔ̄ɲtə a mfâ Azwî yi a mbo bè bîi mə bi betə nî yi ghu aa ε?"

*Yesu bo Beezebul, mfɔ̀ bidemon̄
(Mt. 12.22-30; Mk. 3.20-27)*

¹⁴ Yesu à ɛ si fi'i azwî yî bi yîi mə a ɛ mbə yî ti ghàà; nòò yîi mə àzwî yî bi ya a ɛ mfè'è aa, àkiko'o ya a lɔ̀gìnè ɲka ɲghaa bè bîi bi ɛ nyə aa bi yerə tsi'î mbə ànnù. ¹⁵ La bo bî mɔ̀'ɔ̀ bāɲnè n̄swon̄ mə, "A fi'i nî izwî jî bi ntsyà aa a n̄j̄m Beezebul, m̄fò izwî jî bi wâ." ¹⁶ La bè bya bî mɔ̀'ɔ̀, a ɲkwà'ànə yu, bi bāɲnè n̄swon̄ mə, tâ à ghìrə annù yî ȳeyerə a ndi'i mə Nwî à tswe bo yu. ¹⁷ Mbə yîi mə Yesu à ɛ nzi mmòontê jyaa aa, a swon̄ a mbo bo mə, "Ala'a yîi mə a yatə waa ntə a atutu, nto nî waa bo ni bo aa, a wānsè ɲwo. Ngwè'è yîi mə ì ki nyàtə waa laa, i kiì ɲwan̄sə ɲwò.

¹⁸ Mbə a bə mə Satan à ki nyàtə yi, bon̄ à ka ki to n̄i yumbon̄, tâ ànnù nifò yi təə mə akə aa ε? Nlon̄ mə nì swon̄ mə mə fi'i izwî jî bi aa nî m̄dà'à mi Beezebul. ¹⁹ Mbə mə ka mfi'i izwî jî bi aa ni m̄dà'à mi Beezebul, bon̄ bɔ̀ɔ buu tigə mfi'i aa nì m̄dà'à mi wo aa ε? Mbεε mə a bə maa ajàn aa, à nì bo bîi mə bo ka yî tigə tsərə i sa'à ghuu. ²⁰ Lâ mbə a bə mə mə fi'i izwî jî bi aa ni m̄dà'à mi Nwî bon̄ ànnù nifò Nwî à zî mə a mbo bù.

²¹ "Nòò yîi mə n̄t̄t̄ ɲù, yîi mə à tswe nî ɲjoo m̄tsə'ə a bε ndùgê yî aa, ɲjoo jî i tswe ni

mboonê; ²² Lâ mbə nyərə yï mə à tinsə ntsyàtə yi aa, mbə a zi boŋ à ka kwərə njoo mitsə'ə jya mə à niŋ ntii yï ghu aa, i se'ε njod̄ ji tsi'ï tsim i yàtə. ²³ Nù yï mə à si n̄im yà bii aa, à bii aa n̄im ngàŋkibàâ yà. Nù yï mə à si ghotə aa, a bāŋnè nja'a aa jà'à.

Ajàŋ yï mə mbə àzwï yï bi a fè'è m̄bu ŋkuu fu aà
(Mt. 12.43-45)

²⁴ “Nòò yï mə àzwï yï bi a fè'ε a nu nù aa, a karə a n̄i àdìgè yï mə kaa ŋk̄i i s̄i ghu tswè aa, n̄lɔɔ ni mə mbə yu m̄intè ghu lɛ; a tuu yə aa, a swon̄ mə ‘mè ka bù bh̄i gha fu a nda yï mə m̄è fè'ε ghu aà.’ ²⁵ A ti bh̄i n̄yə mə bi yè'è mə nda ya i laa ŋkù'ùnè, ²⁶ boŋ à ka ghèè b̄i bh̄i n̄i ìzwï ji sàmbaa j̄i bi j̄i dàn̄ j̄i i bi'i ntsyàtə yi, i z̄i ŋku'usə yi ghu tâ bo bo kuu ŋkuu ntswe ghu; bæε i kuu maa noò boŋ n̄tswè nù wa i ka bi'i tsyàtə ajàŋ yï à lɛ mbə a mb̄i aà.”

N̄idorə n̄i mə ni ni annù n̄iŋkoŋə aà

²⁷ Ajàŋ mə Yesu à lɛ mmàn̄sə nswon̄ə ma j̄u ìnnù aa, m̄angyè yï m̄ò'ɔ wa atit̄i n̄òò a swon̄ ghu mbo mə, “Mboonə a mbo m̄angyè yï mə à lɛ njwe gho aa bo bi a n̄i m̄bii m̄ii mə mi lɛ n̄on̄sə gho aà!”

²⁸ La Yesu a bāŋnè ŋkwi'i mə, “Mboonə ì bāŋnè n̄tswe aa a mbo bè bh̄i mə bi yu'u nighàà ni Nw̄i n̄ləə aà!”

Bè bya lɔɔ mə tâ Yesu à gh̄irə annù yï yeyerə
(Mt. 12.38-42)

29 Nòò yïi mæ nnòò bê wa i le nlògìnè ñka ñgha'atè aa, Yesu a be'enè ñka nswonø mæ, “Ñiwàà ni bê buà tsítòn à ni ñiwàà ní bí; bí lòo nyê àlènsè, la kaa mæ ka wa'á alènsè yi dàn a mbo bo fa ntsya alènsè Jonah. 30 Nlon mæ ajàn yïi mæ Jonah à le mbæ alènsè a mbo baNineveh aa, àá ñgĩñ ñgĩñ àjàñ yïi mæ Mu Nù à ka bæ alènsè a mbo nuà ñiwàà. 31 Mfò mánjyè wa yïi mæ à le nlò a mbù'ù ñtii aa, à ka yí bìnè a noò ñtsò'òtè misa'a bo bí ñiwàà ni bê bú tsítòn i ñiñø wa a isa'à. Nlon mæ à le nlo a nlwí'í mbi yù, ñzi a a nyu'u ñìghàà ni mitsyè a mbo Mfò Solomon, lá yê ñi, ñù yïi mæ à kò'ònè ntsyàtè Solomon aa, à ghuà a titii bù. 32 Bè bí Nineveh ka yí bìnè a noò ñtsò'òtè misa'a, i tæ bo bí ñiwàà ni bê buà tsítòn, i ñiñø waa a isa'a à; ñlon mæ baNineveh le mbønke mîntii myaa wa noò mæ Jonah à le ñghàà a mbo bo aà, lá yè ñi, ñù yïi mæ à kò'ònè ntsyàtè Jonah aa, à ghuà mæ a titii bù.”

Ñkà'a ibii nú
(Mt. 6.22-23)

33 “Kaa ñù à laa ñwa'à ñi lám kosè ñghεε ñiñø ñi a atà, kè mbu nlògè ñi àntòò ñkuse ghu, kaa ki'ì kii ñkosè ñiñø ñi a ñji'í ñkùù. Nù a kii ñkosè lám, a tε'ε aa a atu atetè tà ñù ti kuu a nda a yê ñkà'à wá. 34 Nìli'í no laa mbæ lám ibiinú ghô. Nìli'í no bæ tswe siginè, bæ boñ mbìnú yó ntsim ñ luu ñi ñkà'à. Lá ñi bæ tsuu ñ siginè tswe boñ mbìnú yó ntsim ñ luu ñi ñfii ñdìgè. 35 Mbæ yïi mæ a bæ ma mùu ajàn aa, ñi ka ntsyεsè tá ñkà'à yïi mæ ñ tswe a nu bù aa, ñ tsuu bāñnø bəñ tigə

itugè. ³⁶ Mbə ibiɪnɪ ghuu tsɪm i luu nɪ ɲkà'à, ntsuu nɪ àdìgè yɪ fii tswe, boɲ i ka ki naɲsə ta, tsi'ɪ tsɔ̃ lām yii mə a ta ni a nu bè mfa nɪ ɲkà'à aà.”

*Yesu a firə baFarisai bo bi ɲgǎɲndi'i nɔ̃ɲsə
(Mt. 23.1-36; Mk. 12.38-40)*

³⁷ Yesu a burə ki ghàa ɲù baFarisai yɪ mò'o a twoɲə yi mə tâ à zi ɲji a nda yu; Yesu a gheè ghu nda bo yu ji. ³⁸ Annù a tsyâ ɲù baFarisai wa ajàɲ yii mə à le nyə Yesu a ji tìghê à fòo ns'i mbô mi aà. ³⁹ Yesu a swoɲ ghu mbo mə, bù ba Farisai, ni si'i ndoɲ bo bi ɲkaɲ tsi'ɪ a abεε abεε, la a mum, nɪ bāɲnè ɲluu nɪ ɲnnù ji bi, ɲkii mbaɲnə nɪ ɲjoo bə ɲkwɛrə, ⁴⁰ itirə ndə ji tsu! Nɪ si zi mə ɲù yii mə à le naɲsə abεε laa, a ni yu mə à le ɲki nnaɲsə mum aa ε? ⁴¹ Lâ tâ nɪ baɲnə mfa njoò tsɪm ghu mum a ɲkwɛtə ɲgàɲɔ̃fɪm ghu, nɪ bə ghìrə ma mùu ajàɲ, boɲ a ka bə annu yii a ku'unə aà, tâ ɲjoo tsɪm a mbo bù i laa.

⁴² “Lâ ɲgi'i yɪ ɲwè a nu bù mbâ baFarisai! Nloɲ mə ni lògè nɪ ɲjoo aghò'ò bo bi bàmbõrê buu ɲyatə nɪ nɪ itii ɲìghum, mfa nɪ àtìi yɪ fùùrè a mbo Nwĩ, lâ kaa wa'à nɪ ànnù yii mə a tsinə aa ghìrə, kaa wa'à nɪ Nwĩ kii ɲkɔɲə; boɲ ni ghìrè nɪ ɲnnù ma jù tsi'ɪ tsɪm, kaa wa'à nɪ ji mɔ'o mà'atè.

⁴³ ɲgi'i yɪ ɲwè a nu bù mbâ baFarisai! Nloɲ mə ni kɔɲə a ntswe nɪ ɲlèɲ jii mə i kɔ'ɔnə aa a mùm ɲdanɲhòtə bù, ɲkɔɲə ni mə tá bè ka nzi ntsà'atè nɪ ghuu a idigə mitaa, ⁴⁴ ɲgi'i yɪ ɲwè a nu bù! Nloɲ mə nɪ bə aa tsi'ɪ tsɔ̃ mɔ̃syè mii mə

kaa bi sî lênsè, kaa bè wa'à yê, òtsya ghu itu tî zî."

⁴⁵ Njù yî mò'ò a titîi ngǎṅndî'i nòṅsè jya a kwi'i a mbo Yesu mē, "Ndî'innù, ò swon ma mùu ajàn ṅkii mbəgite aa yi'i." ⁴⁶ Yesu a swon mē, "Ngi'i yî ṅwè a nu bù mbâ ṅǎṅndî'i nòṅsè! Nlon mē ni bè'èsè bê nî àbè'è yîi mē a tsya waa a mbè'è. Kaa bù bûmbon kaa nî wa'à zî àjàn yîi mē mbə nî tɛ'è ṅkoontə abè'è ma yû kě ṅkwetə waa tâ bo be'e. ⁴⁷ Ndòò a atu bù! Nlon mē ni bɔɔ misyè mi ṅǎṅntoo Nwî jîi mē bitaà buu le nzwitə aà. ⁴⁸ Maa ajàn nî ni biyefə ṅkii mbeentə ni innù jîi mē bitaà buu le mbù'ù aà; nlon mē bo le nzwitə waa, nî bāṅnè mbiinə mbɔɔ misyè myaa. ⁴⁹ Mbə yîi mē a bə ma la aa, mitsyè mi Nwî mi swon mē, 'Mè ka too ṅǎṅntoo jya, bo bi ṅǎṅnswonə annù Nwî tâ bo zwitə bî mɔ'ò ṅki ṅka ntsɔ'ò akòrè bî mɔ'ò,' ⁵⁰ ta tâ àləə ṅǎṅntoo Nwî tsim, yîi mē bi le nsaansə nloginə a nlòginə mbi aa, ta bi betə a mbo nìwàà ni bê buà, ⁵¹ nloginə nî àləə Abel ṅghɛ nywe'e nî à yî Zechariah yîi mē bi le nzwitə a titîi nìkèntè ni mà'anwî bo bi Adigə ya yîi mē a laa mǎṅsə aà. Ìṅə, mē swonə a mbo bù mē bi ka yî betə aləə yaa a mbo nìwàà ni bê buà.

⁵² Ngi'i yî ṅwè a nu bù mbâ ṅǎṅndî'i nòṅsè, nlon mē nî kwèrè mē bîkey bi mitsyè bîi mē bi ṅa'a mǎnjî; nî tuu ṅkuu, ṅki ṅkijə bê bî mɔ'ò mē tâ bi tsuu kii kuu."

⁵³ Ajàn yîi mē Yesu à le mmà'atə waa ṅka ṅghɛ nii aà, ṅǎṅndî'i nòṅsè bo bi baFarisai loginnè ṅka ligitə nî innù jya mē Yesu à le

nswonɔ aa tsi'i nì m̀t̀t̀t̀ ñkii mbetə n̄i n̄i ñnnù j̄i ghà'atè, ⁵⁴ mə mbə a swonɔ ànnù ȳi bi ȳi tsu tâ bo tswa yi.

12

N̄i tsuu ki bɔ'ɔ a nswonɔ ànnù n̄iηkonɔ
(Mt. 10.26-27)

¹ Ajàn mə nnòò bē wa ηkam n̄i ñkam i le n̄z̄i ñghotə, ntigə ntinə waa ntinə ηghεε aa, Yesu a lɔḡinè m̄foo nswon a mbo ηḡnyəḡənnù ji mə, “N̄i ka ntsyεsə ghuu n̄i m̀b̀è'è àbaa baFarisai, ȳi mə à ni abagilè aà. ² Kaa àyoò ȳi tsu a s̄i ghu tswé mə bi bɔontə mə kaa bi ka ȳi wa'à fùrè, kè mə a læntə ȳi mə kaa a ka ȳi wa'à fè'è yentə tâ bi zi. ³ ñnnù tsim̄ j̄i mə n̄i swonɔ a m̄m̄m̄ itugə aa, bi yu'u a nlaà idigè. ñnnù j̄i mə n̄i ki ntsùmtè a adigə ȳi l̀ò'òsè aa, ba ȳi tigə təə a itu m̄ila'a i kè'ènè.

Nù ȳi mə mbə bi k̄a m̀b̀ɔ'ɔ aà
(Mt. 10.28-31)

⁴ “Mè swonɔ a mbo bù, ìka'â j̄a, mə, n̄i tsuu ki bɔ'ɔ bē b̄i mə mbə bi zwitè tsi'i m̀b̀nn̄u, kaa wa'à annù d̄an̄ b̄u ñghirə aa bē. ⁵ La mè ka b̄an̄nə ηwà'àsè ghuu nlon̄ η̄u ȳi mbə n̄i b̄an̄nè ñka m̀b̀ɔ'ɔ aà: N̄i ka m̀b̀ɔ'ɔ yu wa ȳi mə a zwitè, ñki ntswe ni m̀id̄à'à a m̀m̄à'a a m̄um m̀ɔ'ɔ Satan; ññə, mè swonɔ a mbo bù mə n̄a m̀b̀ɔ'ɔ n̄i. ⁶ Tigə bi fèe nda'a ji ntaà aa ni b̄ikabè bi baa aa ε? Kaa Nw̄i a wa'à n̄i nda'a ma ȳu tsi'i ȳi fùurè li'innè. ⁷ Yə mbà, à zi ndùu in̄on̄tu j̄i i tswə a atu bù aa tsi'i tsim̄; tsuu ki bɔ'ɔ, n̄i tswə n̄i ndùu, n̄tsyatə nda'a a nnòò.

*Annũ mbii kě annũ ntuu Kristo
(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ “Mè gheè nì mbĩĩ a nswon a mbo bù mə, ɲu yĩ mə à bii gha a nsi mi'i bə aa, Mu Nù à ka yĩ kii bii yi a nsi mi'i baangel bi Nwĩ; ⁹ la ɲu yĩ à tuu gha a nsi mi'i bə aa, bi ka yĩ kii tuu yi a nsi mi'i baangel. ¹⁰ Nù ntsim yĩ mə à ghàa ànnu yĩ bi nlon Mu Nù aa bi ka yĩ li'ìnə ifansənnu ji; lâ ɲu yĩ mə à bègìtə Azwĩ Nwĩ aa, kaa bi ka yĩ wa'à ifansənnu ji li'ìnə.

¹¹ “Nòò yĩ mə bi lògè nĩ ghuu nzi ni bù a ndānghotə bo bi a nsi bĩsa'a bi ala'a bo bi bítà bi ala'a aa, nì tsuu ki wa'a annu yĩ mə nì ka swon kə ajən yĩ mə nì ka kwi'i aà; ¹² nlon mə Azwĩ Nwĩ a ka dī'i annu yĩ mə nì ka swonə aa maa noò.”

Nĩghàà nĩ nānaa nlon ɲgəŋkabə yĩ mə à lə mbə ajìntə aà

¹³ Nù yĩ mò'ɔ wa atitii nnòò a swon a mbo Yesu mə, “Ndì'innu swon a mbo mumaà tâ à yatə njoo jii mə Taà à lə mmà'atə aa a titii bĩ'iyu.” ¹⁴ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, “Mbá ghũ, a gha nĩ nsa'a mĩsa'a kə ɲyàtə njoo a titii bù aa a tsò'ɔ wò lə?” ¹⁵ Yesu a ghèè nì mbĩĩ nswonə a mbo bo mə, “Nì ka ntsyəsə ɲkii ntsu'utə nĩ ghuu nlon aghè'ənə tsim yĩ mə a ghìrə bə yə'ətə nĩ njoo aà; nlon mə ntswəntii ɲu kaa à laa ɲwa'a aa njoo jì wè jii mə à tswe ni ju aa bə.”

¹⁶ A gheè nĩ mbĩĩ nswon nĩghàà nĩ nānaa a mbo bo mə, “Abwənə nsye ɲgəŋkabə yĩ mò'ɔ a lə fi'isə miji tsi'ĩ a mbə nù; ¹⁷ a nanşə ntswe ɲwa'atə annu yĩ mə mbə yu ghìrə aa, m̀betə mə

'Mè ka nan̄sə ghìrè aa mə akə i tswe nî ità j̄i mə i gha'atə mə mbə mē fu'ù m̄ji ma mù n̄ləə ghu aa ε.' " 18 A swon̄ə a atu ib̄in̄ú yi mə, "Ann̄ú ȳi mə mē ka ghìrə aa a n̄i mə: Mē ka sà'a ità jya tsi'ĩ ts̄im bu ghùrè j̄i wè, j̄i mə mbə logè m̄ji aa mya bo bì n̄joo jyâ ts̄im. 19 Mē ghìrə ma la, bon̄ mē ka tigə swon̄ a mbô n̄t̄i gh̄a mə, n̄t̄i gh̄a, wa ò ləə njoo a atà i gha'a n̄gha'a aj̄an̄ mə mbə ò j̄i a atu ilòò ilòò; lòo lá àd̄igè n̄tswe ghu, ntigə n̄j̄i n̄k̄ii no, n̄k̄ii ndoritə." 20 Lá Nw̄i a swon̄ ghu mbo mə, "At̄irè ndə ȳi tsu! Mē ka twon̄ n̄t̄i gh̄o n̄itugə sii, tâ n̄joo jya mə ò fù'u n̄ghotə aa tâ ì tigə mbə j̄i wo aa ε? 21 A n̄i n̄ḡin̄ n̄ḡin̄ a mbo n̄ù ȳi mə a ghotə n̄i n̄joo, n̄lèè n̄i a ata n̄lon̄ ib̄in̄ú yi, kaa wa'à n̄i n̄joo a mbèε Nw̄i b̄an̄nè n̄tswe."

*Ann̄ú n̄n̄in̄ n̄t̄i a nu Nw̄i
(Mt. 6.25-34)*

22 A bú n̄swon̄ a mbo n̄ḡan̄yeḡann̄ú j̄i mə, "Ma mùu aj̄an̄ mē tigə n̄swōn̄ a mbo bù mə n̄i tsuu inn̄ú k̄i wa'a n̄lon̄ n̄tswēnt̄i yùù, mə n̄i ka j̄i aa akè, kè n̄lon̄ ib̄in̄ú gh̄uu, mə n̄i ka wε'ε aa akè lε. 23 Nlon̄ mə n̄tswēnt̄i ì tsyàtə m̄ji, ìb̄ii nu i k̄i n̄tsyàtə itsè'è. 24 N̄i wa'atə n̄in̄yá, kaa i si njoo bwe'e, kaa wa'à n̄i m̄ji k̄i mfu'u, kaa wa'à n̄i m̄int̄an̄ kè n̄i ità tswé, lá Nw̄in̄gōn̄ a jε'è n̄i waa. N̄i s̄i n̄i n̄d̄uù tswé n̄tsyàtə b̄is̄in̄ ma bú aa ε? 25 Mbə n̄ù n̄b̄ù ȳi tsu a ku'ùsè m̄úb̄an̄tə a n̄i n̄tswēnt̄i ȳi n̄lon̄ mə a wa'a inn̄ú aa ε? 26 Ma mùu aj̄an̄, mbə n̄i tsuu zi aj̄an̄ ȳi mə mbə n̄i nan̄sə n̄ku'usə tsi'ĩ m̄un̄ts̄ir̄ê àyoo tsi'ĩ tsō ma ȳu, n̄i bú n̄tigə wa'a n̄lon̄ njoo j̄i m̄o'ò aa a ya aa

ε? ²⁷ Nì lentə ibwĩ'i ηγγèè, ñyə a ajàn mə i kwe aà; kaa i si nwùgìnə kaa wa'à nî àsìsì kii mba'a; la mə swon a mbo bù mə, tsi'ì mfò Solomon a mûm nigha'à ni nî tsim, kaa à le ηki'i atsə'ə yĩ tsu wε'ε tâ à bon mbə tsi'ì tsô jyaa. ²⁸ Lâ mbə Nwĩ a ka ηwε'ε ìtsə'ə a nû ηγγèè yĩ mə i kwe ni a atu mînta'a sii a lo ti bə a yoo bi toò a abu aa, nì sî mɔ̀ontə mə mbə a wε'ε ìtsə'ə a nu bù ñtsyatə aa ε? Abiintiì yuu a kə'ə bə laa aa a ya ε? ²⁹ Maa ajàn, nì tsuu ki betə mə, nì ka ji aa àkə, kə nì ka no aà àkə le, tâ mîntiì muu tsuu innù i ki wa'a. ³⁰ Nlon mə à nî innù jii mə bitizi Nwĩ bi si'isə nì mibìminù myaa nloo aà; la Taà ghùù à zi mə nì bon njoo mà jû. ³¹ Lâ tâ nì banə ηka nloo annù nifò Nwĩ bon à ka fa njoo mà jû a mbo bù.

Afù'ù a aburə

(Mt. 6.19-21)

³² “Nì tsuu ki bɔ'ɔ mbâ bɔɔ bi mbînjərə̀ bâ, ñlon mə, Taà ghùù a doritə a mfâ ànnù nifò aburə a mbo bù. ³³ Fèè nì njoò juu mfa a mbô ηgǎñəfumə tǎ tswe nî ìbàà ηkabə jii mə kaa i si sà'akə aà, i ləə afù'ù yùù a atà a aburə, a adigə yĩ kaa ηkabə i si ghu mε, kaa biyərə wa'à ghu kuù. Kaa nsə̀bə wa'à nî ηkabə ghu kii nji aà. ³⁴ Nlon mə adigə yĩ mə afù'ù yo a tswe ghu aa, ñtiì ghə i ka kii tswe aa ghu.

Ngàñəfà' à jii mə a tswe nìkərə̀ aà

³⁵ “Nì ka kwərə̀ mikò muu ηkii ηkosə̀ nì bilām buu bi ka ηkhi, ³⁶ mbə tsi'ì tsò ηgàñəfà' à jii mə a yu'utə masa wàà yĩ mə à tswe a adigə adìnà niyɔ'ò aa, mə mbə a ghìrə̀ mbìì ηkwentə abà' à bo

wāṅsè ṅṅà'a a kuù. ³⁷ Mbɔɔnɔ a mbo ṅǎṅǎfà'à jii mɔ masà wàà a bìi nyɔ waa bi tswé nìkɛrè aà; mè swon tsi'i ànnù nìkon a mbo bù mɔ, tâfà'à wàà wa à ka bàṅnɔ wɛ'ɛ atsè'ə afà'à yi, i ghìrə tâ bo tswe a atu atetè tâ à tsyasə miji a mbo bo. ³⁸ A ka bɛ annù nidorɔ a mbo ṅǎṅǎfà'à jii mɔ mbɔ a ka mbii nî ntiì itugè kè nî ntsyàtê ntiì itugè bo tswé nìkɛrè aà! ³⁹ Lâ tâ nì zi mɔ, mbôn ndâ à laa bɛ zi noò yii mɔ nyɛrê à ka zì ghu aa bon kaa à sî mà'àtè mɔ bì zi mbəgə ndâ yì. ⁴⁰ Nì kî ṅka ntswe nìkɛrè; nlon mɔ Mu Nù à ka yì zì aa a noò yii mɔ nì si wa'atè mɔ à ka zì ghu aà."

*Ngàṅàfà'à yii mɔ a fà'à nî ntiì yi tsim aà
(Mt. 24.45-51)*

⁴¹ Peta a betè Yesu mɔ, "Mmà'àmbi, o swon nìghàà nî nānaa nú aa a mbo bii kè a mbo bɛ bítimè aa ɛ?" ⁴² Yesu akwi'i ghu mbo mɔ, "Yu'u nì annù nlon ṅàṅàfà'à yii a fà'à nî ntiì yi tsim ṅki mbɔ yì mitsyè yii mɔ mbɔ masà yì a lèè mɔ tâ a ka nlentè njoò ji, ṅkii nyatè nì miji a noò miji aà. ⁴³ Mbɔɔnɔ a mbo ṅàṅàfà'à ma ghú yii mɔ mbɔ masà yì a bii nyɔ a fa'à maa ajàn aà. ⁴⁴ Mè swon tsi'i ànnù nìkon a bo bù mɔ à ka tigè nlèè ṅàṅàfà'à ma wa mɔ tâ à tigè nlentè nî njoò ji tsimè. ⁴⁵ Lâ mbɔ ṅàṅàfà'à wa a bàṅnɔ nswon a mbo ibiinnú yi mɔ, 'Masà ghaà ka tigè a mbii,' mbàṅnɔ ṅka ṅghɔ nî ṅǎṅǎfà'à jya jì mbàṅnɔ bo bì jì bāngyè, ṅkii nji, nno, ntigè mbaanɔ nni, ⁴⁶ bon masa ṅǎṅǎfà'à jya à ka zì a nî njwi bo bì noò yii mɔ kaa à sî wa'atè mɔ à ka bìi ghu aà. Bɛɛ a bii aa bon à ka tsə ṅgi'i ghu nu, kii ninɔ yi

a titî ñgãñàfà'à jii mæ kaa bi si ni mîntî myaa mîtsîm fa'a. ⁴⁷ Ñgãñàfà'à yîi mæ à zi annù yîi mæ masà yî a lòò aa, la kaa wa'à nû yî tañtè kè ñkii mfa'a annù yîi mæ a lòò aa, bi ka yî nañsə ghòò yi.

⁴⁸ “Lâ ñgãñàfà'à yîi mæ kaa à sî annù yîi mæ masà yî a lòò zi aa, mfa'a annù yîi mæ boñ bi ghoo yi ghu aa, bi ka yî ghòò yi tâ à kə'ətə. Nù yîi mæ bi fâ àyoo ghu mbo a gha'atə aa, bi ka yî kii lòò a ñkwèrê àyoo ghu mbo tâ à gha'atè; nù yîi mæ bə fa njoo jî ghà'atè ghu mbo aa, bi be mæ à ka bînsè jii mæ ji gha'atə ntsyà.

Ayàtə yîi mæ a kuu a titî bə ñloñə Yesu

(Mt. 10.34-36)

⁴⁹ “Mè ɛ nzî aa a ñghîrə mæ tâ mbi ñka ñkhi; ñyè'ətə ni mæ boñ i ɛè mbàa nte'ɛ ñloginə ñka ñkhi! ⁵⁰ Mè tswe ni ñkî yîi mæ mè tswe ni ñkwèrè aà; kaa mbə ntîi gha i wa'à nî mbɔɔnə tswé ñywe'e a noò yîi mæ mè ka yî màñsè aà! ⁵¹ Ni laà mɔɔntə ni mæ mè sigə fàa a atu nsye aa a mfa mbɔɔnə aa ɛ? Ñgan, mè swòñə a mbo bù mæ mè bàñnə nzî aa nî àyàtə; ⁵² ñloñ mæ, ñloginə tsîtsòñ, a nda yîi bə tswe ghu bi ntaà aa, bi ka yàtə tâ bî bi baa ka tonə nî bî bi tarə; ⁵³ bi ka yàtə waa, tâ tà bo mù yî yî mbânñè ka ntonə, tâ ma bo mù yî yî màñgyé ka ntonə, tâ manə bo ñgwɛ mù yî kî ñka ntonə.”

Annù ñloñə nzi bîndòò bi mbî

(Mt. 16.2-3)

⁵⁴ Yesu a gheè nî mbîi ñswonə a mbo ñndòò bə wa mæ, “Nî bə yə tâ mbà'à i ka ñko'ɔ a mbî ñtso

nòò boŋ nì burə nswon mə, ‘mbəŋ ì ka loo’; nì swonə a kî mfe'ε maa ajànə. ⁵⁵ Nì bə yə tâ àfisè à ka nzi a mbi ntii, boŋ nì swonə mə, ‘àbabə yì tì a ka zì’; a kî mfe'ε maa ajànə. ⁵⁶ Ngəŋabagilè! Nì zi aa tsi'ì nto'otə ìlènsè jii mə nì yə ì fe'è nì a nsyə bo bì a mbà' à àbùrè, a ghìrə akè mə tâ nì tsuu a nto'otə innù jii mə ì fe'è fàa nì yulà ìgù'ù aa zi aa ε?

Annū ŋka mmàŋsə ànnù bu bì bə bìi mə bú bo tswe nì isa'a aà
(Mt. 5.25-26)

⁵⁷ “Nì tuù nìlòò ànnù jì tsinə a ŋghìrə aa a ya? ⁵⁸ Bu ìyì mə à nìŋə isa'a a nu wo aa, mbə bù yu ka ŋghεε a nsi ìgàŋnsa'a mīsa'a, ò ywe'etè mə mbə bú yu mǎŋsə a mǎnjì. Tā à wa' à gho a mbo ìgàŋnsa'a mīsa'a wa fa, tā ìgàŋnsa'a mīsa'a wa tā à fa gho a mbo ìyì bìburəsì tā ìyì bìburəsì wa à nìŋə gho a atsaŋə. ⁵⁹ Mè swon tsi'ì ànnù nìkoŋ a mbo wò mə ò bə kuu wa atsaŋ boŋ ò ka tìgə tswe ghu ì ywe'e a noò yì ò ka yì mǎŋsə tu ŋkabə yì mə o tswa nìi ghu aa tsi'ì ntsim, ì sigə ywe'e nì ànini yì a lwi'ì aà.”

13

Nì bəŋkə mǎntì muu, mǎa'atə ibi ghuu, kə boŋ nì ka kwo

¹ A le mbə maà noò aa, bə bì mǎ'ò le nswon a mbo Yesu àjàŋ yì mə Pilato à le nswon bì zwitə baGalilea bì mǎ'ò a noò yì mə bì le nzi ìka nzwitə ìjoo mmà'anwì aà. ² Yesu a kwi'ì a mbo bo mə, “Nì mǎòntə mə ma buù baGalilea le ìkwò aa nlon mə bo le mbə ŋgǎŋghìrè innù jì

bi ntsyàtə baGalilea bî mɔ'ɔ bîtsim aa ε? ³ Mè swòŋə a mbo bù mə, Nŋaŋ; mè swòŋ a mbo bù mə nì bə tuu mîntiì muu bəŋkə mmà'atə ìbî ghuu boŋ bù bi tsim nì ka yî kii kwo tsǒ bo. ⁴ Kè nì wà'atə mə akə nloŋ baSiloam bya nìghum ntsò ji nifwaa, bii mə àtu nda nìkànŋ ya a le ŋwò ñzwitə aa, nì mɔ̀ontə mə bo le mbə ŋgǎŋghìrê ìnnù jì bi ntsyàtə bə bîtsim bii bi le ntswe a Yerusalem aa ε? ⁵ Mè swòŋə a mbo bù mə, “Nŋaŋ.” Nì bə tuu mîntiì muu bəŋkə boŋ nì ka yî kii kwo maa ajàŋə.”

Nìghàà nî nanaa nloŋə ati ti koonə

⁶ A bú ñswòŋ nìghàà nî nǎnaa a mbo bo mə: “Nù yî mɔ̀'ɔ à le mbě ati ajòò a mùm ñkya yu; à leé ñzi a lèntə, nyə mə kaa a le wa'a koonə. ⁷ A swòŋ a mbo ñù lèntə ñkya wa mə, ‘Yê, àa ìlòò ji tarə mə mè zî mē ñlentə ati yû, kaa wa'ǎ ajòò ghu atu yê. Wǎ mmà'a a nsyê; a tàsə adigə nsye yù aa a ya aa ε?’ ⁸ Nŋàŋnlèntə ñkya wa a kwi'i mə, ‘Taà, mà'atə tâ yuà àlòò a ku'usə ntsyà, mè ka toŋ mfəŋ i karisə i niŋ ntsà'à ghu. ⁹ Bεε mə a bə fii alòò, sè yə mə a ka koonə mîntà le, bεε a tuu koonə, boŋ ò ka tigə wǎ mmà'à a nsyê.’ ”

Ajàŋ mə Yesu à le ŋghùrə mǎŋgyè yî mə à le ŋgəmkə a njwîŋgòŋ aà

¹⁰ A le mbə a njwîŋgòŋ yî mɔ̀'ɔ Yesu a tswé a mùm ñdǎŋghòtə ñka ndi'i nî ànnù Nwî ghu. ¹¹ Mǎŋgyè yî mɔ̀'ɔ à le ntswe ghu yî mə àzwî yî bi a le ntswe ghu nu, ñghìrè a ghòò a atú ìlòò nìghúm ntsò ji nifwaa; ñtigə ŋgimnə ntəə, kaa wa'ǎ a sentə ìbìi nú yi zî. ¹² Nòò yî Yesu à le nyə

yi aa, nswonj mə, “Mànɣyè, wa nì ghòò no nya ni mà'atè mè ghô.” ¹³ A le nɣhènsə abò yi nnonjə ghu nu, a burè n̄tigə nsentə nũ yĩ, ntsinə ntə, n̄tigə nɣha'asə n̄ Nwĩ.

¹⁴ N̄d̄i n̄d̄anɣhòtè à le n̄lw̄isə ntonj nlonj mə Yesu à le nɣhùrə m̄anɣyè wa a n̄jw̄iɣòɣ aà, n̄tigə nswonjə a mbo bè b̄ii bi le ntswe ghu aa mə, “N̄jwi ifà'à i tswe ghu aa ji nto'o; n̄i ka nzi n̄i n̄jwi mà jũ tâ bì ghurə ghuu, ntsee bə a n̄jw̄iɣòɣ k̄i z̄i.”

¹⁵ Mmà'àmbi à le n̄kwi'i ghu mbo mə, “Wò n̄ɣan̄abagilè! N̄u n̄ibù yĩ tsù à si mbòɣ yĩ kè jàkàsì yĩ fɛɛ mfi'isə a abù'ù a n̄jw̄iɣòɣ, n̄ɣhɛɛ ni yu a ntsũ n̄k̄i mə tâ ì no n̄k̄i aa ε? ¹⁶ Lâ, yê n̄i, a ni mu Abraham yĩ mò'o à ghuà yii mə Satan à le n̄kòò n̄i àtsan̄, ilòò n̄iɣhúm n̄tsò n̄ifwaa, a s̄i ku'ùnè mə mbə bi ketə atsan̄è yi ya a n̄jw̄iɣòɣ aa ε?” ¹⁷ A kwi'ĩ mè ma mùu ajan̄ aa, atu n̄ɣan̄k̄ibàà ji jya a le n̄d̄irè; bè bya b̄itsim bi tigè n̄doritə nlonj innù j̄i ȳeyerə jya mə à le n̄ghirè aà.

N̄iɣhàà n̄i n̄anaa nlonj abùrə m̄aɣhumè
(Mt. 13.31-32; Mk. 4.30-32)

¹⁸ Yesu a tigè n̄swonj mə, “Annù nif̄ə aburə a bə aa tsò àkè aa ε? Kè mbə mè figinè aa n̄i àkè aa ε? ¹⁹ A bə aa tsi'ĩ tsò àbùrə m̄aɣhum, yii mə n̄u à le n̄lògè n̄ɣhɛɛ mbwe'e a m̄úm n̄kya yu; a too n̄kò'o n̄tigə mbə ati, b̄isin̄ bi tigè n̄zi n̄ghùrè n̄i n̄d̄a jyaa n̄i n̄taà ji.”

N̄iɣhàà n̄i n̄anaa nlonj mbè'è àbaà
(Mt. 13.33)

20 Yesu a ku'ùsè òswon mə, “Mbê mē figìnè ànnù nifò Nwí aa nî àkè aa ε? 21 A bə aa tsi'í tsò mbè'è àbaa yí mə mànɣyè à le nìògè ònìjə a mum àbaa yí ghà'atè a ghirè àbaa ya a tìgè òkò'ò ògha'a ògha'a aà.”

Ntsunda yí kè'ètè wá

(Mt. 7.13-14,21-23)

22 Yesu à le mbù òghεε ntsyà a múm ìla'a jì wè bo bì jì kəkê, òndi'i nì òghàà nì Nwí ghu, a ajàn mə à le si kò'ò òghεε nì a Yerusalem aà. 23 Nù yí mɔ'ò a betè ghu mbo mə, “Taà, á ka yí yweenə tsi'í mbùmtè bē aa ε?” Yesu a kwi'i mə, 24 “Nì ka ògaansə mitì muu a òkuu nî òtsù nda yí kè'ètè wá; òlɔj mə bè bì ghà'atè ka yí kì ywe'etə a òkuu ghu, kaa wa'à bàjnè òzi a òkuu. 25 Nòò yí mə mbòj ònda à bìnnè mē òtsetə abà'à aa, bəə bɔj nì ka tìgə təə a abεε tìgə kwèntè nî abà'à ya i swonə nì mə, ‘Taà, òa'à bì'í kuu!’ Tà à kwi'i a mbo bù mə, ‘Kaa mē sè adìgə yí nì lo ghu aa zì.’ 26 Tà nì lɔginə òka òswonə nì mə, ‘bì'í le si jì òkii nno bì'inè, ò kii òndi'i nî ànnù Nwí a múm àla'a bì'í.’ 27 Là tà à swonə a mbo bù mə, ‘Kaa mē sè adìgə yí nì lo ghu aa zì. Nì lo ghuu a mbèε mē òghεε mba ògǎmbu'u ònnù jì bì!’ 28 Nì ka yí tìgə yè'ə i kurə nî mìsòjē muu, a noò yí mə nì ka yí yə Abraham bo Isaac nì Yakob, nî ògǎjntoo Nwí tsim tà tswe a mum nifò nì Nwí. Tà bì bàjnə ntii ghuu mfε'εsə a abεε! 29 Bè ka yí lo a mbi nsa'a noò bo bì a mbi ntso noò, a mbèè mbìtu bo bì mbintii, i zì tswe a atu atetè, i tìgə jì nî àdinà a múm ànnù nifò Nwí. 30 Yê, bè bì mɔ'ò bìi à nì bìlwi'í bì njìm tsìtsòj aa ka yí tìgə bə bìtsyà

bi mbïï, tâ bè bí mɔ'ɔ bïï mə à ni bitsyà bi mbïï tsítsòn̄ aa tâ bì tigə bîlwî'î binjîmè."

*Ajàn̄ yïi Yesu à le ñkòñə Yerusalem aà
(Mt. 23.37-39)*

³¹ Tsi'î maa noò baFarisai bí mɔ'ɔ bi le nzi a mbèε Yesu, ñswon̄ ghu mbo mə, "Lò faà mə ñghεε a adigə yi dàn̄ ñlon̄ mə Herod a lòɔ nzwitə wò."

³² Yesu a kwi'i a mbo bə mə, "Nì ghεε nswon̄ə a mbo nìmàn̄ ma nya mə, 'Yê, sïi mə fi'i izwî jî bi a ato'o bə, ñkîi ñghurə nì mighòô myaa, i ghεε ywe'e a yɔɔ, a ti bə nî ñjwi ji tarə, mə mǎñsə ifà'â ghâ.' ³³ Lâ mə tswe nì ñghεε nì mbïï sii, bo a yɔɔ, nî ñjwi yïi ñ yòñtə aà; kaa a sî tsinè mə mbə bi zwitə ñgǎñntoò Nwî a adigə dàn̄ ñtsyatə a Yerusalem. ³⁴ Wεε, Yerusalem! Yerusalem! O zwitə ñgǎñntoo Nwî, ñtumtə nî bè bïi mə bi too a mbo wò aa nì ñgò'ò! Nğàà jî ghà'atè mə lòò mē mə mə ghotə bɔɔ buu tsǒ mə mǎñgu a ghotə bɔɔ bi a ñji'i mibǎ yuu aa, kaa nì wa'à bïi. ³⁵ Yê nì, bi mè'è mə ndâ yùù. Mə swǒñ a mbo bǔ mə, kaa nì ka wa'à gha bù ñyə nywe'e a noò yïi mə nì ka yï tigə swon̄ə nì mə, 'Bî'inè gha'asə yu wa yïi mə a zî nî ñkúm Mmà'àmbi aà!' "

14

*Ajàn̄ mə Yesu à le ñghurə ñú yï mɔ'ɔ yïi mə nú
yï ñ le ñkò'okə aà*

¹ A bə nî ñjwîñgòn̄ yî mɔ'ɔ Yesu a ghεè a ñji a nda ñsa'à àla'a yï mɔ'ɔ mə à le mbə ñú baFarisai, à tswè mē ghu aa, bi ka ñkəənsə nïi. ² Nù yï mɔ'ɔ à le ntswe ghu mə nú yï ñ le ñkò'okə, ³ Yesu a

betè ñgǎñdi'i nòñsè bo bì baFarisai bìi mē bì le ntswe ghu aa mē, “Nòñsè à laa ndi'i mē mbē bi ghurè ñù a ñjwíngòñ kè ñgan aa ε?” ⁴ Bo tswé waa atsitsi kaa wa'à akwi'i fâ. Yesu a lògè ñù ñìghòò wa ñghùrè yi ntigè nswon mē tâ à ghεε yi. ⁵ Yesu a tigè ñswon a mbo bo mē, “Ñù ñìbù à tswe ghu mē mbē mú yí kè m̀b̀on yí wó a m̀ǹǹ àtaa a ñjwíngòñ kaa a wa'à bùrè ñwanşε ñghèè mfi'isè aa ε?” ⁶ Kaa bì le ñwa'à ñí àkwi'i ñí àbetè ma yú tswé.

Annũ nsigisè ibii nu a nsye bo bì ñka ñkwerè bìgì.

⁷ Yesu a ghεè ñí m̀b̀ii ñnaa ñìghàà ñí ñánaa a mbo bè bya bìi bì le ntwonə waa wa nda aa, ñyonə ajàn yíi mē à le nyə bo tso'ò ñí ìlən jí kò'ònè a ntswe ghu aa, nswon a mbo bo mē ⁸ “Mbē ñù a twonə gho a adigə adinà ñiyɔ'ɔ, ò tsuu ghεε tswe ñí àlən yí kò'ònè, m̀b̀i'ì ñù yíi mē à kò'ònè ntsyàtè gho aa, a bú ñyon; ⁹ bon ñù wa mē à kà'a adinà ya ntwonə ghuu yu b̀ts̀imè aa, à ka zí a mbo wò swon mē, ‘B̀imè mfa alən ya a mbo ghuà ñù’, bon ò ka b̀imè maà noò ñí àdirə atu a ntswe ñí àlən yíi mē kaa a s̀i kɔ'ɔnè aà. ¹⁰ Lá mbē bì twonə gho a adigə adinà, ò ghεε ò tswé ñí àlən yíi mē a tswe a ñim kaa wa'à kɔ'ɔnè aà, ta bεε mē mbonə àdinà wa a zi nyə gho, bon à ka swon a mbo wò mē, ‘Nsú ghà, kɔ'ɔ ntswe ñí àlən yí ñènè yí’; maa noò bon bì ka fa aghu'usè a mbo wò a t̀it̀i bè bìi mē bú bo ka tswe wa atu atètè aà. ¹¹ Nlon mē ñù ñ̀ts̀im yíi mē a ñee ñí ñú

yì aa, bi ka sigisè yi, nù yìi mē a bànṅnè òsigisè nî ìbii nù yi a nsyè aa, bi ṅentè yi.”

¹² Yesu a ghèè nî m̀bii òswon a mbo nù wa mē à lɛ ntwonɔ yi mē tâ à zi nji aa mē, “Mbè ò ka ntwonɔ bē a adigè adinà, ò tsuù tsi'ì ìkà'â jo, kè bɔɔ bi maà bo, kě ṅǎṅgwè'ê jo, kě ṅǎṅmbèè òdùgè jo jì wè i twonɔ. Nlon mē ò bē ghìrè ma la bon bo ki ṅkà'â yaa adinà ṅki ntwonɔ ghò, tâ ma ya a bē m̀itunì m̀ò. ¹³ La mbè ò ka'a adinà, ò twòṅ ṅǎṅêfum, b̀ìtsèṅkèrè, b̀ìbwènkè bo b̀ì b̀ìfè'èṅè. ¹⁴ O bē twon ṅjàn bē ma jù bon ò ka tswe nî m̀bɔɔnè, nlon mē kaa mbè bi wa'à nî àyòò tsu a ṅghìrè a ntwu wò ghu aà. O ka yì kwèrè m̀itunì m̀i afà'â m̀ò wa noò mē bē b̀ii mē ìnnù jyaa i tsinè bi ka yì yweenè nì ǹwo aà.”

*Nìghàà nî nanaa nlon adinà yì wè
(Mt. 22.1-10)*

¹⁵ Nù yì m̀ò'ɔ yìi mē bo b̀ì Yesu lɛ ntswe wa atu atètè nji aa à yù'ù mē annù ya mē Yesu à lɛ nswonɔ aa, òswon a mbo Yesu mē, “Mbɔɔnè a mbo nù yìi mē à ka yì jì abaa a m̀ùm ànnù nifò Nwì aà!”

¹⁶ Là Yesu a swon ghu mbo mē, “Nù yì m̀ò'ɔ à lɛ ṅkà'a adinà yì wè òntwon bē b̀ì ghà'atè; ¹⁷ ṅjwì adinà ya i kù'ù m̀è, a toò ṅǎṅfà'â jì nswon mē tâ bo ghèe a mbo bē bya mē b̀ì twonɔ waa wa adigè adinà aa, òswon mē, ‘Zi nì; noò ǹjì adinà ya à kù'ù m̀è.’ ¹⁸ La bo b̀ìtsim, yì m̀ò'ɔ, yì m̀ò'ɔ, b̀ì lɔg̀nè ṅka nswonɔ nî ìnnù j̀ii mē i ghìrè mē kaa mbè bo wa'à zì aà. Yì ǹtsyàm̀bii a swon ghu mbo mē, ‘Mè yuu àbwènè nsyè yà, ǹtswe nî ṅghèe ǹlèntè; mè bù'ù m̀bo mē tâ ò ghèe nswon a mbo

Taà ghò mə kaa mè ka wa'à zǐ.' ¹⁹ Yǐ mò'ɔ a swon yǐ ngaa mə, 'Mè yuu bǐkau bǐ nligè ñsòò bi ñighum ñtswe nǐ ñghεε ñlèntê; mè jəŋnê, ghεε nswon ghu mbo mə kaa mè ka wa'à zǐ.' ²⁰ Yǐ mò'ɔ a swon mə, 'Wa mè yò'ɔ ngwê ghà, kaa mânjǐ ñzi kaa a wa'à bê.'

²¹ Ngànàfà'à wa a biì ñkε'εnə ñnnù tsim a mbo Masà yǐ, ñtôn yǐ i lwí, a swon a mbo ñgànàfà'à wa mə, 'Wànşə mfε'ε ñghεε a itu mǐnfǎŋnè bo bi a itəð ñdorə itsim a mûm ñjò'ò àla'a, ñtwoŋ ñgànəmfum ñi bǐtsəŋkərə, ñi bǐfə'ənə, bo bi bǐbwènkə.' ²² Ngànàfà'à wa à ghèè mē mbiì nswon mə, 'Taà, wa ànnù yǐ mə ò swon mə tâ mè ghεε ñghìrè aa, mè ghìrè mē, lâ àbwarə a burə a mbo bè bǐ ghà'atə.' ²³ Masà wa a ghèè nǐ mbiì ñswon a mbo ñgànàfà'à yǐ wa mə, 'Ghèè nǐ ñyaa itsim bo bi a mum mǐfu'u mǐtsim, ñgaansə bē biì mə ò yə aa mə tâ bo zi, ta tâ ñdâ yà ñ luu.' ²⁴ Mè swon tsi'ǐ annù ñikon a mbo wò mə, kaa ñù wa yǐ tsù mə bi kǐ fòo ntwoŋə aa kaa à ka wa'ǎ ayoo wa adigə adinǎ mè ywe'etə."

Ajàŋ yǐi mə a tşyanə a mbə ñgànəyəgənnù Yesu aà
(Mt. 10.37-38)

²⁵ Nnòò bē i lε si yòŋè ñi a ñjim Yesu; a karikè yi nswon a mbo bo mə, ²⁶ "Nù à bə ki yòŋè nàa, ñ tuu taà yǐ, ñ ñdè yǐ, ñ ñgwê yǐ, ñi bɔò bim ñi bɔɔ bi maà yi bǐ bǎŋnè ñi bǐ bǎŋgyè i tuu, ñ tuu ibiì nú yi yumbon, ñ kii tuu bon kaa mbə wa'ǎ ñgànəyəgənnù ghà bē. ²⁷ Nù yǐi mə à sǐ ati bǎŋnè

bàŋŋê yi be'è ñka nyoŋə nàa laa, kaa m̀bə wa'ă ñgànyəgənnú ghà bê.

²⁸ Nloŋ mə ñù nìbù yïi mə a lòc mbɔc ñdânìkàn kaa wa'ă fòò ñtswe a nsye, ñtan̄tə ndùu njoo jii mə yu ka màŋsə nda ya ghu mbɔŋ ǹlògìnè aa, à nî wò ɛ? ²⁹ A bə tuu maa ajàn̄ tan̄tə, i b̀an̄nə fòo tumə atsənda, tsuu ñghèè nì m̀bii a màŋsə ñda ya i zi, bɔŋ bə b̀ìtsim bii mə bi yə nda ya aa bi ka ki wyè n̄ii, ³⁰ i swon̄ə ni mə, 'Ñù ghú à k̀ì l̀ògìnê ñghùrê ñdà, i tsyà m̄ê yi a mmàn̄sê.'

³¹ Kè m̀fò yí mò'ɔ à tswe ghu mə mbə a ka ñghèe a mmà'á ñtsò bó m̀fò yí mò'ɔ, kaa wa'ă a nsye tswê, ñtan̄tə mə mbə yu logè b̄ě ntsù'ù ñighum mmirə ñgha'a a m̀fò yí mò'ɔ yïi mə à tswe nì b̄ě ntsù'ù mighum mi mbaa aa ɛ? ³² Mbə a yə mə mbə yu wa'ă gha'a, bɔŋ à ka too b̄ê a noò yïi mə m̀fò yí mò'ɔ wa à b̀urə a sà'a agha'a aa, mə mbə yu tsu'unè ñtsò wa, tâ bo yu tswe n̄i m̀bɔcñê. ³³ Mè tigè ñswon̄ə ni a mbo bù aa mə, ñù tsù yïi mə à s̄i njòò tsim jii mə à tswe ni ju tuu aa, kaa m̀bə wa'ă ñgànyəgənnú ghà bê.

*F̀ingwan̄ f̄i mə kaa f̄i s̄i l̄i aà
(Mt. 5.13; Mk. 9.50)*

³⁴ "F̀ingwan̄ fi bɔŋè; Lâ m̀bə f̀ingwan̄ fi tuu n̄ii b̄i ki l̄i, bɔŋ bi ka tigè b̄i ghìrə aa mə akə tâ f̄i b̄i ka n̄ii aa ɛ? ³⁵ Fi bə tuu b̄i ki l̄i bɔŋ kaa f̄i s̄i n̄i àfà'ă bú ñtswe; kaa wa'ă k̀ì ñku'unə a nn̄iŋ a nsye bo b̄i a bɔ'ò ñtsà'à. Ñù yïi mə à tswe n̄i ñtòŋnè a nyu'u aa, tâ à yu'u."

15

Mbɪnjɛrɛ yɪ mɛ ɪ bwɛ aà (Mt. 18.12-24)

¹ A le mbɛ a nɔwi yɪ mɔ'ɔ, ŋgǎŋkwɛrɛ bɪtaksɪ bo bɪ ŋgǎŋghɪrɛ innu jɪ bɪ zɪ ntswe a mbɛɛ Yesu a nyu'u innu jɪi à le sɪ swon aà. ² BaFarisai bo bɪ ŋgǎŋndɪ'i nɔŋsɛ ká nnurɛkɛ nswonɔ ni mɛ, “Mbâ ghú à lògè nî ŋgǎŋghɪrɛ innu jɪ bɪ bo bo jɪ!” ³ Maa ajàn, Yesu a tigè nnaa nighàà nuà a mbo bo:

⁴ “Aa ghuu ŋú nɪbù yɪi mɛ mbɛ a tswe nɪ mɪbɪnjɛrɛ jɪ ŋkhɪ yɪ fùùrɛ, bɛɛ mɛ yɪ mɔ'ɔ bwɛ, bon à ka wa'à mà'àtɛ jya mighum mi bù'ú ntsò mbù'ú a atu nta'a, ŋghɛɛ ŋka nɔɔ ya mɛ ɪ bwɛ aa, nywe'e noò yɪi mɛ à ka yɛ ma ya aa ɛ? ⁵ Bɛɛ mɛ a yɛ, a ŋɛɛ nnɔŋsɛ a abɛ'ɛ yu, ntigɛ ndoritɛ. ⁶ Ntigɛ ŋkwɛɛ a ndùgè, ntwon ika'à jɪ bo bɪ bàmbɛɛ ndugɛ bi, nswonɔ a mbo bo mɛ, ‘Bɪ'inè ka ndoritɛ nlon mɛ mɛ yè mɛ mɪbi yà ya mɛ ɪ le mbwɛ aà’. ⁷ Mè swonɔ a mbo bù mɛ a kɪ mbɛ aa tsi'ɪ ma mùu ajàn, nɪdorɛ nɪ ghà'àtɛ ka tswe a aburɛ mɛ mbɛ ŋù yɪ mɪbi yɪ mɪfùùrɛ a bɛŋkɛ ntɪi yɪ, ntsyatɛ àjàŋɛ bɪ doritɛ nlon bɛ mighum mi bù'ú ntsò bù'u bɪi mɛ ànnu yaa a tsinɛ kaa bo wa'à nɪ mɪbɛŋkɛ mɪntɪi myaa bù ntswe aà.

Aba'atɛ ŋkabɛ yɪi mɛ a le mbwɛ aà

⁸ “Kè à nɪ ghuu mɔŋgyɛ mɛ à tswe nɪ ɪbà'atɛ ŋkabɛ jɪ jɪ nighum, bɛɛ mɛ yɪ mɔ'ɔ a bwɛ, a wa'à lâm kosɛ nyɛ'ɛ ndâ yɪ, nnaŋsɛ ŋka nɔɔ nywe'e noò yɪ à ka yɛ aa ɛ? ⁹ Bɛɛ mɛ a yɛ, a twôn ɪkà'à

ji bo bì bambèè òdùgê bi bi zî, a swon a mbo bo mæ, 'Bî'inè ka ndoritè òlon mæ mè yè mè òkabè yà ya mæ ì le mbwε aà.' ¹⁰ Mè swònə a mbo bù mæ à kî mbə tsi'î a ηgîη ηgîη mæ, nîdorə ni tswe a aburə a mbo baangel bi Nwî òlon ηû ηghîrê ònnù jî bi yî m̀fùùrè yîi mæ à bènəkə ntîi yi aà."

Mûmbâηnè wa yîi mæ à le mbwε aà

¹¹ Yesu a bú ηghεε nî mbîi òswon mæ, "Nù yî mò'ò à le ntswe ni bɔɔ mbâηnè bi baà. ¹² Yî òkègə a swon ghu mbo mæ, 'Taà, yàtə njoð jo mfa jîi mæ ò tswe nî m̀fa a mbo mè aa tsîtsòηè.' Taà waa wa a tigè òyatə njoo jya a titîi bo. ¹³ Njwi jî tsu i ghè mæ kə tsyá, mu yî kègə wa a ghotè jîi njoo jya mfèè, òlogə òkabə yî m̀fε'ε ηghèè yi a atoo asà'a agha'à, nta ηgi'i nî òkabè yî ya, nji nî m̀bi ghu. ¹⁴ Nòò yîi mæ òkabə yî ya òtsim ì le mmε aa, m̀kwènè yî òtîi a kuu wa ala'a, a tigè òkarə nɔɔ nî àyoo yî jî kîkəη, ¹⁵ ηghεε ntsi'i ηû àla'a wa yî mò'ò, mbu'u mbo ghu mbo mæ tâ à logə yî nî ηgànàfà'à yî. Nù wa a logè yi ntoo a múm òsòo yu mæ à ghεε ηka nje'ε bîkwînyàmê bi. ¹⁶ A le si yè'ètə mæ bon yu jî ntsà'à bî kwînyàm jyâ, la kaa ηù wa'à ghu mbo fâ. ¹⁷ A leè mbə ni a njwi yî mò'ò, àtú yi a tɔη, a swon mæ, 'Ǹgànəfà'à Taà tsi'î tsim i tswe nî m̀ji a nji mi gha'à nî waa, lâ mè tswê faà m̀banə òkwo nî òjî ghu! ¹⁸ Mè ka bîinè i kwεε ghèè a mbèε Taà ghà, i swon gho mbo mæ, "Taà, mè ghîrê òbi a nsi mi'i Nwî bo bì a mbo wò: ¹⁹ Kaa mè sî ku'ùnè mæ mbə ò twonè gha ni mú ghò yî m̀bâηnè; tigə nlogè gha bə tsi'î tsò ηgànàfà'à

ghò yí mò'ò." ' 20 A le ntigè mbiinè ñka ñghεε a mbèε Taà yí wâ. Lâ nòò yíi mē à le mburè tsi'í a sà'a agha'a aa, Taà yí wa a yé yi, ñko mìlìñnè yí, ñkhè ñghèè ñkotè yi a ntsüntii yu, ñnɔñ mighèñê mi.

21 Mu wa a swon ghu mbo mē 'Taà ghà, mē ghìrê ìbi a nsi mi'í Nwì a aburè, ñki ñghìrè a nu wò; wa kaa mē sì ku'ùnè mē tâ ò ka ntwonè nàa nì mù ghò.' 22 La taà yí wa a bâñnè ñswon a mbô ñgãñfà'â ji mē, 'Nì wanşè nzi nî àtsè'è yí bòn bɔñ ya, mmà'â ghu nû; ñki ñwε'ε nì a karè ghu mbo, nî ñtam ghu mikòrè; 23 Zí nì nì kau wa mē bi nanşè nje'ε a fañ mfañ aa, ñwa, tâ bí'inè ji, ñka ndoritè; 24 ñlon mē mù ghà ghû à le ñkwo, à bú ntswe fu ntii; à le mbwε, bi bù mē ñyè yi fu.' Bo le ntsu'u ntigè ñji ndorè.

25 "A le mbè maa noò aa, mu yí ndii wa a tswé a afò; nòò yíi mē le ñkwεε ñka nywe'e a mbèè ñdùgè bo aa, nyu'u ajàn mē bi yèè nî ñkòò m̀bu'u nî ñgòò.

26 "A twonè ñgàñfà'â wa yí mò'ò mbetè yi mē, a fè'è ànnũ akè le. 27 A swon mē, 'Mu maà ghò wa à ghìrê ñkwεε, taà ghò a tigè ñwa a kau wa mē bi le nnanşè nje'ε a fañ aà, ñlon mē à le mbù ñkwεε ñkuu sigìnè aà.'

28 "Mu yí ndii wa à le nlwìsè ntɔñ, ntuu ñkuu a ndùgè bo. Taà yí wa a fe'è ñghεε ntsi'í yi ñka nlètè mē tâ à kuu. 29 A kwi'í a mbo Taà yí mē, 'Yê, mē nwùgè mē nû ya mfa'a a mbo wò nì ñdùu ilòò jì ghà'atè, kaa mē leè ñwa'á atu a mbo wò tii; lâ kaa ò leè ñwa'á tsi'í mù mbi yí ñkè'ètè a mbo mē fa mē ta mē wa ta bí'í bì ñkà'â jya kurè

ηκα ndoritə. ³⁰ Lâ mû ghò ghû, mə à le nlògə njoò jo nghèè bo bì ìkwarè tâ ìngi'i ghu aa, à tì mə ti kwεε aa, ò wá kaù wa mə bì le nje'ε a faη faη aà!' ³¹ Taà yĩ wa a swoη ghu mbo mə, 'Mû ghà, ò tswe aa tsi'i bì'ò binòò bìtsimè, òjòò jyâ tsim i kî mbê jô. ³² A ghìrə mbòη mə tâ bì jì ηka ndoritə, òlòη mə mumaà ghò ghû à le ηkwo, à bu ntswe ntii; à le mbwe bì bú òyə yi.' "

16

Ngàηnlèntê òjoo yĩ òtsyèsè

¹ Yesu à ghèè nî mbïi òswoη a mbò ògãnyəgənnù jì mə, "Ngàηkabə yĩ mò'ɔ à le ntswe ghu, yĩ mə à le ntswe nî ògàηàfà'à a lèntè nì òjòò jì. Bì zì òkε'enə a mbo ògàηkabə wa mə kaa ògàηàfà'à wa kaa à le sì wa'à nì òjòò jì jya sigìnè lèntè, òkii nta nî ògi'i nî òkabə yĩ. ² A twoηè ògàηnlèntê òjòò yĩ wa mbetə yi mə, 'Yuà ànnù mə mə yù'u nloη ηgàà yò aa à nî àkè aa ε? Zì nî àηwà'ànè òndi'i ajàη mə o lèə òjoo jya, nniηtə ghu aa tâ mə yə. Kaa ò ka wa'à nî mbïi ghèè a nlèè òjòò jâ.' ³ Ngàηnlèntê òjoo wa a swoη a atu yu mə, 'Mè ka ghìrè aa mə akə mə Taà ghà a lòɔ ηkwεrə àtú àfà'à yú a mbo mə aa ε? Kaa mə sì nì mètii tswé a ntoη idigè; àtú ya a kii òdirə mə mbə mə ghèè òka nlòɔ nî òjòò. ⁴ Mè zì ànnù yĩ mə mə ka ghìrè, mə tâ bè ka ηkwεrə gha a mla'a bo ajàη mə mbə bì fi'i gha a afà'à.' ⁵ Maa ajàη, a twoη ògàηmìkarə mì taà yĩ wa yì mò'ɔ yì mò'ô. Mbetə a mbo yĩ òtsyàmbyi mə, 'O tswa Taà ghà aa nì àkè aa ε?' ⁶ A kwi'i mə

‘Nî ñkà'à miwure ñkhi yî fùurè.’ A swon ghu mbo mæ, ‘Aâ àñwà'ànê yô a yuà, wàñsê nzi ntswe a nzye, ñkwensê mbàñnê ñwà'ànê mæ o tswa nîi laa nî ñkà'à miwure mighum mi ntaà.’

⁷ Ntigê ñghεε nî mbïï mbetê a mbo àyòntê mæ, ‘O tswa Taà aa nî àkè aa ε?’ A kwi'i mæ ‘Nî ñkà'a ansañ ñkhi yî fùurè.’ A swon ghu mbo mæ, ‘Aâ àñwà'ànê yô a yuà, bàñnê ntigê ññwà'ànê ghu mæ o tswa nîi aa nî ñkà'à ànsañ mighum mi nifwaa.’

⁸ Tâfà'a yî wa à le mbeentê ñgàñàfà'a yî yî mbi mà ghû nlon mitsyè mîi mæ à le ntswe nî mu aà. Nî yê mæ bè bi mbi bù bi tswè nî mitsyè a ñghirê jyaa innù ntsyatê boo bi Nwî bii mæ bi tswè a mûm ñkà'a aà.”

⁹ Yesu a ghεè nî mbïï ñswon a mbo bo mæ, “Nî ka ñghirê ñka'a juu nî ñjoo mbi jù ta a yi mbi'i a mbèε bù bi kwèrè ghuu a mîla'a mîi mi lwi'i nîñkon aà.

¹⁰ “Nù yîi mæ à fà'a nî ñtîi yi tsîm nî ñjoo jîi mæ kè'etê aa, à zî àjàñ yîi mæ mbê yu kî ñlentê njoo jîi mæ i gha'atê aa nî ñtîi yi tsîmè; nù yîi mæ a jî ñkòbè nî innù jî kè'etê à ka kii jî ñkòbè mæ mbê bi ma'atê mæ tâ à lentê njoo jî wè. ¹¹ Mbê a bê mæ kaa nî si njoo mbi jù nî ñtîi ghuu tsîm lentê bon mbê bi tigê mma'atê mæ tâ nî ka ñlentê njoo annù ñikon jîi mæ à nî njoo aburê aa mæ akê aa ε? ¹² Mbê nî tuu njoo ñû dàn nî ñtîi ghuu tsîm kî lèntê, bon nù yîi mæ à ka fa ghuu nî ñjoo jîi mæ à nî juu aa à nî wò aa ε?

¹³ “Kaa mbê ñgàñàfà'a à wa'a a mbo bità bi afà'a bi baa ka mfa'a; nlon mæ à ka bàà yî mò'ò i

bàŋnə kòŋ yĩ mò'ò; kə a kâ mfa'a a mbo yĩ mò'ò nĩ ñtìì yì tsìm, mbaŋnə ntsa'a nì yĩ mò'ò. Kaa mbə ò wa'á a mbo Nwĩ bo bì a mbô ñkabə ka mfa'a."

Mìghàà mi Yesu mĩ mɔ'ɔ

¹⁴ BaFarisai, bii mə bi le ñkǎŋ ñkabə si'i si'i aa, bi yù'ù mē ma yuù ànnù mə Yesu à le nswon aa, ñwye waa. ¹⁵ La Yesu a swon a mbo bo mə, "A nì bù bii mə nì lòò ndì'i mə ànnù yuu a tsinə a nsi mi'i bè aà, lá Nwĩŋgòŋ à zi mìn̄tìì muu; ñlon mə ànnù yii mə bàmisòŋ bi mòòntè nì mə à nì ànnù yì wè kè ñki mbə ayoo atìndùù aa, à bàŋnə mbə ayoo yii mə Nwĩ bàà aà.

¹⁶ "Bìnòŋsè bi Moses bo bì ìnnù jii mə ñgǎŋntoo Nwĩ i le ñŋwà'ànè aa, i le si sa'a bè ñkò'ò nywe'e aa a noò Jon; ñlòginə maa noò, ànnù yii mə bi tigə nswonə aa à nĩ ñtoo yì ñsigìnè ya nlonə annù nifò Nwĩ yii mə bi làansè aà. Bè bitsim bi gaansè nì mìn̄tìì myaa a ñkuu ghu nĩ àdà'à. ¹⁷ Lá a yaŋsə a mbo abùrè bó ñsyè a ntsyâ, ñtsyatə mə mbə bi bwesè tsi'ĩ muntsĩrê ànnù a mum nòŋsè."

¹⁸ "Mbə ñumbâŋnə a fi'i ñgwê yì a nda yu mbu nyo'ò yì dàn boŋ à ghìrə aa annù mǎghàbè; ñumbâŋnè yii mə à yò'ò mǎŋgyè yii mə ndoò yì à fùrə aa, a kí ñghìrə aa annù mǎghàbè.

Annù ñlon ñgàŋkabə bo Lazarus

¹⁹ "Ñgàŋkabə yì mò'ò à le ntswe ghu yii mə à le si wé'ε nĩ ìtsè'ə atìndùù jii mə i le mbòŋ mbòŋ aa, ñki nnaŋsə nji n̄ii tsi'ĩ sigìnè a njwĩ tsimè. ²⁰ Ñgàŋáfumə yì mò'ò yii mə ìkũm yì i le

mbə Lazarus, ìlà'à i luu ghu nu aa, à le si nònè ghu ntsùbù'ù, ²¹ nyə'ətə mə mbə yu kâ n̄syə n̄i ñkùgè m̄iji j̄ii mə i le si lò a atu atetə ngàṅkabə wa ṅwòkè aa n̄ji; m̄bu ṅghèè ghu, mbu i le si z̄i ñlwa n̄i ìlà'à ji jyâ. ²² Ngàṅafum wa à le ṅkwo baangel bi logè yi ṅghɛɛ n̄i ghu a mbɛɛ Abraham. Ngàṅkabə wa à le ṅki ṅkwo bi twinè yi; ²³ a sigə ṅghèè a ala'a b̄iku bi b̄ə n̄tigə nyə n̄i ṅgi'i ghu. A tswè m̄ə ghu aa, ṅɛntə mi'i mi nyə Abraham a sà'a agha'a, Lazarus a tswè ghu mbɛɛ. ²⁴ A yè m̄ə, n̄twon̄ tsi'i n̄it̄i m̄ə, 'Taà ghà Abraham, ko m̄il̄ɛn̄è ghà n̄too a Lazarus t̄a à tsutə m̄usw̄ɛb̄o ȳi a m̄um̄ ṅk̄i n̄zi n̄tsut̄ə aləə ya ghu; n̄lon̄ mə m̄ə burə n̄tswe tsi'i a m̄um̄ ṅgi'i ȳi ṅwè f̄aa m̄um̄ m̄o'ɔ.'

²⁵ "Lâ Abraham a kwi'i ghu mbo mə, 'Mû ghà, ò wà'atə mə a m̄um̄ n̄tsw̄ɛnt̄i yò ò le n̄tswe n̄i ṅjoo j̄i sigin̄ə, Lazarus a b̄aṅn̄ə nyə n̄i ṅgi'i; lâ tsits̄on̄ à tswe a m̄um̄ ìb̄on̄, m̄fwetə falà, ò b̄aṅn̄ə ṅkurə n̄i ṅgi'i. ²⁶ Lâ m̄bu ṅghèè ghu, ma mù'ù àtaa a tswe a tit̄i bi'i n̄i wò, ṅkin̄ə n̄i mə t̄a ṅù tsuu faà lõ d̄aṅsə z̄i a mbɛɛ wò; t̄a ṅù tsuu fyaa njii i lõ k̄ii d̄aṅə z̄i faà.' ²⁷ Ngàṅkabə wa a swon̄ mə, 'Taà ghà, mbə a bə la bon̄ mə bù'ù m̄bo a mbo wò mə ta ò too yi a mbo b̄oo bi maà, ²⁸ n̄lon̄ mə m̄ə tswe n̄i b̄oo bi maà bi n̄taà, mə mbə a ghɛɛ ṅwa'asə waa, mb̄i'i bi ȳi ṅki zi ṅkuu f̄aa adigə ṅgi'i mə m̄ə tswe ghu aà.' ²⁹ La Abraham a kwi'i ghu mbo mə, 'Bo tswe n̄i àṅwà'ànə Moses bo bi j̄i nḡaṅntoo Nw̄i, a bon̄ mə t̄a bo ka nyu'u ann̄u ȳii mə i swon̄ə aà.' ³⁰ Ngàṅkabə wa a ghɛɛ n̄i m̄b̄i n̄swon̄ mə, 'Ngan̄, Taà Abraham; ṅù à

bə lǝ fàa ala'a bìku bi bē ghèè a mbo bo boŋ bo ka bəŋkə mîntîi myaa.' ³¹ A kwi'i ghu mbo mə, 'Mbə bo tuu annù yîi mə Moses bo bi ñgǎŋntoo Nwî jya swoŋ aa ki yu'u, boŋ kaa mbə bi wa'ǎ kî nîbii, mə mbə ñù à tɛ'ɛ nlo bə a ala'a bìku bi bē ñzi ñghàà a mbo bo.' "

17

Nù yîi mə à ghìrə ibi aà
(Mt. 18.6-7,21-22; Mk. 9.42)

¹ Yesu a bu nswoŋə a mbo ñgǎŋyogênnù ji mə, "Ïnnù jîi mə i kwà'ànə bē mə bi ka ñghìrə ibi aa i tswe nî ñzî, lâ ñgi'i yî ñwè a a nu ñù yîi mə i tsyà ghu ñjîm ñzî aà! ² A boŋ aa mə boŋ bi kwerè ñgò'ò àbaa ghu ntəŋ, mma'a yi a ñkî miyaa, ntsyatə ajàŋ yîi mə mbə bi ma'atə a ghìrə, ñù yî ñkègə ghu yi mò'ò a ghìrə ibî. ³ Maa ajàŋ, nî ka ntsyəsə ghuu.

"Mbə mumaà ghò a fansə annù a mbo wò, ò wenə yi, a bəŋkə ntîi yi, ò li'înə ibî yi. ⁴ Mbə a fansə annù a mbo wò ñгаа ji sàmbaa a njwi yî mǝfùùrè, ñkî ñka nzi tsi'î ñгаа tsîm ñswoŋə nî mə, 'Mè jəŋnə, mè ka kwensə, li'înə ifansənnù jyâ,' boŋ ò tswe nî ñli'înə ifansənnù ji."

Annǝ abiintîi

⁵ Ñgǎŋntoo Mmà'àmbi jya i lɛ swoŋ ghu mbo mə, "Ghìrə mə tâ àbîintîi yî'i a ku'usə ñgha'atə!" ⁶ Mmà'àmbi a swoŋ a mbo bo mə, "Nî lɛ mbaa ntswe nî àbîintîi tâ à gha'atə mbə tsi'î tsǝ àbùrə mǝghum, bəə boŋ mbə nî swoŋ a mbo àtî ajòò

yü mə, 'Dunə nlo ntigə ɲghɛɛ ntəə a mûm ɲkî miyaa!' A yu'unə ghuu.

Annù yï ɲgàɲàfà'à à tswe nì ɲka ɲghìrə àà

⁷ “Mbə ɲù nìbù yï mò'ɔ a tswe nì ɲgàɲàfà'à yï yï mə a ligə nsoò yï, kə òtsee nî mbî ji, mbə a lo a afò ɲkwɛɛ, boɲ à ka swon ghu mbo aa mə tâ à wəɲsə nzi ɲji aa ε? ⁸ O ka wa'à bəɲnə nswon aa bə mə, 'Wəɲsə nlaa mijî ma mî ɲkwêfò, ɲwɛ'ε atsə'ə afà'à ɲzi ntsyàsə mijî mya ta mə ji ɲkî nno mbɔɲ tâ ò ghɛɛ ɲji moò mijî ɲkî nno aa ε?' ⁹ O ka tɛ'ε baa fa tsi'ï miyà ghu mbo nlon mə à ghìrə nyu'unə gho, ɲghìrə annù ya mə ò ghìrə nswon aa ε? ¹⁰ A kî mbə aa tsi'ï ma mùu ajàn a mbo bù; nì yï ɲghìrə innù tsim jii mə bi swon mə tâ nì ghìrə aa, nì swonə bə mə, 'Bî'ï bə aa tsi'ï ɲgàɲəfà'à; bî'ï ghìrə aa tsi'ï ànnù yï mə bî'ï tɛ'ε ntswe nî mfà'a aà.' ”

Ajàɲ yï mə Yesu à le ɲghùrə ɲgàɲêkikwen ji nighum aà

¹¹ Nòò yï mə Yesu à le si kɔ'ɔ ɲghɛɛ nì a Yerusalem aa, à le ntsyá a titì Samaria bo Galilea.

¹² A le ɲghèè ɲka ɲkuu a mum àla'a yï mò'ɔ ɲgàɲêkikwen ji nighum i zî ntsi'ï yi, ntəə a sà'a agha'a, ¹³ ntonnə nswon mə, “Yesu, Masa, ko mîlɲnə yï'ï!”

¹⁴ Nòò yï mə à le nyə waa laa nswonə a mbo bo mə, “Nì ghɛɛ ndì'ï mibì mi nú muu a mbô ɲgǎmà'a Nwî.” Bo kà mē aa ɲghɛɛ aa mibì mi nú myaa mi laà.

¹⁵ ɲù yï mò'ɔ a titì bo, à tì mə yə mə nú yï ì làa aa, mbu ɲkarə mbiì, ntonnə ɲgha'asə nî

Nwí. ¹⁶ Nsìgə ηwo a mikòrə Yesu, mfa mbi'ikè ghu mbô. Nù ma ghú à ɛ mbə ηú baSamaria. ¹⁷ Yesu à yè mē laà aa mbetə mə, “Tigə mè ghìrə nghùrə aa bè bi nighum aa ε? Bè bi bù'ú bi fê aa ε? ¹⁸ A ghìrê àkè mə tâ à tigə mbiì tsi'í nù atoo ghù a mfa mbi'ikə a mbo Nwí aa ε?”

¹⁹ Yesu à ɛ ntigə mbu nswon a mbo nù atoo wa mə, “Bìinə ηka nghèè ghô; wa àbiintì yo a ghìrè mē ò tì.”

*Nòò yìi mə ànnù nifò Nwí a ka yí zì ghu àà
(Mt. 24.23-28,37-41)*

²⁰ BaFarisai bí mò'ɔ ɛ mbetə noò yìi mə ànnù nifò Nwí a ka yí zì ghu aa a mbo Yesu, a kwi'i a mbo bo mə, “Kaa annù nifò Nwí a ka yí wa'à kà nzi aa nì ilènsè jìi mə bi yə nì mi'í. ²¹ Kaa nù tsù à ka yí wa'à kà nswonə nì mə, ‘Yê, á yuà!’ kè, ‘Yê nì, á yì!’ nlon mə ànnù nifò Nwí a tswe a titì bù.”*

²² Yesu a bú nswon a mbo ñgǎnyəgənnù jì mə, “Nòò yì mò'ɔ a zì mə nì ka yí kì yè'ètə a nyə Njwi Mu Nù ya yí mò'ɔ kaa wa'à yê. ²³ Bè ka yí tswe ghu mə bi ka yí tigə swonə a mbo bù mə, ‘Yə fii!’ kè ‘Yə faà!’ Lâ nì tsuu waa yònè mə nǐ ghèe a nyê. ²⁴ Nlon mə tsǒ ajàn yìi mə mbəñ ηwà'àkè ñke'etə nì mbèè àbùrè ñghεε mfè'è nì mbèè yì mò'ɔ aa, à nì àjàn yìi mə Mù Nù à ka yí bə wa Njwi yu aà. ²⁵ Lâ à tswe nì mfòo yə ñgí'í yì ñghà'àtè, ta nìwàà nì bê buà kì ntuu yì. ²⁶ Tsǒ ajàn yìi mə a ɛ mbə a noò Noah, a nì àjàn yìi mə a ka yí kii bə a noò Mu Nù aà. ²⁷ Bè ɛ si jì,

* **17:21** kè “a mum bù”

̀̀no, ̀̀nyo'okə, ̀̀mfakə n̄i boò byaa a nda ̀̀nyo'ɔ, ̀̀ngħɛɛ nywe'e wa njwi mə Noah à ̀̀ɛ ̀̀nkuu wa m̄m àban, mbə̀n ȳi ̀̀n̄t̄i ya i tigè ̀̀nzi mbwesə waa bitsimè aà. ²⁸ A ̀̀ɛ ̀̀nki mbə aa tsi'ĩ maa ajàn wa noò Lot, bo ̀̀ɛ si ji, ̀̀no, ̀̀nyuu, ̀̀mfee, mbe ni m̄ji, ̀̀ngħurə ni m̄la'à. ²⁹ L̄a ̀̀njwi ya mə Lot à ̀̀ɛ mfè'è a ala'a Sodom aa, mo'ɔ bo sulfur ̀̀ɛ nlò a aburə nsigə ngħo'ɔ waa bitsimè. ³⁰ A n̄i ajàn mə a ka ȳi bə wa njwi mə Mu N̄u à ka ȳi fè'ɛ yentə aà.

³¹ “A yi mbə maa njwi, t̄a ̀̀n̄u ȳi mə à tswe a atu nda, ̀̀njoò ji i tswé a m̄m ̀̀nda aa, t̄a tsuu l̄ò b̄ si gə a nlògè; t̄a ̀̀n̄u ȳi mə à tswe a m̄m ̀̀nsòò aa, t̄a à tsuu a ndugə b̄ bi. ³² N̄i wa'atə annu ya mə a ̀̀ɛ ngħirə ngwe Lot laà. ³³ N̄u ȳi mə a l̄ò nyweensê ̀̀ntswént̄i ȳi aa, à ka bwesə; ̀̀n̄u ȳi mə a bwesə ̀̀ntswént̄i ȳi aa, à ka b̄an̄nə tswe ni yu. ³⁴ Mè swòŋə a mbo bù mə, à ka ȳi bə n̄itugə maa ̀̀ɛ t̄a b̄ bi baa n̄oŋə a ikuu ȳi f̄uùrè, t̄a b̄i zi nlògè ȳi m̄f̄uùrè, m̄ma'atè ȳi mò'ɔ. ³⁵ B̄angyè bi baa ka ȳi tswe ki ghò'ɔ abaa, t̄a b̄i zi nlògè ȳi m̄f̄uùrè m̄ma'atè ȳi mò'ɔ. [³⁶ Mb̄an̄nè ji baa i ka ȳi tswe a m̄m ̀̀nsòò t̄a b̄i zi nlògè ȳi mò'ɔ, mm̄à'atè ȳi mò'ɔ.”]*

³⁷ Nḡangyèḡannu Yesu jya i betə yi mə, “Ma juù ̀̀nnu i ka ȳi fè'è aa fə, M̄m̄à'amb̄i?” Yesu a kwi'i mə, “Adigè ȳi mə àku ̀̀n̄u a n̄oŋ ghu aa, b̄imaghoo ghotə ghu.”

18

* **17:36** Kaa àt̄i ma ȳu a si a m̄m ̀̀ngħwà'ànè ji mo'ɔ tswé.

Nìghàà nî nǎnaa nlonə ɲkwi'i mànɣyè bo Mfò kɔrè

¹ Yesu a naa nìghàà a mbo ɲgǎɲyɛgênnù ji a ndi'i mɛ bo tswe nì ɲka ntsà'atə Nwí ɲgòn bìnòò bitsim ti kaà. ² Nnaa nswon a mbo bo mɛ, “Mfò kɔrè yí mò'ɔ a ala'à àtoo yí mò'ɔ, kaa à le ɲwa'à nì Nwí bo'ò, kaa ɲki'ì nì ikum a nu ɲù kii ntwonə. ³ ɲkwi'i mànɣyè yí mò'ɔ à le ɲki ntswe maa ala'a, nzi ghu mbo nyè'è nswonə ni mɛ, ‘Kwerə atú ya a mbo ɲgàɲkibàá jyâ.’ ⁴ Kaa mífò kɔrè wa a wa'à yu'utə. Atii noò yí mò'ɔ a tsysà mɛ, mànɣyè wa a kii nzi tsi'í zì, a swon mɛ, ‘Ka mɛ kaa mɛ si naa Nwí bo'ɔ kaa ki'ì nì ikum a nu ɲù twonə aa, ⁵ mɛ ka kwetə mànɣyè ghú nlon mɛ a fa ɲgí'ì a mbo mɛ aà, mɛ bə tsuu kwetə bon à ka ki di'ì nàà tâ mɛ wa'à kwàɲè.’ ”

⁶ Mmà'àmbi a swon mɛ, “Nì yu'u ànnù yí mɛ mífò kɔrè ti bo'ò Nwí ma ghú à swonə aa ε? ⁷ Mbə Nwí a tigè ɲa'ǎ bə bi bii mɛ bi yè'è a mbo yu nitugə nì àsi'inə kwetə aa mɛ akə aa ε? Mbə a swon nú yí a ɲkwetə bo aa mɛ akə le? ⁸ Mè swonə a mbo bù mɛ à ka wàɲsə kwetə waa. Lâ, noò yí Mu ɲù à ka yí zì aa, à ka yí yə abiintii fàa nsye aa ε?”

Nìghàà nî nǎnaa nlon ɲú baFarisai bo ɲgàɲkwerə tax

⁹ Yesu a naa nìghàà nî nǎnaa a mbo bə bii mɛ bi kwèè nì nti waa, nswonə ni mɛ à ni bo bii mɛ bo bon ntsyà bí mò'ɔ aa, nswon mɛ, ¹⁰ “Bè bí mò'ɔ bi baa bi le ɲghèè a ndámà'anwí a ntsà'atə Nwí ghu, yí mò'ɔ a bə ɲù baFarisai, yí mò'ɔ a bə ɲgàɲkwerə tax.

11 Bi ghèè mê, nù baFarisai wa, a nanşə nloo adigə yi ntəə ghu, ntsa'atə Nwî nswon mə, 'Nwî, mē fā mbi'ikə a mbo wò mə kaa mē sî gha tsi'î tsǒ bē bî mɔ'ɔ bî bē, bii mə bo twεε nî njoò bē ñkwērə, mbə ngǎntswεē iban̄nennū, ñki mbə ngànəjirè aà, kè tsi'î tsǒ ngànkwērə tax wi mə à təə filì aà. 12 Mə si'isə ibiinnū gha tì jî a njwi ji baa a atû ñgyà. Nyatə nî njoò ja itii ji nighum, nfa nî yî fùurè a mbo Nwî.'

13 Ngànkwērə tax wa a burè ñghentə yi àgha'a a sa'à, a təə ghu, kaa nte'ε wa'à mi'î mi a ndəñ ñghentə, ñnɔŋsə abô yi a ntsù mibě yu, nswon mə, 'Nwîngòñ, ko miiñnè ghà ñgànghirè innū jî bî.' 14 Mè swón a mbo bù mə, Nwî à le mbàn̄nè ñlogə aa ma ghuù nù nî nù yîi m̄innū mi tsinə aa ntsyatə yî m̄bii wâ. Nlon mə nù yîi mə a ñεε ibiinnū yi a ndəñ aa, bi sigisə yi a nsyê. Nù yîi a b̄an̄nè sigisə ibiinnū yî a nsyε aa, bi ñentə n̄i a ndəñə."

Ajàñ mə Yesu à le niñ mbòɔnə nu bônkhə aà

15 Bè bi mɔ'ɔ le nzî nî bônkhə mə tâ à nɔŋsə mbô mi a atu bo, lâ ñgǎnyөгənnū ji i yə ñwenə waa. 16 Lâ Yesu a b̄an̄nè twonə waa mə tâ bî zi nî bɔɔ bya a mbo yu, nswon mə, "Nî ma'atə bɔɔ bya tâ bî zi a mbo mē, ñtsuu waa ki k̄ñè bē; ñlon mə annū nifò Nwî a tswe aa a mbo bē tsǒ bo. 17 Mè swónə a mbo bù tsi'î annū n̄iñon mə, nù yîi mə à si annū nifò Nwî tsi'î tsǒ m̄ñkê kwērə aa, kaa à ka yî wa'à ghu kuù."

*Annū m̄ñgwà' à ñgànkabè
(Mt. 19.13-15; Mk. 10.13-16)*

18 Nttsyàsè baYuda yî mò'ò a betè Yesu mæ, “Ndi'innu yî sigìnè, mbæ mè ghirè mæ akæ yî nji ilòn yîi i lwi'i nîḅkon aa ε?”

19 Yesu a betè ghu mbo mæ, “O twòḅə gha ni nù yî sigìnè aa a ya aa ε? Kaa nù yî sigìnè à sî ghu tswê, ntsyatè Nwî yuyu. 20 O zî ndi'i Nwî jyâ, mæ, 'Tsee annù mǎghàbè ki ghirè. Tsee yèrè. Tsee ḅù zwiè. Tsee abǎḅḅənnù tswεε. Ka nyu'unə taà ghò bo ndè ghò.' ”

21 A swon a mbo Yesu mæ, “Mè lèè mæ ndi'i mà jù tsi'i tsim, nloginə a noè yîi mè le mburə mùḅkhə aà.”

22 Yesu à yù'ù mē maa ajàḅ aa, ntigə nswon ghu mbo mæ, “Annù yî fùùrè a boḅə a mbo wò. Fèe njoè tsim jii ò tswè ni ju aa, nyatè ḅkabə ya a mbo ḅgàḅəfum, boḅ ò ka tigə tswè nî àfù'ù a aburə. Nzi ḅka nyòḅè nàâ.” 23 A yù'ù mæ laà, nù yî naḅsə mbi'i nlon mæ à le naḅsə mbæ ḅgàḅkabə yî ḅwè aà.

24 Yesu a lii yi nswon mæ, “A tsyanə a mbo ḅgàḅkabə a ḅkuu a múm ànnù nifò Nwî. 25 A fwaatə a mbo kamel a ntsurə a nili'i ni nsa'a, ntsyatə a mbo ḅgàḅkabə a ḅkuu a mum ànnù nifò Nwî.”

26 Bè bii bi le nyu'u ma yû ànnù aa, bi le ntigə mbetə ni mæ, “Nù yîi mbæ a yweenè aa a tigè mbæ wo aa ε?”

27 A swon a mbo bo mæ, “Annù yîi mæ a tsyanə a mbo bè aa, kaa a sî a mbo Nwî tsyânè.”

28 Peta a swon mæ, “Tigə ò yə mæ bi'i ma'atə ndùgə ji'i ntigə nyonə nò?”

29 A kwi'i a mbo bo mə, “Mè swõŋ a mbo bù tsi'i annù nîkonŋ mə, ɲù ntsim yïi mə à mà'atè ndâ yï, nî ɲgwê yï, ni bɔɔ bi maà bi, ni taà yï, nî ndè yï, ni bɔɔ bi, nlonŋ annù nifò Nwî aa, ³⁰ à ka yï bú kwerə ɲjoo mà jû tâ ì kɔ'ɔ ntsya ndùù yïi mə à mà'atè aa, i kii bú tswe nî ntswêntì yïi ì lwî'i nîŋkonŋ aa a noò ɲjìmə.”

Ajàŋ mə Yesu à le mbù ɲghaa ɲgaa jii i ywe'e ji tarə nlonŋ annù niwô yi aà

(Mt. 20.17-19; Mk. 10.32-34)

³¹ Yesu à le nswùŋtə ɲgäyëgênnù ji jya nìghúm ntsò baa, bo bo ghêntè a swonŋ a mbo bo mə, “Yê nì, àjàŋə mə bî'inè kɔ'ɔ ɲghɛɛ a Yerusalem laà aa, ɲgòŋ ìnnù tsim jii mə ɲgãŋntoo Nwî ì le ɲɲwà'ànè nlonŋə Mu ɲù aa ì ka fè'ɛ bòontè. ³² Nlonŋ mə bi ka tswa yï ì fa a mbo bitìzi Nwî tâ bì tigə ɲwye nîi, nîŋŋə nî àdìrə atu ghu atu, ntutə nì mîtwye ghu nù. ³³ Bì ka ghòò yi, ì zwitə yi, lá a ti bə nî ɲjwi ji tarə a bú mbiinə a niwô.”

³⁴ Kaa ɲgãŋyëgênnù ji le ɲwa'ă annù ya yï tsu yïi mə à le nswonŋ aa yu'ù. Bì le nlò'òsə ɲji'ï mighàà ma mù a mbo bo. Kaa bo wa'à waa annù yïi mə à le si ghàà aa burè ɲzi zi.

Ajàŋ mə Yesu à le ɲghùrə mfə'ènnè yïi mə à le si lɔɔ ɲjòò aà

(Mt. 20.29-34; Mk. 10.46-52)

³⁵ Yesu à le nzi ɲka ɲku'u a Yeriko, mîfə'ènnè yï mò'ɔ a tswé a mbèè mánji, ñlɔɔ nî ɲjòò. ³⁶ A yù'ù mē àkùrè bē a kâ ɲju'u ntsyà aa, a betè mə, “Aa ghìrə akə aa ɛ?”

³⁷ Bi swon̄ ghu mbo mə, “Yesu mu Nazareth a tsyǎ.”

³⁸ A tɔɲnè nswon̄ mə, “Yesu, mu David, ko mil̄ɲnè ghà!”

³⁹ Bè bii mə bi le ntəontə ghu mb̄ii aa, bi wenè yi nswon̄ mə tá à kutə ntsù yi. Lâ a ku'ùsè ɲghɛɛ bə nì mb̄ii n̄tɔɲnə nswon̄ mə, “Mu David, ko mil̄ɲnè ghà!”

⁴⁰ Yesu a tigè ntəə nswon̄ mə tá bi zi n̄i m̄fə'ənè wâ. Bi z̄i ni ghu, Yesu a betè yi mə, ⁴¹ “O lòò mə mə gh̄irə aa àkè a mbo wò aa ε?”

A kwi'i mə, “Mmà'àmbi, mə lòo mb̄u ɲka nyə idigə.”

⁴² Yesu a swon̄ ghu mbo mə, “Ka nyə idigə! Wâ àb̄iint̄i yo a gh̄irə m̄ə ò t̄i.”

⁴³ A k̄i n̄lɔginə ɲka nyə idigə, n̄tigə nyon̄ə n̄i, ɲgha'asə n̄i Nw̄i. Bè b̄its̄im̄ b̄ii bi le nyə yi aa bi gha'asə Nw̄i.

19

Yesu bo Zacchaeus

¹ Yesu à le ɲkuu ɲka ntsya a m̄um̄ àla'a Yeriko, ² n̄d̄ī ɲḡaɲkw̄erə b̄itaksī ȳi m̄ò'ò à le ntswe ghu, ìk̄um̄ ȳi a bə Zacchaeus, a b̄ə ɲḡaɲkabè. ³ A le ɲka n̄lɔo a nyə ɲù ȳi mə Yesu à ni ghu aà, la kaa wa'à yê, n̄lɔɲ mə à le mbə ɲù ȳi ɲghù'ù ɲghu'u, n̄tswe a tit̄i n̄nòò b̄ə i kin̄è n̄i aà. ⁴ A le ntsyà n̄tigə ɲkhə ɲghèè n̄i mb̄ii, ɲghɛɛ ɲko'ò a atu at̄i sycamore t̄á yə Yesu n̄lɔɲ mə à le ntswe n̄i tsyǎ aa maa mbèè àd̄igè. ⁵ Yesu à z̄i m̄ə n̄ywe'e maa ad̄igə, n̄lent̄ə n̄dəɲ nswon̄ a mbo Zacchaeus mə,

“Zacchaeus, wàṅsə nsigə a nsyê ñlon mə mə ka le a nda wò sï̃.”

⁶ Zacchaeus a tigə nlo wa atu ati wàṅsə sigə, ṅkwɛrə Yesu ni ñidorè. ⁷ Bè bya bìtsim bi yè mē, ñloginə ṅka nwurəkə mə, “A ghèe ṅkuu a nda ṅu ṅghirê ìnnù jì bì a għantə yu!”

⁸ Zacchaeus à le ntigə mbiinə ntəə a ndəṅ nswon a mbô Mmà'àmbi mə, “Yə mbă Mmà'àmbi, mə ka yàtə njoð ja i fa atii yì fùurè a mbô ṅgàṅəfūm; bæe a bə mə mə le njitə ṅkòbè a nu ṅu tsù ṅkwɛrə ayòò yi boṅ mə ka bènsè fu ṅgaa ji ñikwà.” ⁹ Yesu a tigə ñswon ghu mbo mə, “Bè bi nda buà bi ywèenè mē ñlon mə ṅu ghú à kì mbə mu Abraham. ¹⁰ Ñlon mə Mu Nù à le nzì aa a ñlòc bə bìi mə bi le mbwɛ aa i yweensə waa.”

Nìghàà nì nàà ñlon mfò wa mə bè bi le ntuu yi aà

(Mt. 25.14-30)

¹¹ Ajàn mə bè bya bi le si yu'utə ìnnù ma juà aa, a tigə ñnaa nìghàà nì nānaa a mbo bo, ñlon mə à le ti bə aa boṅ à ghèè mē ñtigə ṅkuu a Yerusalem, bè kii mòmòontə ni mə ànnù ñifò Nwî ya a ka burə zì tsi'ì maa noò. ¹² A le nswon mə, “Múntə'ò yì mò'ò à le ntswe nì ṅghèe a ala'a yì mò'ò tâ bì yò'ò yi nì mfò tâ à boṅ mbũ bì. ¹³ Mbɔṅ tâ à fɛ'ɛ, a le ntwon ṅgǎṅfà'á ji ji nìghum, mfa abà'atə ṅkabə gold* a bo yì mò'ò yì mò'ò, ñswon a mbo bo mə, ‘Nì ghɛɛ ṅka ntaṅə mitaa ni ju nywe'e a njwi yìi mə ka bú bìi aà.’ ¹⁴ Lâ ṅgàṅala'à ji jya

* **19:13** mina: ṅkabə baGrikia. Mina yì m̀fùurə a le mbə tsi'ì tsò 10,000 frs. cfa.

i le si bàà yi. A fè'è mē ñghεε, bo tigè ñtoo bê mē bì yônə yi nswon mē, 'Kaa bi'ï si kònə mē tâ mbâ ghú à bə mfō yï'ï.'

¹⁵ "Bi le nyo'c mbâ wa a nî mñfō, a bû mbîi fu. A bîi mē aa ntigə nswon bi ntwon ñgǎñfà'â ji jya mē à le mfa ñkabə ya a mbo bo aa a nzî ñjîm mitàà yïi mē bi le ntañ mitaa ntswe ni yu aà.

¹⁶ Yï ñtsyàmbîi a zî ñswon ghu mbo mē, 'Taà, mē tàn mē mitaa nî ñkabə ya àbîi a yôn mbə iba'atə ñkabə ji nighumè.' ¹⁷ A swon ghu mbo mē, 'Wa ò ghìrə sigìnə mbâ ñgǎñfà'â yï ñsigìnə! Tsō mē ò fà'a nì ñtìi ghō tsìm nì mñntsiřē ñkabə aa, mē ka ghìrə tâ ò tigə nsa'a njò'ǒ ala'a ji nighumè.'

¹⁸ Ngǎñfà'â wa yïi à ywè'e bi baa aa a zî ñswon mē, 'Taà, mē tàn mē mitaa nî ñkabə yò ya àbîi a yôn mbə iba'atə ñkabə ji ntaà.' ¹⁹ A swon ghu mbo mē, 'O ka tswe a atu ñjò'ǒ ala'a ji ntaà.'

²⁰ Ngǎñfà'â yïi à ywè'e bi tarə aa a zî ñswon mē, 'Taà, ñkabə yò ya ì yuà, mē le ñkwerə a mûm àsà'a atsə'ə ñghεε nanşə nləə; ²¹ mē le si bɔ'c nî gho nlon mē ò ni ñù yïi mē o tsə'ə si'ï; ñlɔgə nî ñjoo jîi kaa ò le ñwa'à lèè aa, ñkii mfu'u ni mîji mîi kaa ò le ñwa'à bè aà.' ²² A swon ghu mbo mē, 'Mē ka lɔgè aa tsi'ï nìghàà nîi ni fε'ε a ntsũ wò aa, ì sa'a gho ghu mba abù'ù yï bî! O le nzi mē mē tsə'ə, ñlɔgə nî ñjoo a adigə yïi mē mē le ñwa'à ghu lèè, ñkii mfu'u ni mîji a adigə yïi mē mē le ñwa'à ghu bê aa ε? ²³ O leè ñghεε ntigə wa'ă ñkabə yà ya a bank ghεè ñləə, mē mē ti bîi mē kwerə ñkabə ya bo bì ñjîm yï aa a ya ε?'

²⁴ A tigè ñswon a mbo bè bya mē bi le ntəə wa adigə aa mē, 'Kwerə ñkabə ya ghu mbo mfa

a mbo nù wa yïi à tswe ni ìbà'atə ɲkabə jya ji nighum aà.' ²⁵ (Bo swonɲ ghu mbo mə, 'Taà, wa à tswe ni ìbà'atə ɲkabə ji nighumə!') ²⁶ 'Mə swonɲ a mbo bù mə, nù yïi mə à tswe nî n̄joo aa, bi ka kù'ùsə; lâ nù yï mə à sî nî n̄joo tswe aa, bi ka m̄n̄sə kwɛrə, i kwɛrə m̄tsirê yïi mə à tswe ni ghu aà. ²⁷ A ɲghɛɛ ni ɲḡan̄k̄ib̄āa ja jù, j̄i mə bo lɛ si lòò mə mə tsuu mf̄ò wàà bə aa, n̄i logə waa nzi ni bo, nzwitə a nsi mə.' "

Ajàn yïi mə Yesu à lɛ ɲkuu a Yerusalem tsô m̄f̄ò aà

(Mt. 21.1-11; Mk. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

²⁸ Yesu à swonɲ m̄ə laà n̄tsya mb̄i n̄tigə ɲkò'ɔ ɲghɛɛ a Yerusalem. ²⁹ A ghèè m̄ə ɲka nywe'e a mb̄ɛ Betfage bo Bethany, wa atu nta'a mə bi lɛ si twonɲ ni Olive aa, ntoo ɲḡan̄ȳəḡənn̄u ji ji baa, ³⁰ n̄swonɲ mə, "N̄i ghɛɛ fii ni m̄ú àla'a mə a tswe a mb̄i bù aa, n̄i bə ghèè ki kuu bo n̄i ka yə mu j̄ak̄as̄i tâ bi t̄iɲnə, tâ à bə yïi kaa nù à lɛè ɲwa'à ghu atu kò'ɔ aà; n̄i yə, n̄i fɛè n̄zi ni ghu faà. ³¹ Bɛɛ nù tsù a betə ghuu mə, 'N̄i fɛɛ mu j̄ak̄as̄i ghuà aa a ya aa ɛ?' n̄i swonɲ mə, 'A lòò Mmà'àmbi.' "

³² Bo bya b̄i mə à lɛ ntoo aa bi lɛ ɲghèè ìnn̄u k̄i m̄fɛ'e tsi'ï wa ajàn mə à lɛ nswonɲ a mbo bo aà. ³³ Bo ghèè m̄ə ɲka mfɛɛ mu j̄ak̄as̄i wa, m̄b̄on̄ yï a z̄i m̄betə waa mə, "N̄i fɛɛ mu j̄ak̄as̄i gh̄u aa a ya aa ɛ?"

³⁴ Bo swonɲ mə, "Mmà'àmbi a lòò."

³⁵ Bo lɛ nlògè n̄zi ni ghu a mbo Yesu, n̄n̄on̄sə itsə'ê jyaa wa n̄j̄im mu j̄ak̄as̄i, ɲghirə Yesu a kò'ɔ ntswe ghu. ³⁶ A kà m̄ə aa ɲghɛɛ bo tigè n̄san̄tə itsə'ê jyaa wa m̄an̄j̄i. ³⁷ A ghèè m̄ə ɲka nywe'e a

ajàŋ yïi mæ à ka tigə sigə nta'a Olive aa, nnòo ñgǎŋyəgəŋnù ji jya tsim i loginè ñka ndoritə, ntəŋnə ñgha'asə nî Nwî ñlon innù jî wè jî wè jïi à le ñghirè bo yə aà, ³⁸ ñswonə ni mæ,

“Bì'inè gha'asə Mfò yïi mæ a zï nî ìkùm Mmà'àmbî aà!

Mbɔɔnə a aburə, tâ ñgha'a tswe a mbo Nwî!”

³⁹ BaFarisai bì mɔ'ɔ bii mæ bi le ntswe wa atitiì nnòò bə aa swonə ghu mbo mæ, “Ndì'innù, wenə ñgǎŋyəgəŋnù jo jù.”

⁴⁰ A kwi'i mæ, “Mè swonə a mbo bù mæ, ‘A le mbaa bə yïi mæ bo ma bù kutə mantsú myaa bəə bon tsi'ï ñgò'ò jù ka bəŋnə tigə təŋnə ñgha'asə nî Nwî.’ ”

Yesu à yə'ə nlonə atu Yerusalem

⁴¹ A zï mē ñka ñkoontə, nyə mûm àla'a ya, nyə'ə nlonə atu ala'a ya, ⁴² ñswonə mæ, “O le mbaa ghəè zï, sii, ayoo yïi mæ a zï nî m̀bɔɔnə aà! La tsitsòŋ a læntə a nsi mi'i wò! ⁴³ Nòò a zï mæ ñgàŋkibàà jo ka yï jï'i ñkya i karisə gho ghu, i kɛŋè gho ghu a mbèè tsim ⁴⁴ i zwitə ghuu bu bì bɔɔ buu, kaa wa'ă ñgò'ò yï tsù bù m̀ma'atə tâ ì nɔŋə a atu yï m̀ò'ò; ñlonə mæ kaa ò le nyə noò wa yïi mæ Nwî à le nzï a nyweensə wò ghu aa, kaa wa'à zi aà!”

Ajàŋ mæ Yesu à le ñghèè ñkuu a ndâmà'anwî aà

(Mt. 21.12-17; Mk. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵ A le ntigə ñghɛɛ ñkuu a ndâmà'anwî ñloginə ñka mfurə bə bii bi le si fèe njoo ghu aa,

46 ñswonɔ nɪ mɔ, “Bi ŋwa'anɔ a mŭm àŋwà'ànɔ mɔ,

‘Ndá yà ì ka yí bɛ aa àdìgɛ ntsà'àtɛ Nwĩ’;
lâ nì ghìrè mɛ ì tigè mbɛ adìgɛ nlèntɛ bìyɔrè.”

47 A lɛ sɪ tigɛ ndi'i nî ànnù Nwĩ wa mŭm ñdámà'anwĩ a njwĩ tsimè. Bìlì bi ŋǎŋmà'a Nwĩ bo bì ñǎŋndì'i nòŋsè, nì bìtsyàsè, bi lɛ ŋka nloɔ yi mɔ bi zwitɛ, 48 lâ kaa wa'à mânjì yɛ nloŋ mɔ bè bì ghà'àtɛ lɛ sɪ yòŋè nloɔ nî ñyù'ù ñnnù jìi mɔ à lɛ sɪ swonɔ aà.

20

Ajàŋ mɔ bi lɛ sɪ lìgìtɛ ada'a Yesu aà
(Mt. 21.23-27; Mk. 11.27-33)

1 A bɛ ñjwi yí mò'ɔ Yesu a kuu a ndámà'anwĩ, ŋka ndi'i nî ànnù ghu a mbo bè, ñkii nseensɛ nî ñtoo yí ñsigìnè, bìlì bi ŋǎŋmà'a Nwĩ bo bì ñǎŋndì'i nòŋsɛ bo bì bità bi ala'a bi zĩ mbetɛ yi mɔ, 2 “Nanɔsɛ nswonɔ a mbo bí'í, O ghìrè ñnnù juà jìi mɔ o ghìrè aa nî àdà'a wo ɛ? A ada'a ma yú a mbo wò aa, a fá wò ɛ?” 3 A kwi'i a mbo bo mɔ, “Mè ka kii betɛ ghuu nî àbetè: Swonɔ nì ghâ, 4 Jɔn à lɛ nlògɛ ada'a aa fɛ a ŋka mmurɛ bɛ ñkì aa ɛ? A lɛ nlò aa mbo Nwĩ kè a mbo bè aa ɛ? Nì kwi'i tâ mè yu'u.” 5 Bo ghaànɔ a titii bo nswonɔ mɔ, “Mbɛ bí'inè kwi'i mɔ a lɛ nlò aa a mbo Nwĩ bon à ka betɛ yi'inè mɔ, ‘Nì leè ñtigɛ wa'á annù yii mɔ à lɛ sɪ swonɔ bii aa a ya aa ɛ?’ 6 Lâ mbɛ bí'inè swonɔ mɔ a lɛ nlò aa a mbo bè bon bè bú bitsim ka tumntɛ yi'inè nî ñgò'ò, ñloŋ mɔ bo nanɔsɛ mbii mɔ Jɔn à laa mbɛ ŋgàŋntò

Nwĩ.” ⁷ Maa ajàṅ bo tigè ñkwi'i mē kaa bo lē ṅwa'ǎ adigē yīi mē a lē nlò ghu aa zī. ⁸ Yesu a tigè ṅswon a mbo bo mē, “Kaa mē ka wa'à ṅu yīi mē à fa ada'a mē ghirè nī ìnnù jū ghu aa a mbo bù kī nswonə.”

*Nìghàà nī nǎnaa nlon bìlensə bi akò milù'ù
(Mt. 21.33-46; Mk. 12.1-12)*

⁹ Yesu a naa nìghàà nī nǎnaa a mbo bo mē, “Nù yī mò'ɔ à lē mbě akò milù'ù yī, nlesə a mbo bè, mǝ'ε ṅghèè ñtswe a atoo dàṅ àgha'a a sa'à ¹⁰ nòò ñkyǎ mǐntà mī ati milù'ù mya à kù'ù mē, a too ṅgàṅàfà'à yī mē à ghεε ṅkwεrə mǐntà mī ati milù'ù mya mī mò'ɔ a mbo bìlensə bi akò byá, lá bìlensə bi akò bya bi tswá yī ṅghɔɔ, ntsyàsè yī a bìi tsi'í m̀bô m̀bô. ¹¹ A bú ñtoo ṅgàṅàfà'à wa yī mò'ɔ, bi kī ṅghɔɔ yī, nniṅ ndirê àtu ghu atu, ntsyasə yī a bìi tsi'í m̀bô m̀bô. ¹² A ku'ùsè mbo ntoo ṅgàṅàfà'à yī mē à ywe'e ji tarè, bi tswá ma ghú ñniṅ ìla'a ghu nu mma'a yī a abεε. ¹³ ‘Mbôn àkò wa a swon mē, ‘Mē ka ghirè aa mē akə tsítsòn aa ε? Mē ka too mú ghà yī m̀bâṅnè ghú mē mē nǎṅsə ṅkòn aa, nòò tsù bi yē yī mbo'ɔtə.’ ¹⁴ Lá bìlensə bi akò bya bi yè mē yī, ṅswon bo nī bo mē, ‘Aá ñjinda yī à ghúlà, bì'inè zwitə yī tâ ñjoo jù ì tigə mbə jī'inè.’ ¹⁵ Bo lē ntigə ntswa yī, mma'a a abεε wa ñjìm ṅkya milù'ù ñzwitə yī. Ma mùu ajàṅ nì m̀òòntə mē m̀bɔṅè àkò milù'ù wa à ka ghirè mē akə a nu bo aa ε? ¹⁶ A ka zī zwitə bìlensə bi akò ma bya, i lensə akò yī ya a mbo badàṅ.” Ajàṅ mē bè bya lē nyu'u ma mùu

ajàŋ aa, ntigə nswon mə, “Kaa mbə Nwĩngòŋ a wa'à bĩ.”

¹⁷ Yesu a léntè waa mbetə mə, “Nìghàà ni Nwĩ nulà ni tigè ñswon aa mə akə aa ε?”

‘Tsi'í ñgò'ò ya mə bìbɔɔ bi nda bi le ntuu aa, ì bəŋ mē ñtigə ñgò'ò ñìbuu ni nda yì ñwè.’

¹⁸ Nù ñtsim yìi mə à wo a nî ñgò'ò ma ya aa, à ka bəgikə; lá bæε mə i wo a nu ñù bəə boŋ ì ka ghò'ò yì.”

Abetə ñlon annũ ntu bitax

(Mt. 22.15-22; Mk. 12.13-17)

¹⁹ Nğǎŋndi'i Nòŋsè ni bìlìi bi nğǎŋmà'a Nwĩ ghèə ì tswa yi maà noò, lá mbaŋnə mbo'ɔ mi'i mi bē byā. Bo le nzi mə à le nnaa nìghàà nya aa nlon ŋgaà yàà. ²⁰ Bo tigè ñlɔɔ nî àbwarə, ñtigə nɔɔ bìtswèrè, ñtoo ghu ñjìm mə bì zi ŋka mbagìlè mbetə ñii ni mìghàà tá tsyà ghu ì tswa yi ì fa a mbo Gúmnaà yìi à le ntswe nî àdà'à a atu bo aa tá à sa'a yi. ²¹ Bi tigè ñzi mbetə yi mə, “Ndi'innù, bì'í zi mə annù yìi o ghàà ñkii ndi'i aa a ku'unə, ñki nzi mə kaa ò si nāndènə a titii bə tɛ'ɛ, ñdi'i aa tsi'í mǎŋjì yìi mə Nwĩ a lɔɔ mə bə ka ntswe ghu aà. ²² A ku'unə ni nòŋsè yi'inè a ntu tax a mbo Kaisa kè ñgaŋ aa ε?”

²³ Lá à le nzi mitsyè mii mə bo le si lobitə aà, ñswon a mbo bo mə, ²⁴ “Nì zi nî ñkabè silva tá mè yə.” Bì zì ni yu, a betə waa mə, “A tswé àtu wo bo bì ìkũm wo fàa nî ñkabə aa ε?”

Bo kwi'i mə, “Aa yì Kaisa.”

²⁵ A swonɔ a mbo bo mɛ, “Ma la a bɛ mɛ nɛ ka mfa njoo jii mɛ à nɛ jii Kaisa aa a mbo Kaisa, ɛkii mfa nɛ njoo jii mɛ à nɛ jii Nwɛ aa a mbo Nwɛ.”

²⁶ Kaa bo le ɛwa'ǎ ajàn mɛ mbɛ bi tsyâ nɛtswa yi a nsi bɛ nlon annu yii mɛ à swonɔ aa zɛ, annu a gha'à waa, bi kutɛ mɛntsũ myaa.

*Abetɛ nlon annu nyweenɛ nɛ nɛwɔ
(Mt. 22.23-33; Mk. 12.18-27)*

²⁷ BaSadukai bii mɔ'ɔ bii mɛ bi swonɔ nɛ mɛ kaa bɛ si a nɛ nɛwo yweenɛ aa, ²⁸ bo le nzi mbetɛ yi mɛ, “Nɛi'innu, Moses à le mfa nɛi'i a mbo bii mɛ, mbɛ nɛim nu a kwo ti mu, mumaà yi a logɛ ɛgwɛ yi wa njwe bɔɔ bo yu a mbɔ nɛim yi wá. ²⁹ Bɔɔ bi ma bii mɔ'ɔ le ntswe ghu bi sãmbaa, yi nɛtsyãmbii a yɔ'ɔ mɛngyɛ ɛkwo ti mu; ³⁰ yi àyɔntɛ a bú nyon nyɔ'ɔ mɛngyɛ wa, ³¹ yii à ywe'e bi tarɛ aa, a kɛ nlogɛ mɛngyɛ wa, bo bya bi sãmbaa bi kɛ logɛ mɛngyɛ wa tsi'i bitɛim ɛki ɛkwokɛ ti mu. ³² A ti mɛ ti bɛ a njim mɛngyɛ wa a kɛ ɛkwo yii ɛгаа. ³³ Tsɔ mɛ a le mbɛ ma muu ajàn aa, nòò yii bɛ ka yi yweenɛ nɛ nɛwo aa, mɛngyɛ ghũ à ka yi tigɛ bɛ aa yi wò aa ɛ? Tsɔ mɛ bo bya bi sãmbaa le nyɔ'ɔ yi aa ɛ?”

³⁴ Yesu a kwi'i a mbo bo mɛ, “Bɛ bii fãa ɛgũ'ù bi yɔ'ɔkɛ, bi fã nɛ bɔɔ bɛngyɛ a ndã nɛyɔ'ɔ; ³⁵ lâ bɛ bii mɛ bi ku'unɛ a mbɛnɛ nɛ nɛwo i tswe nɛi maa ɛgũ'ù mbi yii mɛ i zɛ aa, kaa baa yi wa'à kà nyɔ'ɔ, kaa wa'ǎ bɛngyɛ a ndã nɛyɔ'ɔ ka mfa. ³⁶ Bo ka yi bɛ aa tsi'i tsɔ baangel kaa ki'i kà ɛkwo. Bo bɛ aa bɔɔ bi Nwɛ nlon mɛ bo bɛnɛ nɛwo aa. ³⁷ Lã a ɛghɛɛ nɛ annu nyweenɛ nɛwo, Moses à

le mfiḡitè wa nî àdìgə aḡwà'ànè ya mə a ḡhàà nlonḡ atsùgə iti ya mə mɔ'ɔ i le si khi ḡhu aà, nlonḡ mə maa adìgə, à le ntwonḡ Mmà'àmbi a ni Nwĩḡòḡ Abraham, ni Nwĩḡòḡ Isaac, bo bì ni Nwĩḡòḡ Yakob. ³⁸ Kaa à laa wa'à Nwĩḡòḡ biku bi bē bē, à bə aa Nwĩḡòḡ bē bii bi tswe bitì. Nlonḡ mə bē bitsim bi tswe bitì aa ḡhu mbô.”

³⁹ Ngǎḡndì'i nòḡsè jya jĩ mɔ'ɔ bi le ntigə nswonḡ mə, “Ndì'innù, ò fá àkwi'i yĩ sigìnè.” ⁴⁰ Nlonḡ mə bo le ntigə mɔ'ɔ a mbũ ḡḡhèè nì mbĩ a mbetê yi nî innù.

Abetè nlonḡ Ayo'ò Nwĩ wà

(Mt. 22.41-46; Mk. 12.38-40)

⁴¹ Yesu a betè waa mə, “Mbə bi swonḡ mə Ayo'ò Nwĩ wa à ni mu David aa mə akə aa ε? ⁴² Nlonḡ mə David yu mbonḡ à swonḡ a mùm aḡwà'ànè bi Psalm mə,

'Mmà'àmbi a swonḡ a mbô Mmà'àmbi ḡhà mə:

Tswe a mbèè nìkwèè mè nî mà'à,

⁴³ òywe'e a noò yii mə mè ka yĩ ḡhìrə ḡḡḡkibàâ jò nî àtetè mikòrê mo aà.’

⁴⁴ Ma mùu ajànḡ mbə David a ka ntwonḡ yi nî Mmà'àmbi, a tigè n̄bu ntsyà aa la mbə mu David aa ε?”

Ajàḡ yii mə Yesu à le ḡwà'àsə bē nlonḡ ḡḡḡndì'i nòḡsè àà

(Mt. 23.1-36; Mk. 12.38-40)

⁴⁵ Ajànḡ mə bē bitsim le si yu'utə annù yii à le si swonḡ aa, Yesu a swonḡ a mbo ḡḡḡyèḡḡnnù ji mə, ⁴⁶ “Nì ka ntsyəsə ḡhuu nlonḡ ḡḡḡndì'i nòḡsè,

bo kònè nî ñka ñwε'ε ñdànə itsè'è ñkarə ni ju, ñkii ñkɔŋə ni mə tâ bè ka ntsa'atə nî waa nî àghu'usè a mitaa; ñkɔŋə a ntswe nî ìlèŋ jii i tswe a mbïi aa a ndânghòtê, ñkii ñkɔŋə nî ìlèŋ jii i kɔ'ɔnə aa a adigə adinà. ⁴⁷ Bo nî'ì ni bìkwĩ'ĩ bi bânɣyè, ñkwεrə nî ñjoo jyaa ni mɪla'à myaa, m̄bagilə ntsa'atə nî Nwĩ nî ñdanə mighàà. Wa ñgĩ'ì yii ì ka yĩ kuu a nu bo aa ì ka yĩ swèrè.”

21

Ñkabè ntsà'atə Nwĩ ñkwi'i mànɣyè wá
(Mk. 12.41-44)

¹ Yesu a tswé a múm ñdâmà'anwĩ ñɣentə atú yi nlentə nyə ajàn yii mə ñgǎñkabə i le si ñiŋə nî ñkabə a múm ñkòm mmà'anwĩ aà. ² A le ñki nyə ñkwi'i mànɣyè yĩ mò'ɔ yii mə à le mbə ñgàŋàm̄fum aa a tsyá ñniŋ ibà'atə ñkabə copper ji baà, ñdùú yi i bə tsó kabà yĩ m̄fùùrè. ³ Yesu a swon mə, “Mè swon tsi'ĩ annù ñiŋkɔŋ a mbo bù mə, ñkwi'i mànɣyè ghú mə à ni ñgàŋàm̄fum aa, à ñiŋ ñkabə fàa múm ñkòm ñtsyatə bê bitsim; ⁴ ñlon mə bo swatə aa tsi'ĩ múntsirê a ni ñkabə yii bo luu nì yù aa mma'a Nwĩ ni yu. Lâ mànɣyè ghú m̄ à ni ñgàŋàm̄fum aa, à kòòntə aa ñkabè ñtsim yii mə à tswe ni yu aa mfa.”

Ajàŋ yii mə Yesu à le ñghàà ñlon annù nsà'a
Ndâmà'anwĩ aà
(Mt. 24.1-2; Mk. 13.1-2)

⁵ Bo bì mò'ɔ bi le si ghàà nî ànnù ñlon ajàn yii mə bi le ñghùrə ndâmà'anwĩ nî ñgò'ò jii i le nan̄sə mbɔŋ mbòŋ aa, bo bì ni ñjoo jii mə bè le

mfa a mmà'a Nwĩ ghu aà. Bo kà mē aa ghaa laa, Yesu a swon̄ m̄, ⁶ “N̄joo mà jũ tsim̄ m̄ nī yə aa, n̄jwī yĩ m̄ò'ɔ̄ ī zĩ m̄ə Kaa tsi'ĩ n̄gò'ò yĩ m̄fũur̄ə kaa ī ka yĩ wa'ă a atu yĩ m̄ò'ɔ̄ bú n̄on̄ə. Bī ka yĩ sà'à tsi'ĩ tsim̄ mà'àn̄ə a nsyê.”

*Annũ nyə ngi'i bo bi ajàn̄ m̄ə bī ka yĩ kī tso'ɔ̄ akor̄ə b̄ɔɔ bī Kristo aà
(Mt. 24.3-14; Mk. 13.3-14)*

⁷ Bo b̄ètə yī m̄ə, “N̄d̄i'inn̄ù, nan̄sə nwon̄ tâ b̄ĩ'ĩ yu'u, inn̄ù mā jũ ī ka yĩ f̄è'è aa a noò àk̄ə aa ɛ? Al̄əns̄ə ȳī m̄ə a ka yĩ d̄i'ĩ m̄ə n̄òò m̄f̄è'è inn̄ù mā jũ à t̄iḡə n̄ku'u aa, a nī aa ak̄ə aa ɛ?” ⁸ A swon̄ a mbo bo m̄ə, “N̄ī ka n̄tsyəs̄ə gh̄uu tsee l̄õ l̄èè tâ n̄ù tsù à bwe'es̄ə gh̄uu; n̄lon̄ m̄ə b̄è b̄ī gh̄à'at̄ə ka yĩ zĩ n̄ī ìk̄ũm̄ gha, ī kī swon̄ə nī m̄ə, ‘M̄ə nī yu w̄a!', ‘N̄òò wa à k̄òont̄ə m̄ə!’ N̄ī tsuu waa kī yò̄n̄ə. ⁹ B̄ɛɛ m̄ə nī yu'u m̄ə bī mà'a n̄tsò, k̄è b̄ɛɛ m̄ə nī yu'u ann̄ù n̄lon̄ ìyò̄n̄, nī tsuu kī b̄o'ɔ̄ si'ĩ si'ĩ b̄è; n̄lon̄ m̄ə inn̄ù mā jũ ī tswe nī m̄f̄òò m̄f̄è'è ya'a; kaa mb̄ī ī ka yĩ wa'a aa tsi'ĩ mā mùu noò gh̄ens̄ə n̄lwi'ĩ.”

¹⁰ Yesu a gh̄èè n̄ī m̄b̄ĩ a nswon̄ a mbo bo m̄ə, “It̄oo ī ka yĩ kī mà'a n̄tsò bo b̄ī j̄ī m̄o'ɔ̄, tâ it̄oo j̄ī m̄ə b̄if̄ò bu'ut̄ə aa tâ ī kī n̄ka mma'an̄ə bo b̄ī j̄ī m̄o'ɔ̄; ¹¹ n̄syê ī ka yĩ kī ts̄iḡin̄ə tsi'ĩ nī m̄it̄ī, tâ m̄ik̄wen̄ə à kuu ala'a, tâ m̄igh̄òò mī n̄kw̄on̄ b̄è tâ m̄ī f̄è'è a idiḡə idiḡə; inn̄ù j̄ī sw̄èr̄ə n̄swer̄ə bo b̄ī ìl̄əns̄ə j̄ī w̄è ī ka yĩ kī f̄è'è a mb̄à'à n̄ik̄àn̄. ¹² Mb̄on̄ tâ mā juu inn̄ù ī ka m̄f̄è'è, bon̄ bī ka yĩ kī ban̄t̄ə n̄ī gh̄uu, ī k̄īi tso'ɔ̄ n̄ī àk̄òr̄ə yuu. Bī ka yĩ kī tswat̄ə n̄ī gh̄uu ī fa nī a ndan̄ghot̄ə tâ b̄ī ka nsa'a, ī k̄īi

mà'à nî ghuu a ndâtsanjè. Bi ka yî ki ghèè nî bù a nsi bîfò bo bìGûmnàà nlonjè annû ìkûm ghâ. ¹³ Ma yû a ka yî fa abwarə a mbo bù mə nì swonj annû yâ. ¹⁴ Mbə a fe'ε ma mùu ajàn nì tsuu kî tanjə annù yîi mə nì ka ghìrə swonj fi'isə ibîi nû ghuu ghu aa mbonj tâ nòò à ku'u; ¹⁵ nlonj mə mè ka yî fa nìghàà bo bì mîtsyè a mbo bù, a ajàn yîi mə kaa mbə bè bîi mə bi nîj isa'a a nu bù aa kaa mbə bi wa'à ligìtè kè ki ntuu. ¹⁶ Tsi'î bìtaà buu ni bìndé buu, ni bɔɔ bi maà buu, ni bǎŋgwè'ê buu, bo bì ìkà'á juu, bi ka yî fèè ghuu. Bi ka yî tswatə ghuu bì mɔ'ɔ fa mə bì zwiwə. ¹⁷ Bè bìtsim ka yî bàà ghuu nlonj ìkûm ghâ. ¹⁸ Lâ kaa tsi'î ìnònjətù yùù yî m̄fùùrə kaa mbə yi wa'à bwê. ¹⁹ Nì bə tǎŋntii i bii ŋgi'i bonj nì ka yweensə mibîi mî nû muu.

Yesu a ghaà ànnù nlonj ajàn yîi mə bi ka yî ta ŋgi'i nî àla'a Yerusalem aà

(Mt. 24.15-21; Mk. 13.14-19)

²⁰ “Mbə nì yî nyə ŋgǎŋntsò i karisə Yerusalem, nì zî mə nòò nta ŋgi'i ghu à kòontè mē. ²¹ Maà noò tâ bè bîi mə bi tswe a ala'a Yudea aa bi fe'ε ŋkhəkə ŋkɔ'ɔ ŋghεε a itu m̄inta'à, tâ bîi mə bi tswe a mûm n̄jò'ò àla'a aa bì fe'ekə, tâ bîi mə bi tswe a mbèε ifò aa tâ bì tsuu bu ŋkuu a mûm n̄jò'ò àla'à; ²² nlonj mə n̄jwi mà jû à ka yî bə aa noò yîi Nwî à ka yî ndǎ ŋgi'i a nu bè bi, a nlwensə ìnnù tsim jii mə bi ŋwa'anə a mum nìghàà ni Nwî aà. ²³ Wεε! Ŋgi'ì bìmaburə bi ato'o bo bì yî bii mə bi nɔŋsə bɔɔ maa nî n̄jwi ma jya aà! Nlonj mə ŋgi'i yî ŋwè ì ka yî tswe fàa atu nsyê, tâ Nwî à di'ì alwintonjè yi a nu bè ma bù. ²⁴ Bi ka yî zwiwə

bê bî ghà'atè ni munwî ntsò, i tigə tswatə waa nî ìbù'u ntsò, i ghèè ni bo itoo itoò; tâ bìtìzì Nwî bi kuu Yerusalem i nanşə ki kwàrə, i tigə nnì'ì nî bè, i ywe'e noò yïi mə Nwî à lèə mə tâ bo ghìrə ma yû ànnù aa, à zi mmè.

Ajàŋ yïi mə Mu Nù à ka yï bŭ bìi aà
(Mt. 24.29-31; Mk. 13.24-27)

²⁵ “Èlènsə i ka yï ki fè'ε a ni nìnòò, bo bì a ni sàŋ bo bì ni mìnjòn. Tâ bê a itoo itoo bì tswe a mûm ñgi'i tâ ìtu jyaa buurə a ajàŋ yïi mə bi yə miyaa bo bì ìkànə ñkì i tigə burə ju'u aà. ²⁶ Bè ka yï tigə bo'ɔ nloŋ ìnnù jïi mə i fè'è a mbi aa, i tigə wòkè tsi'í tsó ìku njoò; ñloŋ mə bi ka yï tsiğə ida'a tsim jïi i tswe a aburə aà. ²⁷ Maà noò tâ bì yə a Mu Nù tâ à ka nzi ni a mûm m̀bà'̀a ni màdà'̀a ni nìgha'a nì wè. ²⁸ Mbə nì yi nyə ma juù ìnnù i loginə ñka mfe'ε, nì biinè ntəə ñjentə itú juu a ndəŋ nloŋ mə nòò ntsù'ù àtú yuu à kà m̀ə aa ñkoontə aà.”

Annù yïi mə mbə bi yəgə nî àtì figè aà
(Mt. 24.32-35; Mk. 13.28-33)

²⁹ Yesu a gheè nî m̀bŭi ñnaa nìghàà nuà a mbo bo: “Lèntə nì àtì figè bo bì ìtŭ jŭi m̀ɔ'ɔ; ³⁰ a yi mbə noò yïi ntaà ji i fi'isè mə iyèŋ jŭi fii aa, nì zi mə nòò ntsù m̀bənə à tìgə a abô. ³¹ A kŭi mbə nì a ñgŭiŋ ñgŭiŋ mə, nì bə yə tâ ìnnù juà i ka mfe'ε bonə nì zi mə nòò ànnù nifò Nwî à kòontè m̀ə. ³² M̀ə swonə tsi'í annù nŭiŋkoŋ a mbo bù mə, kaa nìwàà nì b̀ə nuà nì ka wa'à tsiyà tŭ ghè ìnnù ma jù tsim i fè'è m̀ə. ³³ Aburè bo n̄syé ka yï tsiyà, lâ kaa tâ nìghàà na nì wa'à tsiyà.

A ku'unə mə ta nì ka ntswe nikərə

³⁴ “Nì ka ntsyesə ghuu ntsuu mibìi mi nù muu bo bì noò ghùù si'i si'i kì fa nlon annù mijì bo bì a nka nnó, bo bì innù jii mə i nwùgè nì ghuu fàa mùm ntswéntì aa bon njwi mà ya ì ka yí wí'íkě tswa ghuu tsó màtaà. ³⁵ Nlon mə njwi mà ya ì ka yí zì aa a mbo bè bìtsim bìi mə bi tswe fàa atu nsye aà. ³⁶ Nì ka nstwe nikərə a ngòn bìnòò bìtsimə, ntsa'atə nì Nwí mə mbə a fa mìtì mii mə mbə nì yí ñkhə innù ma jù tsim mə i ka yí kì fè'è aà, tǎ bəñnə təə a nsi Mu Nù.”

³⁷ Yesu à le si dì'ì nì nìghàà nì Nwí a ndàmà'anwí a njwí tsimə. Mbañnə nghèè nìle nì nta'a yìi mə bi le si twonə nì Olive aa nìtugè.

³⁸ Tsi'í a mbà'a mbà'à bè bìtsim le si zì a ndàmà'anwí a nyu'u ànnù yìi mə à le si dì'ì aà.

22

Ajàn yìi mə bi le ntañə annù atu Yesu aà

(Mt. 26.1-5; Mk. 14.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Nòò ñkùrê àbaa ti kò'ò wa, noò wa yìi mə bi le si twonə nì Passa aa, à le ñkù'ù, ² bìlìi bi ngǎñmà'a Nwí bo bì ngǎñndì'i nòñsè bi ká nìbò'ò bè bya ntigè nlóò nì àjàn mə bi ka ñe'esə zwitə Yesu.

Ajàn yìi mə Judas a le mbii mə yu ka fèè Yesu aà

(Mt. 26.14-16; Mk. 14.10-11)

³ Satan à le ñkuu a ato'o Judas wa yìi mə bi le si twonə nì Iscariot aà, m̀bə ñgànyəgənnù Yesu wa yí mò'ò a titìi bya nìghùm ntsò baa aà. ⁴ Judas à le nlò ñghèe yi, ñghèe ntañtə bo bì bìlìi bi

ngǎŋmà'anwĩ bo bì bìlìi bi ngǎŋmbê òdâmà'a Nwĩ a ajàŋ yĩ mə yu ka fèè Yesu a mbo bo aà. ⁵ Bo le nnaŋsə ndoritə tsi'ĩ m̀bê ànnù, mbii mə bo ka fa ŋkabə ghu mbô. ⁶ Judas à le ŋki mbii, òtigə nloginə ŋka nłoo nĩ m̀anji yĩ mə mbə yu fèè Yesu a mbo bo ti ghè mə bə zĩ.

Ajaŋ yĩ mə Yesu bo bì ògǎŋyogənnu ji le nji miji mə Passa aà

(Mt. 26.17-25; Mk. 14.12-21; Jn. 13.21-30)

⁷ Njwi ì le ŋkù'ù àjàŋ mə bi taŋtə annũ njwĩ Abaa ti kò'ò, òwa nĩ mù m̀bĩnjèrè Passa aa, ⁸ Yesu a too Peta bo Jon, òswon a mbo bo mə, “Nì ghεε ntaŋtə miji mi Passa, a ajàŋ mə bĩ'inè ka ji aà.”

⁹ Bo betə yi mə, “Bĩ'i ghεε taŋtə aa fə ε?”

¹⁰ Yesu a kwi'i a mbo mə, “A ajàŋ mə ni ka ki kuu ghèe a njò'ò àla'a aa, ni ka yə ŋù tâ à be'e àntòò òkĩ, nì yə, nì yonè yi nyon ŋkuu a nda yĩ à ka kuu ghu aà. ¹¹ Nì kuu nì swon a mbo m̀bôn nda wa mə, ‘Ndi'innù à bètə mə, òja'à nda yĩ bĩ'i bì ògǎŋyogənnù ja ka ji Passa ghu aa ì fè aa ε?’ ¹² Bon à ka dĩ'i nja'à nda yĩ ŋwè yĩ mò'ò a ndəŋ yĩ mə njoo ì tswe ghu aa tâ nì naŋsə.”

¹³ Bo le ŋghèè nyə ŋgòŋ ìnnù tsim tsi'ĩ wa ajàŋ mə Yesu à le nswon a mbo bo aa, òtigə nnaŋsə njoo nji Passa jyâ.

Ntarə Mmà'àmbĩ

(Mt. 26.26-30; Mk. 14.22-26; 1 Kor. 11.23-25)

¹⁴ Nòò òji Passa wa à kù'ù m̀ə, Yesu bo bì ògǎŋyogənnù ji bo tswè a atu atetè, ¹⁵ a swon a mbo bo mə, “Mè ghìrə naŋsə nłoo mə mə ji miji mi Passa bi'inè ì bõŋ yə ŋgi'ì. ¹⁶ Mè swon a

mbo bù mə kaa mə ka yi wa'à mijì mà mù bù ñjì i ywe'e a noò yìi mə ànnù nifò Nwí a ka yí zì tá ñjì'í ànnù yìi bì jì ghu aa tá ì nanşə nlaa.”

¹⁷ Υεεσò à logè ñdòη mìlù'ù m̀fa mbi'ikə a mbo Nwí ñswon mə, “Nì ko nno ηkwerinə ñi yu. ¹⁸ Mè swon a mbo bù tsi'í annù ñíkon mə, kaa mə ka yí wa'a mìlù'ù bù ñno, ñywe'e noò yìi mə ànnù nifò Nwí a ka yí zì aà.”

¹⁹ A tigè m̀bu nlògə abaa, mfa mbi'ikə a mbo Nwí, m̀batə mfa a mbo bo, ñswon mə, “À ñì ìb̀hinù gha i ghuà, yìi mə ka fa a atu bù aà. Nì tigə ηghirə ma mùu ajàη ηwa'atə ñì ghà.” ²⁰ Tsi'í maa ajàη, a ḱì m̀fa ndon ya a mbo bo a noò mə bo jì m̀ə mijì mya màñşə aa, nswon mə, “Ndon yulà, à ñì àkàà yí fii yìi mə Nwí à wàrə b̀ù bo ñì àləə nú ya yìi mə bì ka saansə a atu bù aà.

²¹ “Lá, yê ñì, ñù yìi mə à fèe gha aa, à tswe fàa atu atetè ñjì bi'í yu, ²² Lá ànnù ma yú a ka yə Mu ñù aa tsi'í ajàη yìi mə bì lèè ñte'ε ntañtə nləə aà, lá ñgi'í yí ñswèrè a nu ñù yìi mə à fèe yi aà.”

²³ Bo logìnè ñtigè mbetə nlòo a titìi bo mə m̀bə a nanşə m̀bə aà wò yìi mə m̀bə à ghirè ma yu ànnù aa lè!

A jàη yìi mə àswuñnè à lè mfè'è ñlon ànnù ñù yìi mə à ñì ñù yí ηwè aà

²⁴ Aswùñnè a lè mfè'è a titìi ηgǎñyogènnù Yesu, bo lòò ñì ñzi mə ñù yìi mə à ñì ñù yí ηwè àkò'òntsirə a titìi bo aa ñì wò ε? ²⁵ Yesu a swon a mbo mə, “Bìfò bì bìtizì Nwí bo bu'utə b̀ə byaa laa bù'ùtè. Bì twonè ñì bìtà bì ala'à byaa laa ñì ηgǎñghirè ìb̀onè. ²⁶ Lá tá à tsuu maa ajàη bə a

mbo bù. A ku'unə mə nù yï mə à ni ako'òntsirə a titi bù aa tâ à bə tsi'ï tsǒ múnkhə yï mə à kè'ə nsigə nlwi'isə. Tâ bítস্যsə a titi bù bì bə tsi'ï tsǒ ñgəñəfà'à. ²⁷ A ghà'atə wò aa ε? Nù yï mə à tswe a atu atətə ñji aa kè nù yï mə a tsyàsə miji aa ε? A laa mə à ni nù wa mə à tswe ñji aa. Lâ mè bəñnə ntswe a titi bù aa tsi'ï tsǒ nù ñtsyàsə mijî.

²⁸ “Nì tswè mē bi'inè a mùm ñgi'ï ñtsim yï mə mə yə aa. ²⁹ Tsǒ mə Taà ghà à fà mē mida'a a mbo mè mə tâ mè ka nsa'a mbi yù aa, mè ki mfa ma myaà midà'à a mbo bù. ³⁰ Nì ka yï ki ji kii nno a atu atətə mè a mùm ànnù nifǒ mè. Nì ka yï kii ññəñnə ñi ñbərə i ki sa'a ñi ñtsə balsrael jya ñghúm ñtsò baà.

Ajàñ yï mə Yesu à le nswon mə Peta à ka tuu yi aa

(Mt. 26.31-35; Mk. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹ “Simon, Simon, yu'utê! Satan à le mbetə mə yu ywe'etə ghuu tǎ səgə ghuu tsǒ abaa, ³² lâ mè tsà'atə mē Nwî a atu wò, Simon, mə tâ àbīintiñi yo tsuu lõ bərə. Βεε ò bəñkə gho mbñi a nu mə, ò ligìnè ñniñ mida'a a nu bìlím bô.”

³³ Peta a kwi'i mə, “Mmà'àmbî, mè tànjtə mə mè ka kuu atsañ bì'iò, i kii kwo bì'iò.”

³⁴ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, “Mè swon a mbo wò Peta mə, m̃bən tā àñkəgə à tən ñtugə s̃i, bon ò tùu mē gha ñgàà ji tarə nswon mə kaa ò s̃i gha z̃i.”

Annù yï mə mbə bi ghirə a noò ñgi'i aa

³⁵ Yesu a betə ñgǎnyəgênnù ji mə, “Nòò wa mə mè le ntoo ghuu nswon a mbo bù mə nì tsuu abosà lògè, ñtsuu abàà lògè, ñki tsuu ntam nlògè aa, nì le mbaa mbonə ayòò yì tsu aa ε?”

Bo kwi'i mə, “Ñganj.”

³⁶ Yesu a swonj a mbo bo mə, “Lâ, tsîtsònj ñù yïi mə à tswe nî àbosà yi nî àbàa yi aa, tâ à liginə nlògè. Nù yïi mə à sî nî munwî ñtsò tswe aa, tâ à fee akûtè yi nyuu ghu. ³⁷ Nlonj mə, mè swonj a mbo bù mə, annù yuà yïi mə aɲwà'ànè Nwî a swonj aa mə: ‘A yê ñgi'i tsi'i tsó ñgànmbù'ù ñnnù jî bi' aa, ka bòontè mbi'i ngaà yà, ñlonj mə ñgòn ñnnù tsim jii mə bi le ñwà'ànè mbi'i ngaà yà aa i kà mē aa mfe'ε mbòontè.”

³⁸ Ngǎnyəgênnù ji i swonj mə, “Yê, bîmunwi bi ntsò bi baa bî bulà, Mmà'àmbî.”

A kwi'i mə, “Wa a kù'ù mē.”

A àjànj mə Yesu à le ntsà'àtè Nwî a atu Nta'a Olive aà.

(Mt. 26.36-46; Mk. 14.32-42)

³⁹ Yesu à le mà'àtə njò'ò àla'à Yerusalem mfe'ε yi, tsi'i ajànj yïi mə à le si gha'asə ñghirə aà, mfe'ε ñghèè yi a atu nta'a Olive. Ngǎnyəgênnù ji i le nyònè yi bo bo kò'ò ñghèè ghu. ⁴⁰ A kò'ò mē ñkuu ghu, nswonj a mbo bo mə, “Nì ka ntsa'atə Nwî tâ wa'à a ñkìrè Satan lô ñwo.”

⁴¹ A swònj mē laà, mma'atə waa ñghentə, àgha'a a bòò ñsa'atə tsi'i mûntsîrê, ñswetə miku'utê mi a nsyε, ntsà'àtè Nwî ⁴² ñswonj mə, “Taà, mbə ò bii bonj ò tse kwεrə ndônj ñgi'i yù a mbo mè ñlò'osə. Lâ mə kònj aa a ñghirə bē ànnù yïi mə o lòò aà; kaa wa'à bə à yïi mə mè lòò aa

bê.” ⁴³ Angel à le nlò a aburə nsigə mfa mitì ghu mbô, [⁴⁴ Tsó mə ntì yi i le mburə nluu nî àjəŋnè aa, a bû ŋgaansə mitì mi ŋku'usə ntsà'atə Nwí tsi'í nìtì nìtì, òlìgìnə, àlìgìnə yìi mə a le mfè'è ghu nu aa a tigè òsigə ntsiŋkə, mbə tsó itàa aləè.]*

⁴⁵ A lò mē wa adigə ntsà'atə Nwí m̀bii nzi fu wa mbèe ŋgǎnyəgənnù ji jya, òyə waa bi bwii nlon mə àjəŋnè yìi mə a le nluu a ntii bo aa a le ŋghirè bo bɔrè. ⁴⁶ A betə a mbo bo mə, “Nì bwii aa àkè aa ε? Nì biinə ntswe ŋka ntsa'atə Nwí tǎ wa'a a ŋkìrè Satan lô ŋwo.”

*Ajàŋ yìi mə bì le ntswa Yesu àà
(Mt. 26.47-56; Mk. 14.43-52; Jn. 18.3-12)*

⁴⁷ Yesu à kà mē aa ŋghaa laà, kaa mburə ti màŋsə, ònòò bē i ywunə òzi, Judas, ŋù yì mò'ò wa titì ŋgǎnyəgənnù Yesu jya nìghùm ntsò baa, à le mbə yu yìi mə à le ntsyǎ mbii yàà, òdì'i nì mǎnjì a mbo bo. Judas à zì mē, ntsya ŋghèè a mbèe Yesu mə yu nɔŋ mighègə mi. ⁴⁸ La Yesu a betə ghu mbo mə, “Judas, ònɔŋ mighègè mi Mu Nù à laa mbə mǎnjì yìi mə ò tse tsysà ghu i fèè yi aa ε?”

⁴⁹ Ngǎnyəgənnù jya jii mə bo bì Yesu le ntswe aa, bi yè mə annù yìi mə a le ntswe ghu aa, mbetə yi mə, “Mmà'àmbì, o lòò mə tâ bǐ'í to waa nì bɔɔnwi bi'í aa ε?” ⁵⁰ Nù nìbǒ wàà yì mò'ò a burè òlogə munwi ŋkwyə atòŋnə abù'u ŋgǎnmà'a Nwí yì ŋwè yì mà'à ghu nlo'osə.

* **22:44** Kaa àtìi ma yú a sì múm ŋwà'ànè jì mò'ò tswé.

⁵¹ Lâ Yesu a swonj a mbo bo mæ, “Wa a kù'ù mê!” Nghensê abô yi mmœontê atôhnê nû wa ghu nghurê yi.

⁵² Yesu a tigê nswonj a mbo bìlî bi ngǎnmà'a Nwĩ bya bo bì a mbo bìtsyàsê bi ngǎnmbê ndâmà'anwĩ bya ni a mbo bità bi ala'a bya bìi mæ bi lè nzî a ntswa yu aa mæ, “Nî zi nî nwi ntsò a bò'ò ni mibu'u aa a ntswa mè tsó nî zi a mbanê àngâmighee aa ε? ⁵³ Tigê mè kî si tswe bi'inê a ndâmà'anwĩ aa tsi'î njwi njwi aa ε? Tigê bonj nî lè mbaa ntswa gha aa maà noò. Lâ tsìtsònj à nî noò ghùù, noò yîi mæ nù wa yîi mæ a sa'a mfii idigê à fa mîda'a a mbo bù aà.”

Ajànj yîi mæ Peta à lè ntuu Yesu aà

(Mt. 26.57-58,69-75; Mk. 14.53-54,66-72; Jn. 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Bì lè ntswa Yesu nìlogê yi nghêe ni ghu a ndùgê ngànma'a Nwĩ yî n̄wè. Bì lògê mê yi n̄ka nghêe ni ghu aa, Peta a tigê n̄yonê, n̄yon aa tsi'î a sà'a agha'à. ⁵⁵ Bì lè n̄jètê m'ò'ò a tìtî n̄sànàbèè yâ, Peta a yôn n̄tigê nghêe tsitê bê bya bìi mæ bi lè ntswe ghu aa, bo bo tigê n̄yo'òtê. ⁵⁶ Ngànàfà'a ngànma'a Nwĩ wa yî m̄angyè yî m'ò'ò à yè mæ yi a tswê wa adigê m'ò'ò aa, n̄tè'è mi'î mi ghu nu n̄lî, n̄swonj mæ, “Nù ghulà mæ, à ghìrê n̄kî tswe bo bì Yesu!”

⁵⁷ Lâ Peta a tuu nswonj mæ, “M̄angyè, tsi'î n̄zî yi, kaa mè sî yi burê nzi zi!”

⁵⁸ Mu fìbànjtê à bù mê n̄ghèê kî bè, nù yî m'ò'ò a yê Peta, n̄swonj mæ, “Tigê ò bè aa nù n̄bò wàà yî m'ò'ò aa ε?”

Lá Peta a kwi'i mə, “Mbâ ghulà, wa kaa mè sɪ ghu bê!”

⁵⁹ Nòò à bù mē ntsya yí m̀fùùrè, nù yí mò'ɔ a bú nzi ǹlìgìnè nswon tsi'í ǹtìtì mə, “Tsi'í annù ǹn̄hkojè, nù ghúlà à ghìrè ntswe bo bì Yesu, ǹlonj mə à nì mu Galilea aà!”

⁶⁰ Lá Peta a kwi'i mə, “Kaa mè sɪ annù yíi mə o ghàà nswon aa zì!”

Tsi'í maa noò mə à kà mə aa kwi'i laa, à̀h̀kègè a tɔ̀jè. ⁶¹ Mmà'àmbi a karìkè yi nte'ε mi'í mi ntsinə nlii Peta, Peta a wa'atè ànnù ya mə Mmà'àmbi à ghìrè nswon ghu mbo aa mə, “Mboj tã à̀h̀kègè à tɔ̀j n̄gaa ji baa n̄tugè s̄i, lɛ boj ò tùù mē ghá n̄gàà ji tarè!” ⁶² Peta à lɛ mfè'è n̄ghɛɛ a abɛɛ, n̄nan̄sə nyə'ə tsi'í mbê ànnù.

A àjàn yíi mə bì lɛ n̄ka n̄wye n̄i Yesu n̄ghɔɔ n̄i yi aà

(Mt. 26.67-68; Mk. 14.65)

⁶³ Bè bya bìi mə bì lɛ si bɛ n̄i Yesu aa bì lɛ si tigə n̄wye n̄i n̄kii n̄ghɔɔ n̄i. ⁶⁴ N̄logè atsè'è n̄kwerə mi'í mi ghu, m̀betə n̄i mə, “A gho aa a ghò'ò wò? Twi n̄ù yíi mə à ghò'ò gho aà!” ⁶⁵ Bo lɛ n̄ki mbu nswon innù jì ghà'atè m̀bɛgìtə yi ghu.

Ajàn yíi mə bì lɛ ǹlògè Yesu n̄zi n̄i ghu a n̄si n̄gǎ̀ndasa'a aà

(Mt. 26.59-66; Mk. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶ Abèè a fù'ù mē bità bì ala'a n̄i bìlìi bì n̄gǎ̀nmà'a Nw̄i a b̀ò'ɔ n̄i n̄gǎ̀ndi'í ǹn̄sə boontè, bì lɔgè Yesu n̄zi n̄i ghu a n̄si n̄gǎ̀ndasa'à. ⁶⁷ Bo betè ghu mbo mə, “Ò laa mbə Ayo'ò Nw̄i wa aa ε? Bɛɛ ò bə aa ghu, ò swon b̄i'í yu'ù!”

A kwi'i mə, “Mè tè'ε swoŋ a mbo bù boŋ kaa nì sɪ bìi. ⁶⁸ Kè mbə mè tɛ'ε mbetə ghu nî àbetə boŋ mbə kaa nì wa'à kì ñkwi'i. ⁶⁹ Lá ñlɔginə sii, Mu Nù à ka tswe a mbèè ñikwεε Nwĩ yĩ à tswe nì mɪdà'à aa nî mà'à.”

⁷⁰ Bo bitsim bi betə mə, “Ma la a bə mə ò ni Mu Nwĩ aa ε?”

A kwi'i mə, “Nì swòŋ mə!”

⁷¹ Bo tigè ñswoŋ mə, “Kaa bĩ'i sɪ bɪyɔfə bi dən bu nɔ̀ò! Tsi'i bĩ'i, bĩ'i yù'ù mə yĩ'i ŋgaa annù yĩ mə à swòŋ aà.”

23

*Ajàŋ yĩ mə bì lɛ ŋghèè nì Yesu a nsi Pilato aà.
(Mt. 27.1-2; Mk. 15.1-5; Jn. 18.28-38)*

¹ Nnòò bə bya bitsim i biinè ñlɔgə Yesu ñghεε mfa a mbo Pilato ² ñlòginè ñka niŋ innù ghu nù: “Bĩ'i lɛ ntswa mbâ ghù a buurè nî àla'a, ñswoŋə nì a mbo bə mə tâ bo tsuu bítâx a mbo Kaisa kɪ tu; ñkii nswoŋə nì mə yu laa mbə Ayo'ò Nwĩ wa yĩ à ni mfò aà.”

³ Pilato a tigè mbetə yi mə, “O bə aa mfò baYuda aa ε?”

Yesu a kwi'i mə, “O swòŋ mē maa ajàŋə!”

⁴ Pilato a bú ñswoŋ a mbo bìlii bi ŋgǎŋmà'a Nwĩ bo bì nnòò bə wa mə, “Kaa mè sɪ nji'i ànnù yĩ mə mbə mè nɪŋ isa'a a nu ñù ghu aa zɪ.”

⁵ Bo bú ñkweensə nswoŋ tsi'i nìtì mə, “Innù jii mə a dì'ì aa, i ghìrè mē bə tigè ñyɔŋə mbuùrè nì ìdìgè a mbù'ù àla'a Yudea ntsimè. A lɛ ñlòginè aa a Galilea, à kì mē ñtigə nzi faà tsìtsòŋə.”

A àjàn mæ bi le nlògə Yesu ñghεε ni ghu a mbo Herod aà

⁶ Pilato à tì mæ yu'u maa ajàn, m̀betə mæ, “Nù ghuà à ni mu Galilea ε?” ⁷ A tì mæ yu'u mæ Yesu à le nlò aa wa mbù'ù àla'a mæ Herod à le si sa'a aa, n̄too yi a mbo Herod, yìi mæ à le ntswe a Yerusalem maa noò aà. ⁸ Herod à le ndoritə si'i a nyə Yesu, n̄lon mæ à lεε n̄tε'ε nyu'u innù tsi'i tètè n̄lon ñgaà yì n̄tigə n̄lɔɔ n̄i n̄yê yi aà. A le si wa'atə ni mæ Yesu à ka ghìrə alənsə yì mɔ'ò. ⁹ Maa ajàn, Herod a tigə m̀betə ibetə j̄i ghà'atə a mbo Yesu. Kaa Yesu a wa'à yì tsu kwi'i. ¹⁰ Bilii bi ñgǎñmà'a Nwĩ bo bi ñgǎñd̄i'i n̄on̄sə bi fε'è n̄zi ntə a mb̄i, n̄nan̄sə n̄niñ innù j̄i t̄i t̄i a nu Yesu. ¹¹ Herod bo bi b̄isogyè bi bi lɔginè n̄tigə n̄tsa'a n̄i Yesu ñkii ñwye nii; n̄lɔgə atsə'ə yì siginè m̄ma'a ghu nu, m̀bu n̄too yi fu a mbo Pilato. ¹² Nlɔginə maa njwi, Herod bo Pilato bo boònsə n̄tigə mbə ika'a, n̄lon mæ à le ti bəə aa bo b̄anè.

*Ajàn yìi mæ bi le ntsərə mæ bi zwitə Yesu aà
(Mt. 27.15-26; Mk. 15.6-15; Jn. 18.28-38)*

¹³ Pilato a tigə n̄t̄won bilii bi ñgǎñmà'a Nwĩ, bo bi b̄isa'a bi ala'a bo bi bə bya, ¹⁴ n̄swon a mbo bo mæ, “Bù ghìrə n̄z̄i ni n̄ù gh̄u n̄swon mæ a bùrə idigə. Ts̄its̄on̄, m̀ lèntə mæ annù yi faà, a n̄si bù, ñyə mæ kaa à s̄i annù ya yì tsu mæ b̄i n̄iñə ghu nu aa f̄ansə. ¹⁵ Herod à le ñki nyə mæ kaa à s̄i annù yì tsu f̄ansə, m̀bu n̄too yi fu a mbo b̄i'inè. Kaa n̄ù gh̄u à s̄i annù yì tsu yìi mæ a ku'unə mæ mbə bi zwitə yi ghu aa f̄ansə. ¹⁶ Maa ajàn, m̀ ka ghìrə bi ghɔɔ yi n̄tigə m̄ma'atə yi t̄a à ghεε.” ((
¹⁷ A le swon laa nlon mæ a yi mbə ma mùu njwĩ

ìkòò aa bè betè a fi'isè ñgàṅàtsaṅ yĩ m̀fùùrè m̀fa a mbo bo.)*)

¹⁸ Nnòò wa tsi'ĩ tsim i yə'è ñswon mə, “Zwitè yi! Fi'isè Barabas, mfa a mbo bi'ĩ.” ¹⁹ (Bi le ñiṅə Barabas a ndàtsaṅ aa nlon mə à le ghìrè àla'a a buùrè, bè tigè nto ntuu nî Kaisa, a kî ñzwitè ñû.)

²⁰ Pilato à le nlòò mə yu fi'isè Yesu; maa ajaṅ, a bú ñtsa'asè nnòò wá. ²¹ Bo bāṅṅè ñtəṅnə nswon mə, “Kwèèntè yi! Kwèèntè yi!”

²² Pilato a swon a mbo bo a nî ñgaa yĩ mə i ywe'e ji tarə aa mə, “Nì lòò mə bi kweentə yi aa a ya? Annù yĩ bi yĩ mə à bù'ù aa à nî àkè aa ε? Kaa mè sè ghâ ànnù yĩ mə à ghìrə mə mbə bi zwitè yi aa yê! Mè ka ghìrə tâ bi ghoo yi mma'atə.”

²³ Lá bo bú ñku'usə ntəṅnə ghaa bə nì m̀t̀t̀t̀ ñswon mə tâ bi kweentə Yesu, bo gheè nî m̀b̀ī ñka ntəṅnə nywe'e a noò yĩ mə Pilato à le mbii mə bi kweentə yi aà. ²⁴ Pilato a tigè ñswon mə tâ bi ghìrə annù ya yĩ mə bo le si betè aà.

²⁵ A fi'isè ñû wa mə bo le si betè aa, wa yĩ mə bi le ñniṅ a ndàtsaṅ nlon mə à le ñghìrè àla'a a buùrè, a kî ñzwitè ñû aà, m̀baṅṅə mfa Yesu a mbo bo m̀ê bo ghìrə ajaṅ yĩ mə bo le si lòò aà.

Ajaṅ yĩ mə bi le ñkwèèntè Yesu a ati bāṅṅèbāṅṅè aà

(Mt. 27.32-44; Mk. 14.21-32; Jn. 19.17-27)

²⁶ Bìsogyè bi le nlògè Yesu ñghèè nì ghu, bi kà m̀ê aa ñghèè aa, mbòò Simon ñù Cyrene, yĩ à le si kwèè n̄i a afò aà. Bo le ntswa yi, m̀be'esè yi n̄i

* **23:17** Kaa àt̄i ma yú a s̄i m̄m̄ ñwà'ànè j̄i m̄'ò tswé.

àbàṅṅè bāṅṅè Yesu ya, ṅghìrè a tigè ònyonə ghu nḡm.

27 Nnòò bē bī ghà'atè bi lɛ si kii nyonə nii; bāṅgyè bī mɔ'ɔ bi lɛ ntswe a titi bo, ònyə'ə nī Yesu, òtɔṅnə mbo'o tsi'ī niti. 28 Yesu a bəṅkè yi nyə waa nswonə mə, “Bāṅgyè bi Yerusalem! Nì tsee bē gha ki yè'è, nì ka nyə'ə bē ibiinu ghuu bo bi bɔɔ buu. 29 Nlonə mə nòò yī mɔ'ɔ a zī mə bē ka yī tigə swonə ni mə, ‘A bəṅə ànnu bāṅgyè bii mə bi lɛè ḡwa'à ni bɔɔ tswə aà, tsi'ī bii mə bi lɛè ḡwa'à bɔɔ bi bɔrə kwe'e aà, kè ki nnonə aà!’ 30 A ni nòò wa mə bē ka yī tigə swonə ni a mbo manta'a mə, ‘Wǒ a nu bi'ī!’ I kii swonə ni a mbo manta'a mī kègə mə, ‘Lò'òsè yi'ì!’ 31 Nlonə mə mbə bi ka ṅghirə laà nī àti yī fwɛ, bon bi ka yī tigə ghìrè aa mə a kə a noò yīi mə àti ya a yòò mē aa ɛ?”

32 Bi lɛ ḡki mfi'isə ṅgàṅəfànə ji baa a ḡkwèentə waa bi Yesu. 33 Bi ghèè mē ònywe'e wa adigə mə bi lɛ si twonə ni “Akwe'ə atu” aa, ḡkwèentə Yesu ghu bo bi ṅgàṅəfànə jya ji baà, yī mfiùurè ghu mbèè a bō ḡkwàbè, yī mɔ'ɔ ghu mbèè a bō mà'à. 34 Yesu a swonə mə, “Taà, li'ine ifansənnu jyaa! Nlonə mə kaa bo sī ànnu yīi mə bo ghìrè aa zī aà.”

Bi lɛ nyàtə itsə'è ji a titi bo òtumə nī ibirè ghu. 35 Bè bya bi lɛ ntəə wa adigə nyə nī innu jii i lɛ si fè'è aà; la bisa'a bi ala'a bi baYuda bi lɛ si bāṅṅè ḡwye nii nswonə ni mə: “À lɛ nyweensə nī badāṅ, tā à yweensə ibiinu yi la tsitsònə mə mbə a bə Ayɔ'ò Nwī yīi mə Nwī à lɛ ntsɔ'ɔ aà!”

³⁶ Bìsogyè bya bi le si kii ηwye nî yi; òtigè ηghεε mfa milù'ù mî tsè'è ghu mbô, ³⁷ òswon mæ, "Yweensè ibii nû ghô mæ mbæ ò bæ Mfô baYuda!"

³⁸ Bi le ηηwà'ànè annù m̀bεε wa atu ati bàὴnè bàὴnè ghu atu mæ: "À ni Mfô baYuda à ghuà."

³⁹ Ǹgà̀nà̀fànè wa yì mò'ò a kî m̀bøgitè Yesu òswon mæ: "Ò laa wa'ă Ayo'ò Nwî wa bæ aa ε? Yweensè ibiinû gho ηki nyweensè yi'i!"

⁴⁰ Yì mò'ò wa à bàὴnè ηwenè yi, òswon mæ, "Ò si Nwî b̀ò'ò aa ε? Bi ghìrè ntsèrè isa'a gho aa a ηgîη ηgîη tsò yi. ⁴¹ Bi ghìrè ntsèrè yi'ìò isa'a aa i ku'ùnè nî ànnù yìi mæ sî le ηghìrè aà; lâ ηghεε ni yu, kaa à sî annù f̀ansè." ⁴² A tigè m̀bu nswon a mbo Yesu mæ, "Ò yi ò wa'atè gha mbă Yesu, wa noò yìi mæ ò ka yì zì tsò m̀fô aà!"

⁴³ Yesu a swon ghu mbo mæ, "Mè swòηə a mbo wò tsi'î annù nîkøn mæ, tsi'î sîi, ò ka ghìrè tswe a pàràdisò bi'ìò."

Ajàn yìi mæ Yesu à le ηkwo aà

(Mt. 27.45-56; Mk. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

⁴⁴ Nòò à sî'î mæ, òtugə i fii ηkusè ala'à tsim ηghεε nywe'e a ni nòò ηyən nòò. ⁴⁵ Atsè'è ya yìi mæ a le ηkwàsè mùm ndâmà'anwî aa, a le mbò'ònè a tìtì. ⁴⁶ Yesu a t̀òὴnè ηyè'ə nî tì òswon mæ, "Taà, mè nìη mæ azwî ya a mbo wò!" A swòn mæ laà, òtigè ntsii.

⁴⁷ Atu bìsogyè ya a yè mæ annù yìi mæ a fε'ε aa, ηgha'asè Nwî, òswon mæ, "Tsi'î ànnù nîηkønè, à le mbæ aa ηù yìi innù ji tsinè!"

⁴⁸ Bè bya bìtsìm bìi mə bi le mbòò a nyê ànnù yìi mə à le mfè'è aa, bi le nlò ntigə ɲkwɛɛ waa a ndùgə bo, ɲwetə mbô myaa nlon mə mìnɲi myaa le nluu nî àjəɲnə aà. ⁴⁹ Bè bìtsìm bìi mə bi le nzi Yesu aa, bo bì bəngyè bya mə bi le nlǒ a Galilea ɲyɔɲə yi aa, bi le ntəə a sà'a agha'a nyə annù ma yâ.

*A ajəɲ yìi mə bi le ntwiɲə Yesu aà
(Mt. 27.57-61; Mk. 15.42-47; Jn. 19.38-42)*

⁵⁰ Nù yì mò'ɔ à le ntswe ghu, ìkǔm yi i bə Joseph, mbə ɲû yì mɔ'ɔ a tìtì ɲgəɲndasa'a, mbə ɲù yì sɪgìnə yìi mə ànnù yi le ntsinə, bə kii mɔ'ɔ n̄ii. ⁵¹ Kaa à le ɲwa'ǎ annù ya mə bi le ntsə̀rə ɲki ghirə aa, bìi. A le nlǒ a ala'a Arimathea, a mbù'u Yudea, ɲyu'utə nî ànnù nìfò Nwî. ⁵² A le ntigə ɲghɛɛ a mbèɛ Pilato, m̄betə aku Yesu ya mə yu lǒgə i ghèɛ twiɲə. ⁵³ Ntigə nsigisə akû yi ya a nsyɛ, ɲlim nî àtsè'è yì fù'ù yì sɪgìnə, ɲghɛɛ nniɲ yi a mum n̄isyè n̄ii mə à le nton a mum al̄ɲsə ɲgò'ò, kaa bi burə tì ɲû ghu twiɲ aà. ⁵⁴ Njwi mà yû ì le mbə aa njwi yìi bə le si n̄ɲsə nî ɲjoo nlon mə njw̄iɲgòɲ ì le ntigə ɲku'u aà.

⁵⁵ Bəngyè bya mə bi le nlǒ a Galilea ɲyɔɲə Yesu aa, bi le ɲghèè bo bì Joseph, ɲyə n̄isyè nya mə bi le nniɲ aku Yesu ghu aa bo bì àjəɲ yìi bi le nlèə yi aà. ⁵⁶ Bo le ntigə ɲkwɛɛ ɲghɛɛ a ndùgə, n̄taɲtə m̄ighurə m̄i lùmtə nî ɲjoo aghò'ò ɲghɛɛ a nɔ'ɔ ìb̄iɲn̄ú Yesu wa ghu.

A bə m̄ə wa njw̄iɲgòɲ bo m̄iɲtə, a ajəɲ yìi mə nòɲsə à le nd̄i'ì aà.

24

*Ajàŋ yïi mə Yesu à le nyweenə ni nìwo aà
(Mt. 28.1-8; Mk. 16.1-8; Jn. 20.1-10)*

¹ A lò mē mbə tsi'í a títugə a mbà'a mbà'à a njwí yí ntsyàmbüü a múm ñgyà bāŋgyè bya bi fe'è ñghεε wa ntsù nisyè, bo kà mē aa ñghεε aa, ntugitə mighurə mĩ lùmtə mya mii bo le nnaŋsə aà. ² Bo ghèè mē, ñyə mə bi tii mē ñgò'ò ya mə ì le ntswe wa ntsù nisyè aa nlò'òsè. ³ Bo le ntigə ñkuu ñghεε wa a múm nisyè la kaa wa'ă aku Yesu ya ghu yâ. ⁴ Bo le ntigə mbu mfè'è ntəə wa adigə, ànnù a tsyâ waa. Bo tètə mə ntigə ñwa'a nî ànnù ma yû aa, mbâŋnè ji baa jii mə ì le ñwe'ε itsə'è jî fù'ù jii mə ì le sî ñwèènè tsi'í ñwèènè aa, ì wi'ikè ñzi ntəə a mbèε bo. ⁵ Nìbɔ'ɔ nî wè nî tswâ bāŋgyè byâ, bo tigə ñwo nsigitə a nsi mbâŋnè jyâ; bo betə waa mə, “Nì lòò ñû yïi mə à tswé ntì a titì bîku bi bē aa a ya aa ε? ⁶ Wa kaa à sî faà mə tswê; à bìnè mə a niwô. Nì sî annù ya yïi mə à le nswon a mbo bù wa noó mə à le ntswe a Galilea aa burə kî wa'atə aa ε? ⁷ A le nswon mə, ‘Bî tswé nî mfa Mu Nù a mbo bə bî bî, tâ bì kweentə yi a ati bāŋnè bāŋnè, lâ tâ à bu mbìnè fu a niwo a nî ñjwi ji tarè.’ ”

⁸ Bāŋgyè bya bi yù'ù mē laà, ntigə mbon ñwa'atə annù ma ya yïi mə Yesu à le nté'ε nswon aà. ⁹ Ntigə nlo wa ntsù nisyè mbu mbì ñswon innù tsim a mbo ñgānyegānnù Yesu jya ñighúm ntsò mò'ɔ bo bî a mbo àbùgè bē bi mò'ô. ¹⁰ Bāŋgyè ma bù, à le mbə aa, Mary Magdalene, ni Joanna, abò'ɔ nî Mary ñdè bì Jems. Bo ma bù nî bāŋgyè bî mò'ɔ bii mə bi le ntswe bo bo aa, le

ntigə nswonj innù ma jû a mbo Ngǎŋntoo Kristo jya. ¹¹ Lâ bo bâŋnè ñlentə innù jya mə bāŋgyè bya le nswonj aa tsǒ ìtìrè innù, kaa wa'a waa biï. ¹² Lâ Peta a biïnè ñka ñkhə tsi'ï khè, ñghɛɛ wa nisye; ñghɛɛ nsigitə nlii ghu mum, nyə tsi'ï ìtsè'è jï fù'ù jya mə bi le twinj yi ghu aà. Nlo ñtigə mbu ñka mbiï nïi fu, atú yi a burè m̄burə nlonj annù ya yïi mə a le mfè'è aà.

Ajàŋ mə ñgǎŋyəgənnù Yesu ji baa i le nye yi a m̄añjï Emmaus aà
(Mk. 16.12-13)

¹³ Tsi'ï maa njwi, ñgǎŋyəgənnù Yesu ji baa i le si ghèè a nikurə ñ m̄'ɔ mə bi le si twonə ni Emmaus aà; a nlo a Yerusalem i ghèɛ kù'u a Emmaus à le mbə tsǒ bi malè bi s̄ambaà. ¹⁴ Bo kà m̄ə aa ñghɛɛ aa, ntaŋə nï ñgàn nlonj innù jya jïi i le mfè'è aà. ¹⁵ Bo kà m̄ə aa ntaŋ ñgàn ya aa, Yesu yumbɔŋ a zï bo bo tigè ñghenə, ¹⁶ Nwï à le ñkïŋ mi'ï myaa mə tâ bo tsuu zi mə à ni yu. ¹⁷ A betè mə, “Nï z̄inè ñtaŋə nï ñgàn ñswonə aa mə akə aa ε?”

Bo tigè ñtəə nï àjəŋnè. ¹⁸ Nù n̄bò waa yï m̄'ɔ, ñkũm yi i bə Cleopas, a betè yi mə, “O bə aa ñgìi a Yerusalem mə ò s̄j annù yïi mə a k̄i fè'ɛ ghu a ni m̄itugə m̄i njwi mulà zi aa ε?”

¹⁹ A betè waa mə, “Là'a annù akə aa ε?” Bo kwi'ï ghu mbo mə, “Annù ñlonə Yesu mu Nazareth wa, mə à k̄i bə ñgàŋntoo Nwï, ñghirə nï innù jï wè ñk̄ii nswonə nï innù jï wè a nsi mi'ï Nwï bo bi bə. ²⁰ Biïi bi ñgǎŋmà'a Nwï bi'ï bo bi b̄isa'a bi ala'a bi k̄i fa yi, bi tsərè ìsa'a yi mə tâ à kwo, ñkweentə yi a ati bāŋnè bāŋnè.

21 Bǐ'ĩ lɛ sɪ wa'atə nɪ mə a ka yǐ tsu'u yu i tsu'u atu baIsrael. A bə mə njwi ji tarə ajən mə yulà ànnù a kǐ fɛ'ɛ aa. 22 A mbu nghèè ghu, bàngyè bǐ mɔ'ɔ a tǐtǐ bǐ'ĩ bɪ swon annù yǐ mɔ'ɔ a tsyá yǐ'ĩ. Bo ghìrə nghèè wa ntsù nisyè a tǐtugə a mbà'a mbà'à, 23 Kaa ŋkǐ'ĩ akú yi ghu yê. Mbu mbǐ n̄tigə nswonə nɪ mə n̄jèè təə təə i ghìrə nle waa bo yê baangel bǐ swon a mbo bo mə à tswèntǐ. 24 Bə bǐ mɔ'ɔ a tǐtǐ bǐ'ĩ kǐ ŋghɛ wa ntsù nisyè ŋkǐ nyə tsi'ĩ wa ajən mə bàngyè bya ghìrə nswon aa, la kaa wa'à Yesu bāŋnə ñyə.”

25 A swon a mbo bo mə, “N̄i tsɪŋtə aà àkè bə laà aa ɛ? Kaa mbə n̄i wa'à kǐ ŋwanɟə mbii ŋgòn ìnnù tsɪm j̄i ŋǎŋntoo Nwǐ i lɛ nswon aa ɛ? 26 A lɛ ŋwa'a bə aa mə Kristo wa à tswe n̄i ñyê ŋgǐ'ĩ a n̄i ma juù ìnnù i kuu a m̄m n̄igha'a yu aa ɛ?” 27 A tigè n̄loginə a n̄i àŋwà'ànə Moses, n̄i ŋŋwà'ànə ŋǎntoo Nwǐ tsɪm, n̄tɔ'ɔtə ìnnù j̄i mə bǐ lɛ ŋŋwà'ànə a m̄m àŋwà'ànə Nwǐ tsɪm n̄lon ŋgàà yǐ aà.

28 Bo ghèè m̄ə ŋku'u wa n̄ikurə n̄i bo lɛ sɪ ghèè ghu aa, a ghìrə tsi'ĩ tsɔ yu ka kǐ ghèè n̄i mbǐ, 29 bo tswá yi nswon ghu mbo mə, “Lɛ bǐ'inè n̄lon mə nòò ŋkwêfɔ à kù'ù m̄ə, nòò a tsyá aà.” A tigè ŋkuu bo bo tswé. 30 Nòò yǐi bo bo kà m̄ə aa n̄i aa, a logè àbaa, n̄niŋ mbɔɔnə ghu, mbatə mfa a mbo bo. 31 Mi'ĩ myaa ŋa'anə bo zi mə à n̄i yu Yesu, a wi'íkè mbwɛ yi. 32 Bo tigè n̄swonə bo n̄i bo mə, “M̄ntǐ mi'inè ghìrə mbaa kǐ'ĩ kh̄i wá nòò mə a ghìrə ŋghaa a mbo bǐ'inè a m̄n̄j̄i, n̄tɔ'ɔtə n̄i n̄ghàà n̄i Nwǐ aa ɛ?”

³³ Bo bīnè tsi'í maa noò m̄bii ḡghèè fu a Yerusalem, ḡghε ntsi'i ḡḡǎḡyḡḡǎnnù ji jya nìḡhúm n̄tsò mò'ɔ bo bì bè bii bo bo le tswε aà.

Ajàḡ mə Yesu à le ḡwi'íkè nzi a mbô ḡḡǎḡyḡḡǎnnù ji aà
(Mt. 28.16-20; Mk. 16.14-18; Jn. 20.19-23; Ifà'à 1.6-8)

³⁴ Bo swoḡ a mbo bo mə, “Wa Mmà'àmbi à bīnè mē tsi'í ànnù n̄ḡkoḡḡè, à z̄i mē n̄di'i ibii nú yi a mbo Simon.”

³⁵ Bo le ḡki ntigə nswoḡ innù jya mə i le mfè'ε a m̄ánj̄i aa, bo bì àjàḡ mə bo le mbù n̄zi yi wá noò mə à le mbàtə abaa ya mfa a mbo bo aà.

³⁶ Ajàḡ mə bo le mburə ki ḡhàà aa, Yesu yumbōḡ a wi'íkè n̄təə a tit̄ii bo ((n̄swoḡ mə, “Mbɔɔnə a mbo bù”)).*

³⁷ Bo le ntsiḡnè, n̄bɔ'ɔ ni tswá waa, bo wa'atə mə bo yə aà ḡkú. ³⁸ Yesu a betə a mbo bo mə, “Ni bɔ'ɔ aa àkè aa ε? Alìḡtè a burə a m̄int̄ii bù aa a ya aa ε? ³⁹ Yê n̄ mbô ma bo bì m̄ikòrê m̄a. Yê n̄ mə à ni tsi'í m̄è. Mòòntə n̄ ḡha boḡ n̄ ka zi, n̄loḡ m̄ə kaa ḡku à s̄i n̄i n̄jȳanu bo bì ìkwèè tswé tsi'í tsò mə n̄i yə m̄è tswé ni ju aà.”

⁴⁰ A le nswoḡ maa ajàḡ aa ndi'i mbô mi bo bì m̄ikòrê mi a mbo bɔ. ⁴¹ N̄idorə le nluu a nt̄ii bo si'i si'i bo wa'a mə à laà mmirə mbə annù aa ε! Yesu a betə waa mə, “Ni tswε n̄i àyoò tsu faà a n̄ji aa ε?” ⁴² Bo fa f̄ibwè fi làà ḡhu mbo, ⁴³ a kwεrə ḡkurə a nsi bo.

* **24:36** Kaa àt̄ii ma yú a s̄i m̄úm ḡwà'ànè j̄i mò'ɔ tswé.

44 Nswon a mbo bo mə, “Tigè àa tsi'i innù jya mə mè lɛ nswon a mbo bù wa noò mə b'i inè lɛ ntswe aà. Nğon innu tsim jii mə bi nwa'anə nlon nğaa yà a mûm anwà'anə Moses, nî nğwà'anə nğantoo Nwĩ ni bîPsalm aa, i tswe nì m̀fè'ɛ mbòontê.”

45 A tigè nğa'a mîntiì myaa, ànnù Nwĩ a nanşè nlaa a atu bo. 46 A swon a mbo bo mə, “Bì lɛ nğwà'anə aa mə, Ayɔ'ò Nwĩ à ka yĩ yə nği'i, i yweenə ni nìwo a nî nğwi ji tarê. 47 Tâ bî tigè swonə nî ànnù Nwĩ nğɛ'enə ni mə tâ bè bənkə mîntiì myaa, tâ Nwĩ à li'inə ifansənnù jyaa nî Ƴkũm yi, nloginə a Yerusalem nğhɛɛ nywe'e a itoo itoo. 48 Wa nì ni bîyɛfə nî innù ma jũ. 49 Mè, nî àtu ibiì nũ gha, mə ka too a ayoo ya mə Taà ghà à lɛ nğkà'à mə a ka yĩ sigə kuu a nu bù aà. Lâ nì ka liginə tswe a nğ'ò àla'a ki bɛ i ywe'e noò yii mə àdà'à a ka lô a aburə i sigə i kuu a nu bù aà.”

*Ajàn mə Yesu à lɛ nğk'ɔ nğhɛɛ a aburə aà
(Mk. 16.19-20; Ƴfà'à 1.9-11)*

50 Yesu a logè waa bo bo fɛ'è wa nğ'ò àla'a nğhɛɛ nywe'e a ala'a Bethany, a sântè mbô mi, nniñ mbɔɔnə a nu bo. 51 A kà mè aa nniñ mbɔɔnə a nu bo aa, bi tigè nlogə yi nğk'ɔ nğhɛɛ ni ghu a aburə. 52 Bo tigè nğha'asə nni, ntii waa i luu nì nìdore, bo tigè mbù mbii waa fu a Yerusalem. 53 Ntigə ntswe nì a ndàmà'anwĩ a nğon bìnòò bitsim, nğha'asə nî Nwĩ.

CXXX

Bafut
Bafut: N̄toò Kristo yî N̄sigìnè: mìkàà yî mfiì New
Testament

copyright © 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bafut

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2022-10-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 27 Oct 2022

5d039b4a-c9a1-50b1-8a61-176cf48aa271